నవంబర్ – 2016

₹20

దక్కన్ ల్యాండ్

సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక

DECCAN LAND, HYDERABAD

51

- ప్రజలకు చేరువలో పాలన
- మూసీని కాపాడుకుందాం
- మరాఠీతో సాంస్కృతిక బంధం
- ఒగ్గు కథ

Artist: **D. Anantaiah**

చెట్టు మనిషికి జీవనాధారం. అలాంటి పచ్చని చెట్టును తన కాన్వాస్‌పై మనోహరంగా ఆవిష్కరిస్తారు ప్రముఖ చిత్రకారుడు అనంతయ్య. ఆయన గీసిన ఎన్నో చిత్రాల్లో మనకు ప్రముఖంగా కనిపించేది ప్రకృతి. ప్రకృతి అందాలు అనంతం. ఆ అనంతాన్ని ఒక్కొక్కటిగా ఆవిష్కరిస్తూ వస్తున్నారు ఆయన.

ప్రత్యేక కథనం లోపలి పేజీల్లో

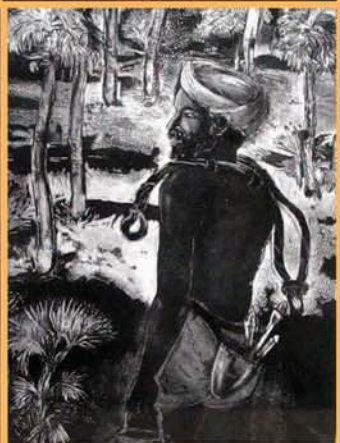

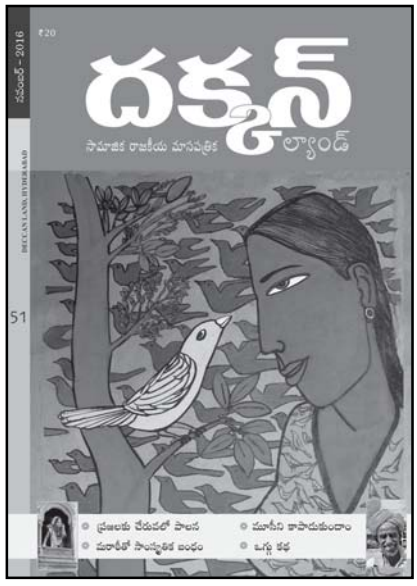

ప్రకృతికి పట్టం

ప్రకృతిలోనే, ప్రకృతితోనే జీవం మనుగడ సాధ్యం. యావత్ జీవ ప్రపంచం మధ్య ఉండే సమతుల్యతనే ప్రకృతి. అలాంటి ప్రకృతిలో ఎన్నో అందాలు వాటిలో కొన్ని...చెట్టు, పిట్ట.. అతివ. ఇలాంటి వాటిని ప్రధానాంశాలుగా తీసుకొని చిత్రించిన చిత్రాలను చూస్తుంటే మనస్సుకు కలిగే ఆనందం వర్ణనాతీతం. దానికంటే కూడా, ఆ ప్రకృతిని పరిరక్షించుకుంటుంటే కలిగే ఆనందం మరెంతో. అలాంటి ఆనందాన్ని పొందుదాం. ప్రకృతి అందాలు చిత్రాలకే పరిమితం కాకుండా చూసుకుందాం. ఆ కార్యాచరణలో మనమంతా భాగస్వాములమవుదాం.

TRC
TELANGANA
RESOURCE CENTRE

"CHANDRAM" 490, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029.
Fax: 040-27635644Mobile: 9030626288
E-mail: deccanlandindia@gmail.com website : www.deccanland.com

తెలంగాణ పాటకు కొత్త ఒరవడి

తెలంగాణ పాటకు కొత్త ఒరవడి సృష్టించిన ఘనత గోరటి వెంకన్నది. ఆయనకు కాళోజీ అవార్డు వచ్చిన సందర్భంగా ఆయనపై ప్రత్యేక వ్యాసం ప్రచురించడం అభినందనీయం. గోరటి వెంకన్నపై మాకు తెలియని విశేషాలెన్నో తెలియజేసిన రచయిత అంబటి వేకువకు అభినందనలు. 'అలుగెల్లిన పాట' శీర్షికతో తెలంగాణ గాయకుల, కవుల ఔన్నత్యాన్ని ఎలుగెత్తి చాటుతున్న రచయిత కృషి ప్రశంసనీయం. తెలంగాణ 'పాట'ను చరిత్ర పుటల్లోకి ఎక్కిస్తున్న అంబటి ప్రయత్నం నిరంతరాయంగా కొనసాగాలని ఆశిస్తున్నాం.

కె.మదన్, సిరిసిల్ల

తెలంగాణ చరిత్ర తిరగరాద్దాం

కారణాలు ఏవైనప్పటికీ, దశాబ్దాలుగా తెలంగాణ చరిత్ర మరుగున పడిపోయింది. తెలంగాణలో వివిధ అంశాల్లో కృషి చేసిన వారి చరిత్ర వెలుగులోకి రాకుండా పోయింది. తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడిన నేపథ్యంలో విస్మరణకు గురైన వారి కృషిని వెలుగులోకి తీసుకువచ్చే అవకాశం లభించింది. మరీ ముఖ్యంగా బీసీ, దళిత, మహిళా ఉద్యమాలకు సంబంధించిన చరిత్రను చరిత్రలో నమోదు చేయాలి. ఈ బాధ్యతను సమర్థంగా నిర్వహిస్తున్న సంగిశెట్టి శ్రీనివాస్‌కు, ఇలాంటి రచనలను ప్రచురిస్తున్న దక్కన్‌ల్యాండ్ పత్రికకు మా అభినందనలు.

-ఎం.రమేశ్, వనపర్తి

బాలసాహిత్యం ప్రపంచంలో రెండు రోజులు

సాహిత్యం అనగానే పక్కన పడేస్తున్న రోజులివి. అందులోనూ బాలసాహిత్యాన్ని మరీ చిన్నచూపు చూస్తున్నారు. ఎంతో ప్రాధాన్యం సంతరించుకున్న ఈ అంశంపై అన్ని రకాలుగా చిన్నచూపు చూస్తున్నారు. ఈ నేపథ్యంలో బాల సాహిత్యంపై జరిగిన సదస్సుకు పట్టం కడుతూ ఆ విశేషాలను తెలియజేసిన డాక్టర్ వి.ఆర్. శర్మకు, అందజేసిన దక్కన్‌ల్యాండ్‌కు అభినందనలు.

-జి.కృష్ణమూర్తి, కరీంనగర్

వారసత్వాన్ని కాపాడుకుందాం

తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడిన నాటి నుంచి కూడా తెలంగాణ వారసత్వ విశేషాలు వెలుగులోకి రావడం అధికమైంది. ఈ విశేషాలను వెలుగులోకి తీసుకురావడంలో వివిధ వ్యక్తుల, సంస్థల కృషి అభినందనీయం. ఇలా వెలుగులోకి వచ్చిన వాటిని పరిరక్షిస్తూ, వాటికి సంబంధించిన పూర్తి వివరాలను అందించాల్సిన బాధ్యతను ప్రభుత్వ సంస్థలు చేపట్టాలి. ఈ దిశలో మార్గ నిర్దేశనం చేసే పాత్రను మీడియా పోషించాలి.

ఎన్. శ్రీనివాస్, హైదరాబాద్

మీ లేఖలను E-mail: deccanlandindia@gmail.comకు పంపించవచ్చు

వైతాళికుడు

పెన్ను గన్ను బట్టి
పోరు విత్తనాలు చల్లి
ప్రజా ఉద్యమాలు నడిపిన ప్రజల మనిషి
తెలంగాణ ప్రజా క్షేత్రంలో పాదులు చేసి
ప్రాణం పోసిన గట్టి మనిషి వట్టికోట
నల్లగొండ మట్టి గడ్డ నుండి పుట్టిన పులి బిడ్డ
తిరుగుబాటు తత్వాన్ని పోరాట నేపథ్యాన్ని
అక్షరాయుధాలతో ఎరుక చేసిన యోధుడు
ప్రజల పలుకుబళ్ళ గొంతుక
ఊరూర గ్రంథాలయోద్యమాలు
నడిపి తట్టిలేపిన గట్టిమనిషి
జైలు లోపల మట్టి మనుషుల వెతలు తీర్చిన
నిఖార్సైన విప్లవయోధుడు
సాయుధ పోరాట పురిటినొప్పులు చిత్రించిన
రామప్ప రభస వ్యాసాలు సృష్టించిన
సామాజిక విప్లవకారుడు ఆళ్వారుస్వామి
నిజాం రాజుపై తిరగబడ్డ పులి
అగ్నిధారను అంకింతమొందిన అద్వితీయుడు
భూస్వామ్య జమిందారీ పద్దతుల నణచి
నీతి నిజాయితీ నిబద్ధతలే కొలమానంగా
నిలిచి గెలిచిన అక్షర శిల్పి

-కోమటిరెడ్డి బుచ్చిరెడ్డి
సెల్: 9441561655

కొత్త జిల్లాల సంగ్రహ చరిత్ర వ్యాసాలకు ఆహ్వానం

తెలంగాణలో కొత్తగా ఏర్పడిన జిల్లాల నేపథ్యంలో జిల్లాల చరిత్రను తిరిగి లిఖించుకోవాల్సిన అవసరం ఏర్పడింది. వివిధ కారణాల వల్ల మరుగున పడిన విశేషాలెన్నో ఈ సందర్భంగా వెలుగులోకి వచ్చే అవకాశం ఉంది. ఈ నేపథ్యంలో ఆయా జిల్లాల సంగ్రహ చరిత్రపై వ్యాసాలను దక్కన్‌ల్యాండ్ మాసపత్రికకు పంపించాల్సిందిగా కోరుతున్నాం.

సవరణ

దక్కన్‌ల్యాండ్ అక్టోబర్ సంచికలో రెండో కవర్‌పేజీలో ప్రముఖ చిత్రకారుడు అక్బర్ చిత్రాలను ప్రచురించాం. వాటిలో పొరపాటుగా ఒకటి ప్రముఖ చిత్రకారుడు లక్ష్మణ్ ఏలెది కూడా చోటు చేసుకుంది. పొరపాటుకు చింతిస్తున్నాం.
– సం॥

దక్కన్ ల్యాండ్

సామాజిక, రాజకీయ మాసపత్రిక

సంపుటి: 5 సంచిక : 3 పేజీలు : 60

నవంబర్ - 2016

లోపలి పేజీల్లో...

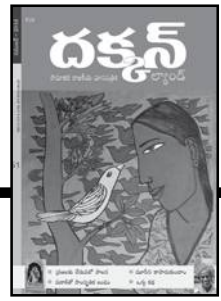

సిధారెడ్డి కవిత్వం - వస్తురూప వైవిధ్యం ..... సుంకిరెడ్డి నారాయణరెడ్డి 9

ప్రజలకు చేరువలో పాలన ..... డెక్కన్ ల్యాండ్ డెస్క్ 14

రాజీలేని పోరాట పాటగాడు బాజ్జీ ..... అంబటి వేకువ 21

మూసీ నదిని పరిరక్షించుకుందాం ..... కట్ట ప్రభాకర్ 24

మనిషి అంతరంగాలను పట్టిచ్చే యశోధర్ ..... రాజేష్ 28

మహిళల చిత్రకళా ప్రదర్శన ..... శ్రీనాథ్ 30

ప్రకృతి అందాల ఆవిష్కరణ ..... దక్కన్ న్యూస్ 33

తెలుగు - మరాఠీ సాంస్కృతిక అనుబంధం ..... మచ్చ ప్రభాకర్ 35

బీసీ కమిషన్ చైర్మన్‌గా బి.ఎస్.రాములు ..... దక్కన్ న్యూస్ 37

వెదురులో ఎంతెంతో సృతజనాత్మకత ..... సృజన్ 38

పబ్లిక్ డిమాండ్ ..... దక్కన్ న్యూస్ 40

ఉడుత - తోడేలు ..... బాలచెలిమి 44

వ్యవసాయం ..... సి.హెచ్.వేణురెడ్డి 45

సదర్ ..... దక్కన్ న్యూస్ 46

వట్టికోట - వైతాళికుడు ..... కోమటిరెడ్డి బుచ్చిరెడ్డి 47

హైదరాబాద్ ఇంటర్నేషనల్ స్ట్రీట్ ఆర్ట్ ఫెస్టివల్ ..... దక్కన్ న్యూస్ 49

ప్రఖ్యాత దర్శకుడు బి.ఎస్.నారాయణ ..... హెచ్.రమేష్‌బాబు 51

బువ్వకుండ ..... బూర్ల వెంకటేశ్వర్లు 56

పుస్తకం ..... దక్కన్ న్యూస్ 58

సంపాదకులు

యం. వేదకుమార్

అసోసియేట్ ఎడిటర్

ఎన్. వంశీ మోహన్

సెల్ : 9848902520

లే అవుట్ & కంపోజింగ్

చరిత ఇంప్రెషన్స్

కవర్‌పేజీ ముఖచిత్రం

డి. అనంతయ్య

వాణిజ్య ప్రకటనలు

9030626288

ముద్రణ:

DECCAN PRESS

ఆజామాబాద్, హైదరాబాద్-500 020.

కార్యాలయ చిరునామా

TRC TELANGANA RESOURCE CENTRE

DECCAN LAND

"CHANDRAM" 490,

St.No. 12, Himayatnagar,

Hyderabad - 500 029.

Mobile: 9030626288

Fax: 040-27635644

E-mail: deccanlandindia@gmail.com

website : www.deccanland.com

వార్షిక చందా

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక చందాదారులుగా చేరదల్చుకున్న వారు పై చిరునామాకు రూ. 200 ఎం.ఒ. పంపించవచ్చు. లేదా దక్కన్‌ల్యాండ్ పేరిట డీడీ పంపవచ్చు. చిరునామా, ఫోన్ నెంబర్ వివరాలు స్పష్టంగా తెలియజేయగలరు.

'దక్కన్ ల్యాండ్'లో అచ్చవుతున్న రచనలలో వ్యక్తమవుతున్న అభిప్రాయాలన్నింటితో సంపాదకులకు ఏకీభావం ఉండాల్సిన అవసరం లేదు. 'దక్కన్ ల్యాండ్'ను ప్రజాస్వామిక అభిప్రాయ వేదికగా, ప్రజాపక్ష రాజకీయార్థిక, సామాజిక విశ్లేషణావేదికగా తీర్చిదిద్దాలన్నదే మా సంకల్పం. అందుకు అనుగుణంగానే అన్ని రకాల అభిప్రాయాలకు, భిన్నాభిప్రాయాలకూ స్థానం కల్పించాలన్నది మా ఉద్దేశం. వివిధ రంగాల్లో నిపుణుల రచనలను అందించడం ద్వారా ఆయా అంశాలపై, సమస్యలపై, పరిష్కార మార్గాలపై పాఠకుల్లో అవగాహన పెంపొందించడమే **'దక్కన్ ల్యాండ్'** లక్ష్యం.

హైదరాబాద్ బుక్ ఫెయిర్ డిసెంబర్ 15 నుంచి

పుస్తకప్రియులంతా ఆనందించే వార్త...హైదరాబాద్ బుక్ ఫెయిర్ 2016 డిసెంబర్ 15న ప్రారంభం కానుంది. డిసెంబర్ 26వ తేదీ వరకు ఈ పుస్తక ప్రదర్శన కొనసాగనుంది. హైదరాబాద్ బుక్ ఫెయిర్ సొసైటీ దీన్ని నిర్వహిస్తోంది. ఇప్పటి వరకూ ఈ సొసైటీ ఆధ్వర్యంలో 29 బుక్ ఫెస్టివల్స్ నిర్వహించారు. ఇప్పుడు 30వ ప్రదర్శన జరుగుతోంది. టీఆర్సీ & దక్కన్ల్యాండ్ ఈ ప్రదర్శనలో స్టాల్ ఏర్పాటు చేయనున్నాయి. టీఆర్సీ ప్రచురణలు, దక్కన్ల్యాండ్ కొత్త, పాత సంచికలు ఈ స్టాల్‌లో పొందవచ్చు.

హైదరాబాద్, సికింద్రాబాద్ జంటనగరాలకు చెందిన చదువరుల్లో పుస్తక పఠనం హాబీని పెంపొందించే లక్ష్యంతో ఇది ప్రారంభమైంది. హైదరాబాద్, తెలంగాణకు చెందిన పుస్తకప్రియులకు, తెలంగాణతో పాటు దేశవ్యాప్తంగా ఉన్న ప్రచురణకర్తలు, పంపిణీదారుల మధ్య అనుబంధాన్ని నిర్మించడం కూడా లక్ష్యంగా చేసుకుంది. హెచ్‌బీఎఫ్ హైదరాబాద్‌లో ఇప్పటి వరకూ 29 బుక్ ఫెస్టివల్స్‌ను విజయవంతంగా నిర్వహించింది. పుస్తకాలను గ్రామీణ పాఠకులకు చేరువ చేసేందుకుగాను హెచ్‌బీఎఫ్ ఈ ఫెస్టివల్స్‌ను తెలంగాణలోని పెద్ద పట్టణాల్లో కూడా నిర్వహిస్తోంది.

కార్యక్రమ వేళలు:
2016 డిసెంబర్ 15 గురువారం - డిసెంబర్ 26 సోమవారం వరకు
సోమవారం నుంచి శుక్రవారం: మధ్యాహ్నం 2 గం॥ - రాత్రి 8.30 గం॥
శని-ఆదివారం: మధ్యాహ్నం 12 గం॥ - రాత్రి 8.30 గం॥ వరకు
స్థలం: తెలంగాణ కళాభారతి, ఇందిరాపార్క్ దగ్గర, హైదరాబాద్

- ఈ పుస్తక ప్రదర్శన కార్యక్రమంలో 300కు పైగా ప్రచురణ, పంపిణీ సంస్థలు పాల్గొననున్నాయి.
- చిన్నారుల పుస్తకాలు, యాక్సెసరీస్, బోధనోపకరణాలు, బ్రెయిన్ స్ట్రోమింగ్ టూల్స్ లాంటివి అందుబాటులో ఉంటాయి.
- రచయితలకు వారి రచనలకు ప్రత్యేక షోకేస్
- పుస్తక ఆవిష్కరణలకు సదుపాయాలు
- జంటనగరాలు, ఇతర ప్రాంతాలకు చెందిన విద్యార్థులకు ఉచిత ప్రవేశం.
- పుస్తక ప్రదర్శన జరిగే రోజుల్లో చదువు, సమాజం, సంస్కృతి తదితర అంశాలపై సదస్సులు జరుగుతాయి. ప్రముఖులతో చర్చాగోష్టులు జరుగుతాయి.
- సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు కూడా నిర్వహిస్తారు.

పీఎం ఉపకార వేతనాలకు దరఖాస్తుల ఆహ్వానం

ప్రధానమంత్రి ఉపకార వేతనం 2016-17 ఏడాది కోసం వృత్తివిద్యా కోర్సులు అభ్యసిస్తున్న మాజీ సైనిక ఉద్యోగుల పిల్లల నుంచి దరఖాస్తులు ఆహ్వానిస్తున్నట్లు హైదరాబాద్ జిల్లా ప్రాంతీయ సైనిక సంక్షేమాధికారి లెఫ్టినెంట్ కె.ప్రవీణ్‌కుమార్ తెలిపారు. మాజీ సైనికుల పిల్లలు దరఖాస్తు చేసుకునేందుకు అర్హులన్నారు. ఇంటర్మీడియట్‌లో విద్యార్థుల ప్రతిభ ఆధారంగానే న్యూదిల్లీలోని కేంద్రీయ సైనిక బోర్డు వారు అభ్యర్థులను ఎంపిక చేస్తారని తెలిపారు. దరఖాస్తు ఫారం కోసం http//www.ksb.gov.in వెబ్‌సైట్ ద్వారా ఆన్‌లైన్‌లో డౌన్‌లోడ్ చేసుకుని పూర్తి చేసిన దరఖాస్తులను ప్రాంతీయ సైనిక సంక్షేమాధికారి కార్యాలయం (హైదరాబాద్ సోమాజిగూడ) లో నవంబరు 15వ తేదీలోగా అందజేయాలని సూచించారు. వివరాలకు 040-23423213 లేదా 9440866059 ఫోన్ నంబర్లో సంప్రదించాలి.

చిత్రలేఖనం, దేశభక్తి గీతాలపై పోటీలు

బాలల దినోత్సవాన్ని పురస్కరించుకుని బేగంపేట బ్రాహ్మణ వాడిలోని స్వామి రామానంద తీర్థ స్మారక కమిటీ పరిశోధన సంస్థ, సురభి విద్యా సంస్థలు, సిరివాణి సంస్థ, పీవీ గ్లోబల్ ఫౌండేషన్‌ల సంయుక్త ఆధ్వర్యంలో విద్యార్థులకు చిత్రలేఖనం, దేశభక్తి గీతాలపై పోటీలు నిర్వహించనున్నట్లు నిర్వాహకులు ఎస్.వాణీదేవి, శేఖర్ మారంరాజులు తెలిపారు.

నవంబర్ 6వ తేదీ ఉదయం 10 గం టల నుంచి మధ్యాహ్నం 3 గంటల వరకు నిర్వహించే పోటీల్లో 6 నుంచి 14 సంవత్సరాల వయసుగల విద్యార్థులు పాల్గొనవచ్చు. స్వచ్ఛ భారత్ అంశంపై చిత్రలేఖన పోటీలుంటాయి. స్వామి రామానంద తీర్థ స్మారక కేంద్రంలో జరిగే పోటీల్లో పాల్గొనదలచిన విద్యార్థులు 040-66339991, 8106864511, 9247166568 నంబర్లలో సంప్రదించి తమ పేర్లను నమోదు చేసుకోవాలి.

మన లక్ష్యమిక సుస్థిరదాయక పట్టణాలు

తెలంగాణాలో ఒకప్పుడు 'పట్నం' అంటే హైదరాబాద్ మాత్రమే. ఇప్పుడలా కాదు....కొత్త జిల్లాల ఏర్పాటుపై ముఖ్యమంత్రి కేసీఆర్ తీసుకున్న సాహసోపేత నిర్ణయం కారణంగా ఎన్నో మండల/తాలూకా కేంద్రాలు, పాత, కొత్త జిల్లా కేంద్రాలు 'పట్నాలు'గా మారుతున్నాయి. వాటిని సుస్థిరదాయక పట్టణాలుగా కూడా తీర్చుదిద్దుకోవాల్సిన అవసరం, బాధ్యత మనపై ఉంది. పట్టణం అంటే భవనాలు, రోడ్లు మాత్రమే కాదు... మనుషులు, మౌలిక వసతులు, పరిసరాల్లోని జీవజాలం కూడా పట్నంలో భాగమే. సరైన ప్రణాళిక లేకుండా ఒక నగరం రూపు దిద్దుకుంటే, ఒక దశ దాటిన తరువాత దాని పయనం పతనం వైపు మొదల వుతుంది. నేడు పట్టణాలు భవిష్యత్ నగరాలుగా మారే క్రమంలో తొలి అడుగులు మాత్రమే వేస్తున్నాయి. అంటే, ఆ భవిష్యత్ నగరాలను ప్రణాళికాబద్ధంగా తీర్చిదిద్దుకునే అవకాశం ఇంకా మన చేతుల్లో ఉంది.

ప్రతీ జిల్లా కేంద్రం ఒక పట్టణంగా మారుతూ భవిష్యత్ నగరంగా మారే క్రమంలో దానికి ఒక మాస్టర్ ప్లాన్‌ను అందించాలి. ప్రస్తుత అవసరాలను మాత్రమే గాకుండా ఐదారు దశాబ్దాల తరువాతి పరిస్థితిని కూడా ఊహించగలగాలి. వాణిజ్యసంస్థలు, పరిశ్రమలు, ఆవాసస్థలాలు, పార్క్‌లు, జలాశయాలు, లాంటి వాటికి ఆయా జోన్లు కేటాయించి, ఉల్లంఘనలు జరుగకుండా చూడాలి. పదేళ్ళకోసారి ఈ మాస్టర్‌ప్లాన్‌లను సమీక్షించుకోవాలి. పట్టణాలుగా మారుతున్న క్రమంలో అప్పటి వరకూ అక్కడ ఉండిన చారిత్రక వారసత్వాన్ని కాపాడుకో వాలి. ఆయా కట్టడాలను పరిరక్షించుకుంటూ ముందుకు వెళ్ళాలి. ఒక పట్టణం అభివృద్ధి చెందింది అని చెప్పడానికి అక్కడి పాలనా వ్యవహారాల తీరుతెన్నులను కూడా కొలబద్దగా చేసుకోవచ్చు. వివిధ అంశాల్లో సిటిజన్ చార్టర్ సక్రమంగా అమలయ్యేలా చూసుకోవాలి.

మాస్టర్‌ప్లాన్, మౌలిక వసతులు సరిగా లేకుంటే ఏమవుతుందో హైదరాబాద్‌లో ఇటీవలి భారీవర్షాలు మనకు పాఠాలు నేర్పాయి. ఈ పట్టణాల విషయంలోనూ మరోసారి అలాంటి పాఠాలు తిరిగి నేర్వాల్సిన అవసరం లేకుండా జాగ్రత్తపడాలి. 'స్మార్ట్ సిటీ' హోదాను కేంద్రప్రభుత్వం కొన్ని పట్టణాలకే ఇచ్చినప్పటికీ, ఆ స్ఫూర్తితో రాష్ట్రంలోని ఇతర పట్టణాలనూ ఆ స్థాయిలో అభివృద్ధి చేసేందుకు రాష్ట్రప్రభుత్వం ప్రభుత్వం చర్యలు తీసుకుంటున్నట్లుగా కనిపిస్తోంది. పారిశుద్ధ్యానికి ప్రాధాన్యం ఇవ్వాలి. బహిరంగ మలమూత్ర విసర్జనలు లేకుండా చూసుకోవాలి. సాలిడ్ వేస్ట్ మేనేజ్‌మెంట్ సక్రమంగా జరగాలి. డ్రైనేజీ వ్యవస్థను పటిష్టం చేసుకోవాలి. కాలుష్యనివారణకు ఆరంభదశనుంచే తగు చర్యలు తీసుకోవాలి. రియల్ ఎస్టేట్ వృద్ధి ఒక క్రమపద్ధతిలో జరిగేలా చూడాలి.

ప్రపంచీకరణ, పట్టణీకరణ నేపథ్యంలో వలసలతో సహా వివిధ కారణాల వల్ల పట్టణాల్లో మౌలిక వసతులపై ఒత్తిడి పెరిగిపోతోంది. పరిసర గ్రామాల ప్రజలు తమ ఉపాధి, ఇతర అవసరాలకు మాత్రమే పట్టణాలకు వచ్చిపోతూ ఉండేలా గ్రామాలను అభివృద్ధి చేయడంతో పాటు కౌంటర్ మాగ్నెట్స్ ఏర్పాటుకు ప్రాధాన్యం ఇవ్వాలి. ఒక పట్టణం అభివృద్ధి చెందుతున్నదంటే, ఆ అభివృద్ధి సుస్థిరదాయకంగా ఉండా లంటే కౌంటర్ మాగ్నెట్స్ కూడా ఉండాల్సిందే. ఈ విధమైన కౌంటర్ మాగ్నెట్స్ లేనందువల్ల హైదరాబాద్‌కు వాటిల్లిన నష్టాన్ని అనుభవపూర్వకంగా గ్రహించాం. నూతనంగా ఏర్పడే పట్టణాల విషయం లోనూ ఈ విధమైన కౌంటర్ మాగ్నెట్స్ ఏర్పాటు వల్ల వాటికి వలసలను కొంత తగ్గించుకునే అవకాశం ఉంటుంది.

ఇక మరో ముఖ్యమైన విషయం ఏమిటంటే ప్రతి పట్టణం కూడా తనకంటూ కొన్ని సొంత లక్షణా లను కలిగి ఉంటుంది. కొన్ని ప్రాధాన్యాలు, ప్రాథమ్యాలు, సంస్కృతి, చారిత్రక విశేషాలను కలిగి ఉంటుం ది. ఉదాహరణకు జైపూర్‌ను పింక్ సిటీ అంటున్నాం. అక్కడి భవనాలకు ఒక ప్రత్యేక శైలి ఉంది. అదే విధంగా వరంగల్, కరీంనగర్. దేని లక్షణాలు దానికి ఉంటాయి. అలాంటి ఇమేజబిలిటీ, కల్చర్, క్యారెక్టర్ పోకుండా ఆయా పట్టణాలను అభివృద్ధి చేసుకోవాలి. ఇందుకు సహకరించేందుకు ఈ రంగంలో నిపుణులు తెలంగాణతో పాటుగా దేశమంతటా ఉన్నారు. అవసరమైతే వారి సేవలను కూడా ఉపయోగించుకోవాలి. అప్పుడే సుస్థిరదాయక పట్టణాల కల నిజమవుతుంది.

వేదకుమార్.యం

(యం. వేదకుమార్)
ఎడిటర్

భారత ప్రభుత్వ సమాచార
ప్రసార మంత్రిత్వ శాఖ

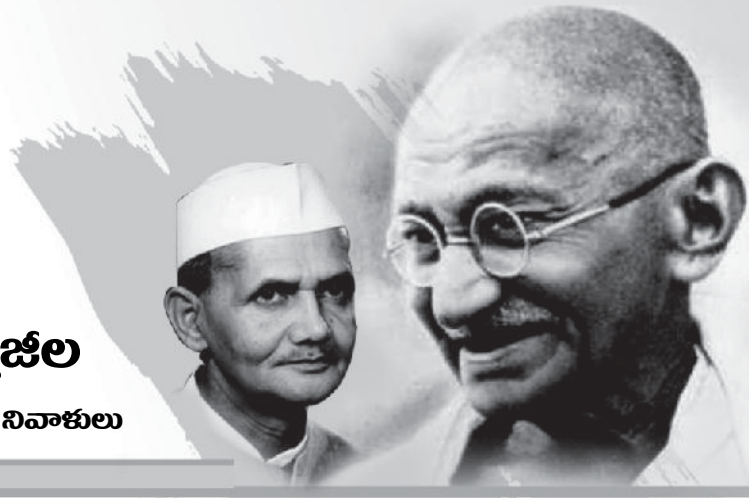

గాంధీజీ, శాస్త్రీజీల

జయంతి సందర్భంగా వారికి నివాళులు

2 అక్టోబర్

స్వచ్ఛ భారత్ కోసం పునరంకితమయ్యే సందర్భం!
శ్రమదానానికి భుజం కలిపే సందర్భం!
ఇతరులకు ప్రేరణగా మారే సందర్భం!
బాపూజీ స్వప్నం స్వచ్ఛ భారత్‌ను సాకారం చేసే సందర్భం!

"మన తల్లుల, అక్కచెల్లెళ్ల గౌరవాన్ని సంరక్షించడానికి,
మన పిల్లల ఆరోగ్యాన్ని కాపాడడానికి బహిరంగ మల
విసర్జన అనే దురాచారాన్ని మన దేశం నిర్మూలించవలసి
ఉందని నా దేశవాసులందరికీ నా విజ్ఞప్తి.
ధృడమైన నిర్ణయంతో ముందడుగు వేద్దాం."

ఇప్పటి వరకు:

1. దేశవ్యాప్తంగా రెండున్నర కోట్లకు పైగా మరుగుదొడ్ల నిర్మాణం
2. ఒక లక్ష గ్రామాలు బహిరంగ మలవిసర్జన నుంచి విముక్తి
3. 15 రాష్ట్రాలలోని 405 పట్టణాలు బహిరంగ మలవిసర్జన నుంచి విముక్తి పొందాయి. ఇందులో గుజరాత్, ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని అన్ని నగరాలు ఉన్నాయి.

స్వచ్ఛ భారత్
एक कदम स्वच्छता की ओर

davp 22202/13/0034/1617

స్వచ్ఛ భారత్ శ్రమదానంలో మీరు పాల్గొంటే వాటికి సంబంధించిన చిత్రాలు MyGov.in అప్‌లోడ్ చేయండి. లేదా నేరుగా ప్రధానమంత్రిగారి NarendraModiAppకి షేర్ చేయండి.
(యాప్ డౌన్‌లోడ్ చేయడానికి 1922 నంబర్‌కు మిస్ కాల్ ఇవ్వండి)

తెలంగాణ సాహిత్య దృశ్యం

సిధారెడ్డి కవిత్వం - వస్తురూప వైవిధ్యం

వయసులో నేను కొంచెం పెద్దే అయినా, సిధారెడ్డి నాకు ఒక సంవత్సరం సీనియర్ ఎం.ఏ.లో. కవిత్వంలో కూడా. ఇంటర్‌లో ఒక మిత్రుడితో కలిసి కవిత్వం రాసిన - అదేదీ దొరకలేదు. బాల్యం నుంచీ చదువుపట్ల అభిలాష ఉందనేది అప్పట్లో నాకు తెలువదు. అప్పట్నుంచి ఎం.ఏ.లో చేరే వరకు వందల పుస్తకాలు చదివిన. మార్క్సిస్ట్ దృక్పథం ఏర్పడింది మాత్రం ఎం.ఏ.లోనే. అందుకు సాహిత్య పరంగా సిధారెడ్డి, సిద్ధాంత పరంగా పి.డి.ఎస్.యు. మిత్రులు దోహదం చేసింద్రు. అందుకు వాళ్ళకు కృతజ్ఞతలు తెలుపుకోవడం నా విధి.

సిధారెడ్డి ద్వారానే నగ్నముని, శివారెడ్డి లాంటి వర్తమాన కవులు నాకు పరిచయమయింద్రు.

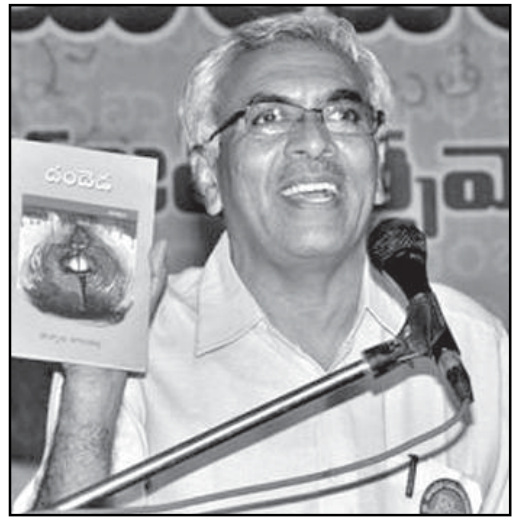

ఆయనగాని నేనుగాని కవి త్వం లోకి దూకుతున్న కాలంలో చెరబండరాజు, నగ్నముని, శివారెడ్డి, వరవరరావు, శివ సాగర్ అప్పటి యువతరాన్ని ప్రభావితం చేస్తున్న గొప్పకవులు - ఆ తరంలో అంటే, మా తరంలో వాళ్ల ప్రభావంలేని వాళ్ళు అరుదు - విభిన్న కోణాల్లో.

చెరబండరాజుది, నగ్నమునిది ప్రిస్క్రిప్టివ్ శైలి, శివారెడ్డిది డిస్క్రిప్టివ్ శైలి, వరవరరావుది దృక్కోణ ప్రధాన శైలి, శివసాగర్‌ది విప్లవ కాల్పనిక శైలి.

ఇందులో శివసాగర్ మినహా మిగతా వారి సమ్మిశ్రణం సిధారెడ్డి, ఇది తప్పేమి కాదు.

ఈ సమ్మిశ్రిత శైలి నుండి బయటపడి "ఇక్కడి చెట్లగాలి"లో తనదైన సంపూర్ణ స్వతంత్ర శైలితో ఆవిర్భవించిండు సిధారెడ్డి. ఈయన్ను గొప్ప కవిగా నిలబెట్టిన సంకలనమిది. ఈ నేపథ్యంలో సిధారెడ్డి వస్తురూప వైవిధ్యాన్ని పరిశీలించాలె.

సి.పి.ఐ., సి.పి.ఎమ్. నుండి డిపార్ట్ అయిన నక్సల్బరీ, శ్రీకాకుళం, ఉత్తర తెలంగాణ విప్లవోద్యమం బ్యాక్‌డ్రాప్‌గా ఆవిర్భవించిన కవి సిధారెడ్డి. చెరబండరాజు, వరవరరావు తర్వాత ఆ తాత్వికతకు ప్రాతినిధ్య కవిగా నిలిచిన కవి సిధారెడ్డి. అదే ఆయన బలం, బలహీనత. బలహీనత ఎందుకంటె స్త్రీ వాద, దళితవాద, బహుజనవాద, ముస్లింవాద అస్తిత్వ ఉద్యమాలను గుర్తించడానికి ఆటంకంగా మారడం వల్ల. 1980ల విప్లవోద్యమ పరిణామానికి ప్రతిఫలనం సిధారెడ్డి.

ఎమర్జెన్సీకి ముందే కలం పట్టినా (దివిటీ 1974) ఎమర్జెన్సీ తర్వాత పదునుదేరిండు..

విప్లవోద్యమం నక్సల్బరీలో 1967లో మొదలైన శ్రీకాకుళానికి విస్తరించి, అనంతరం తెలంగాణలో అడుగుబెట్టి 1978 జగిత్యాల జైత్రయాత్రతో విస్తరించింది - ఇది ప్రధానంగా ఉత్తర తెలంగాణలో విస్తరించింది. అందుకు చారిత్రక కారణమున్నది. 1946-51 తెలంగాణ రైతాంగ సాయుధపోరాటం దక్షిణ తెలంగాణలో ముఖ్యంగా నల్లగొండ, వరంగల్ జిల్లాల్లో జరిగింది. ఆ పోరాటం ఉత్తర తెలంగాణలో విస్తరించ నందువల్ల ఆ ప్రాంతాల్లో భూస్వామ్య అణచివేత, భూస్వామ్య సంస్కృతి అలాగే కొనసాగింది. అందుకే శ్రీకాకుళం అనంతరం ఆ పోరాటం విస్తరించడానికి ఉత్తర తెలంగాణలో భౌతిక ప్రాతిపదిక సిద్ధంగా ఉంది. అందుకే విప్లవోద్యమం ఆ ప్రాంతాల్లోనే విస్తరించింది. సిధారెడ్డి ఆ ప్రాంతంవాడు కనుకనే అది ఆయనను ప్రభావితం చేసింది. భూస్వామ్య వ్యవస్థలో భూమి, దానిచుట్టూ పరివేష్టించిన సమస్యలు ప్రధాన సమస్యలు. ఆ నేపథ్యంలో వచ్చిన కవి కనుక సిధారెడ్డి తొలి కవితా సంకలనం "భూమి స్వప్నం"గా రావడం యాదృచ్ఛికం కాదు, కాలాను గుణమైనది. అందుకే ఈ సంకలనం భూ సమస్య ప్రధానంగా నడిచింది. స్థానిక భూమి పుత్రుడుగా ఆ సమస్యల ప్రధాన అంశంగా ఆయన కవిత్వం నడిచింది. ఇందులోని తొలి కవితలు సాధారణ సామాజిక స్పృహ, సామాజిక చైతన్యంతో నడిచిన కవితలు.

"జీవితం పొడుగునా అగ్నిని పాడదలుచుకున్నాను.
జీవితం కోసం జీవితం పొడుగునా
జీవితంలోని అగ్నిని కాపాడదల్చుకున్నాను".

"ఒంటరిగా కలలు కనొచ్చు
కలలు సమూహాలవటం నేరమవుతుంది".

చాలా కవితలు భూమి చుట్టూ తిరిగినవి.

కవిగా ఆ ఘర్షణను పట్టుకోవడం దానిని శక్తివంతంగా వ్యక్తం చేయడం ఆయన విజయం.

"అన్నలు సభ పెడతారు - మట్టిని విముక్తిని చేయడంకోసం"
"గోదావరి సిరిసిల్లా పక్కలో - విజృంభించే రైతుకూలీ అలలై"

అనే వాక్యాల్లో అది వ్యక్తమయ్యింది.

తెలంగాణ విప్లవోద్యమ విజయాలకూ, వైఫల్యాలకూ సాహిత్య ప్రతిఫలనం సిధారెడ్డి. ఇవి రెండూ ఆయన కవిత్వంలో ప్రతిఫలించినవి.

సిధారెడ్డి ప్రభావశీలి అనుకూలంగానైనా, ప్రతికూలంగానైనా. ఆయనను గాఢంగా ప్రేమించేవారు ఎంత మంది ఉంటారో. ఆయనను గాఢంగా ద్వేషించేవారు అంతే మంది ఉంటారు. ఆయన ఇష్టాయిష్టాలు

అంత బలంగా ఉంటయి. ఇది ఆయన సాహిత్య జీవితంలోనూ ప్రతి బింబించింది.

భూమి సమస్యమీద, భూస్వామ్య అణచివేత మీద, తిరుగబడిన ప్రజలమీద, రాజ్యహింస, రాజ్యనిర్బంధం మీద అనేక కవితలు రాసిండు.

"దుఃఖం కూడా రహస్యంగా పంచుకోవాల్సిన
దేశంలో జీవిస్తున్నాం
మాకోసం ఎగిరొచ్చిన పాలపిట్ట మౌనంగా కనుమూస్తే
బహిరంగంగా స్మరించుకోలేని ఆ స్వేచ్ఛలో జీవిస్తున్నాం కదా
నువు వెదజల్లిన మాటలు ప్రభంజనాలై వీచేదాకా
దుఃఖం రహస్యంగా పంచుకోక తప్పని దేశంలో
జీవిస్తున్నందుకు దుఃఖిస్తున్నా"

ఆ నిర్బంధంవల్ల యువత ఊర్లల్ల ఉండలేని పరిస్థితిని ఊర్లు విడిచివెళ్ళే పరిస్థితిని "ఉసురు" కవితలో శక్తివంతంగా వ్యక్తీకరించిండు

"ఇల్లు ఖాళీచేసినంత సులభంగా జీవితం ఖాళీ చెయ్యలేం.
ఇల్లు ఖాళీ చేసినంత సుతారంగా ఊరుకూడ ఖాళీ చేయలేం".

విప్లవోద్యమం భూసమస్య చుట్టు పెనవేసు కున్న అనేక సమస్యల మీదా నడిచింది. అందులో శ్రమ దోపిడి ఒకటి. వీటిని చిత్రించే "బాలుని ఆత్మగీతం" "మాకెవరు నేర్పించ్రు తండ్రీ", "మాకున్నవి రెండు చేతులే" లాంటివి గొప్ప కవితలు.

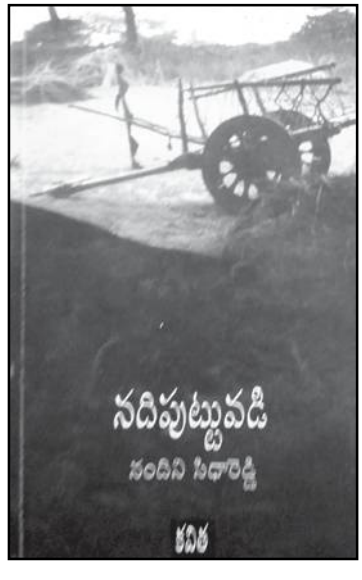

"అన్నలు తోడుగా ఉంటె- కత్తుల్తో కాలాన్ని కడిగేందుకు
మాకున్నవి ఆ రెండు చేతులే"

శ్రమదోపిడి కారణంగా పల్లెల దారిద్ర్యంతో పాటు పట్టణ దారిద్ర్యం కూడా పెరిగింది. దానికి నిదర్శనం పట్టణంలోని దుస్సహమైన మురికి వాడలు. దీన్ని "గల్లీ" అనే కవితలో...

"బస్తీ వస్తానికి-కట్టిన మాసికలా ఉంటుంది"

అని దృశ్యమానం చేసిండు.

ఈ క్రమంలో విప్లవోద్యమం లేవనెత్తిన అన్ని సమస్యలమీద సిధారెడ్డి శక్తివంతమైన కవితలు రాసిండు.

భారతదేశం అర్ధభూస్వామ్య, అర్ధ వలస దేశం అనేది విప్లవోద్యమ అవగాహన - అందువల్ల భూస్వామ్య వ్యతిరేక, సామ్రాజ్యవాద వ్యతిరేక పోరాటం జమిలిగా జరగాలనేది విప్లవ సిద్ధాంతం (దానినే నూతన ప్రజాస్వామిక విప్లవం అన్నారు).

"భార్యను తాకినా- బిడ్డల్ని దగ్గరకు తీసుకున్నా
రెండు కళ్ళల్లో రెండు రూపాయి బిళ్ళలు
ఎక్కడా ఏమీ మిగల్చదు - రూపాయి బంధం తప్ప"

సామ్రాజ్యవాదం తన భావజాలాన్ని, తనపెట్టుబడినీ సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్నీ ప్రపంచవ్యాప్తంగా విస్తరింపచేయటానికి ఆర్థిక సరళీకరణను ప్రయివేటైజే షన్‌నీ, ప్రపంచీకరణను వెరసి నూతన ఆర్థిక విధానాన్ని తెచ్చింది. వీటికి (డబ్ల్యుటివో) వరల్డ్ ట్రేడ్ ఆర్గనైజేషన్ (ఐఎంఎఫ్) అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి సంస్థ, ప్రపంచబ్యాంక్ వాహికలుగా పనిచేసినవి. డంకెల్ ప్రతిపాదనలు అందులో ఒకటి.

సిధారెడ్డి ప్రభావశీలి. అనుకూలంగానైనా, ప్రతికూలంగానైనా. ఆయనను గాఢంగా ప్రేమించేవారు ఎంతమంది ఉంటారో. ఆయనను గాఢంగా ద్వేషించేవారు అంతేమంది ఉంటారు. ఆయన ఇష్టాయిష్టాలు అంత బలంగా ఉంటాయి. .

ఈ పరిణామాన్ని వ్యతిరేకించిన అనేక దేశాల్ని ముఖ్యంగా మధ్య యుగాల భూస్వామిక, సాంప్రదాయిక భావజాలాన్ని సమర్థిస్తున్నాయనే నెపంతో ఇస్లామిక్ దేశాల్ని, ఆధునికతా విస్తరణకు ప్రతికూలం అనే నెపంతో కమ్యూనిస్టు దేశాల్ని అనేక కుటిల ఎత్తుగడలతో అమెరికా దాని మిత్రదేశాలు పాదాక్రాంతం చేసుకునే ప్రయత్నం చేసినవి (చేస్తున్నవి). అనేక దేశాల్లో బహుళజాతి కంపెనీల్ని ప్రతిష్టించినవి. తమ విస్తరణను అనుమతించిన దేశాల్లో భూస్వామ్య భావజాలంతో మిలాఖత్ అయినవి.

ఈ పరిణామం వలన తెలంగాణలో వ్యవసా యంలో సంక్షోభం తలెత్తింది. వృత్తి పనులు ధ్వంస మైనవి. గ్రామాలు ధ్వంసమైనవి. ఈ పరిణామా న్నంతటినీ సిధారెడ్డి అనేక కవితల్లో కళాత్మకంగా చిత్రిక పట్టిండు. మచ్చుకు కొన్ని కవితల్ని చూ డొచ్చు.

ఇజ్రాయిల్ రూపంలోని సామ్రాజ్య దాహాన్ని ధిక్కరించిన "పాలస్తీనా"కు సంఘీభావంగా రాసిన "పాలస్తీనా కోసం" కవితను చూడొచ్చు.

ఎన్నో శతాబ్దాల క్రితం పాలస్తీనా ప్రాంతాన్ని విడిచివెళ్ళిన యూదులు ప్రపంచమంతా విస్తరించిండ్రు, రెండవ ప్రపంచయుద్ధ సందర్భంగా జర్మనీలు ఆ యూదుల్ని తరిమితే శతాబ్దాల అనంతరం తమ మాతృభూమికి, కొత్తగా ఆవిష్కరించబడిన ఆయిల్ నిక్షేపాల సంపదనాక్రమించడానికి - తద్వారా ఆధిక్యతకు -వాళ్ళు తరలి వెళ్ళిన తర్వాత, అంతకు ముందే అక్కడ స్థిరపడిన పాలస్తీనీయులను తరిమివేసి, వాళ్ళను రాజ్యరహితుల్ని చేసి, ప్రాంతరహితుల్నిచేసి ఇజ్రాయిల్ దేశంగా కొత్త దేశాన్ని ఏర్పాటు చేసుకొని పాలస్తీనీయుల మీద చేసిన దురాక్రమణని బలంగా చిత్రించిన కవిత ఇది.

"ఇజ్రాయిల్ దాహం తీరదు.... గెరిల్లా గీతం ఆగిపోవద్దు
పాలస్తీనా నీ చూపుడు వేలు మడవొద్దు
నీ చూపుడు వేలు తరాల్నుంచీ దశాబ్దాల్నుంచీ మరుగుతున్న క్రోధం
నీ చూపుడు వేలు గర్జించే పాలస్తీనా స్వేచ్ఛా నేత్రం
నీ చూపుడు వేలు పి.ఎల్.ఏ. గెరిల్లా వ్యూహం
పాలస్తీనా, ఆయుధం వెనక్కి తీసుకోవద్దు
ప్రపంచ హృదయం కంఠనాళం విప్పి
నీ విముక్తి గీతానికి పల్లవి పాడుతుంది".

ప్రపంచ భౌగోళిక వైవిధ్యం కారణంగా విలసిల్లుతున్న వైవిధ్య భరితమైన ఫల, పుష్పాలు, పంటలు, ఆహారపు అలవాట్లు, తద్వార

సిధారెడ్డి కవిత్వంలో మరో ముఖ్యమైన వస్తువు తెలంగాణ. వస్తువరణంలో తొలుత తడబాటు అక్కడక్కడా ఉన్నా – కొన్ని సందర్భాల్లో కాలానికన్నా ముందూ, కొన్ని సందర్భాల్లో కాలనికన్నా వెనుకా ఉన్నప్పటికీ అభివ్యక్తిలో కాలంతో పోటీపడినాడు అవసరమైతే ధీకొన్నాడు.

వెలుగొందుతున్న సంస్కృతీ వైవిధ్యాన్ని ధ్వంసం చేసే డంకెల్ ప్రతిపాదనల నేపథ్యంలో రాసినది "బహుళదాహం" కవిత.

"బతుకమ్మ పండక్కి తంగెడు పువ్వు దొరక్క
తబుకు చిన్నబోతుంది
దసరా హుషారులో జెండాకింద జొన్నకర్ర దొరక్క
ఊరు నిట్టూరుస్తుంది.
సంక్రాంతి గొబ్బిళ్ళముందు ఏ ధాన్యంపెట్టాల్సి వస్తుందో
ఇగముందు మనకెవరికి తెలియదు".

ప్రపంచీకరణలో భాగంగా అమెరికా అధ్యక్షుడు క్లింటన్ మనదేశ పర్యటనకొచ్చిన సందర్భంగా క్లింటన్‌నీ, ప్రపంచీకరణనీ దాని పనిముట్టు చంద్రబాబునీ అవహేళన చేసిన కవిత "విజన్"

"దేశమంటె మనుషులు కాదు...– దేశమంటె మార్కెట్టు?
దేశభక్తంటె సేల్స్‌మ్యాన్‌షిప్ అని ఒప్పించాలి"

సిధారెడ్డి కవిత్వంలో మరో ముఖ్యమైన వస్తువు తెలంగాణ.

వస్తువరణంలో తొలుత తడబాటు అక్కడక్కడా ఉన్నా – కొన్ని సందర్భాల్లో కాలానికన్నా ముందూ, కొన్ని సందర్భాల్లో కాలానికన్నా వెనుకా ఉన్నప్పటికీ అభివ్యక్తిలో కాలంతో పోటీపడినాడు. అవసరమైతే ధీకొన్నాడు.

"నది పుట్టుపడి", "ఇక్కడి చెట్లగాలి", "నాగేటి చాల్లల్ల"లో ఎక్కువభాగం తెలంగాణ కవితలే. తెలంగాణ అంశంలో కూడ తిరిగి వస్తు వైవిధ్యానికి పట్టం కట్టిండు. ఆర్థిక సరళీకరణ, ప్రపంచీకరణ నేపథ్యంలో తెలంగాణ జీవితం ఛిద్రం కావడాన్ని తొలుత విప్లవ దృక్కోణం నుండి, అనంతరం తెలంగాణ అస్తిత్వ దృక్కోణం నుండి ఆర్తితో, క్రోధంతో చిత్రీకరించిన కవితలు రాసిండు.

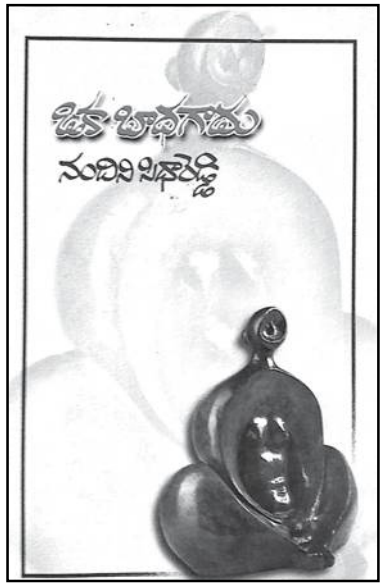

"బతుకవోయి బావుకున్న దేమున్నది
దేశదేశాలు తిరిగి దేవుకున్న దేమున్నది
ఈత తట్టకు బదులు ఇనుప తట్ట మోసిండు
తిరిగి తిరిగొస్తే మిగిలిందేమున్నది...
వాకిండ్లన్నీ పొక్కిల్లే– వాడంతా వలసపోయినట్లు
ఇండ్లన్నింటికీ తాళాలే.. – ఊళ్లె ఉండనియ్యరు
బయట బత్కనియ్యరు..–కూలిన గోడలకింద
ఏం దేవులాడితే ఏముంది
ఎగేసుకొచ్చే ఏడుపుతప్ప (బతుకపోయిన బతుకు)
జాగ తీరే అట్ల – ఈ జాగల రేషమున్నది
కుటిలం లేదు – కువారం లేదు
కుండ బద్దలుకొట్టినట్టు
కడిగేసుడే ఎరుక" (పుట్టువడి)

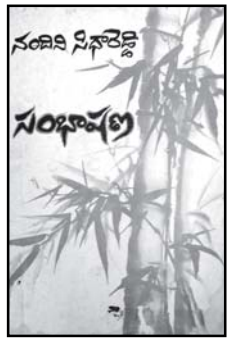

హిపోక్రసీలేని, దాపరికంలేని, లౌక్యంలేని వీటిన్నింటికీ కేంద్రబిందువైన కుటిలత్వంలేని తెలంగాణ ముక్కుసూటితనాన్ని ఈ కవితలో అద్భుతంగా ఆవిష్కరించిండు.

గ్రామీణ తెలంగాణలో సాగునీరు ప్రధాన సమస్య. నూటికి నూరు శాతం తెలంగాణ ఊర్లల్ల సకల జనుల సమస్యలు నీటి చుట్టూ పరివేష్ఠితమయ్యాయనేది అతిశయోక్తి కాదు. వాస్తవోక్తి. ఆత్మహత్యలు, చేతివృత్తుల విధ్వంసం, వలసలు పోవడం అన్నీ ప్రధానంగా నీటి పర్యవసానాలే.. తెలంగాణ ఆంధ్రలో విలీనం అయినందువల్ల ఏర్పడిన పెద్ద సమస్య నీటికి సంబంధించిందే.

"వెతుక్కుంటూ వాన వచ్చే సరికి – చెరువుమిగల్లేదు" – (కార్తె)

"ఆశసారూ..
భూమ్మిద పడ్డమ్మరి
మంట్లె దిగినందుకు
పొర్లాడలెగద
బోరుబడ్తదని
పోరగాండ్లు బతుకుతరని
ఆశసారూ
కట్టుకుంటిమి
కంటిమి
సాదాలెగద" (బోరు దుఃఖం)

నీటి కోసం రైతుపడే తపనను, వ్యథను చిత్రించిన గొప్ప కవిత ఇది.

కాలద్దం పెట్టకుంటనే ప్రాజెక్టుల కాల్వల కింద పారే ఆంధ్ర రైతులకు భిన్నంగా బోర్లతోని సాగే తెలంగాణ రైతు వ్యథకు ప్రాతినిధ్య కవిత ఇది.

"మట్టికి జీవశక్తిని
మాటకు మంత్రశక్తినిచ్చేది నీళ్ళే (నీళ్ళకోసం)

నీటి విశ్వరూపాన్ని రెండే రెండు లైన్లలో వ్యక్తీకరించడం సిధారెడ్డి కవితాశక్తికి ప్రబల నిదర్శనం.

"మనవేల ఒకటే మనజాతి ఒకటే అయితే
మన బతుకులు
ఒక్కతీరుగ ఎందుకు లెవ్వు
మన తల్లి ఒకటే అయితే
మాతృస్తన్యం మాకెందుకో దొరకలేదు" (తెలంగాణ మాతల్లి).

డెరీదా లాంటి ఆధునికానంతరవాదులు భాష చేసే మోసాన్ని విప్పి చెప్పిండ్రు. 'మాతృత్వం' అనే కమ్మని మాట చాటున పురుషుడు స్త్రీ మీద ఎట్లా ఆధిపత్యం వహించిందీ స్త్రీవాదులు విడమరచి చెప్పిండ్రు. అట్లాగే సీమాంధ్రులు 'సమైక్యం', 'తెలుగుజాతి', 'తెలుగు భాష', 'తెలుగు తల్లి' అనే పదాల మాటున తెలంగాణ మీద ఎట్లా

ఆధిపత్యం వహించిందీ అనే విషయాన్ని సిధారెడ్డి "కలిసి ఉంటె కలదు సుఖం" అనే కవితలో గొప్పగా చెప్పిండు.

"తెలుగుతల్లి ముక్కలవటమా
లేదు లేదు మనం కలిసిఉండాలి"
"మీరు మేఘాల దిక్కుచూడండి
మేం నదులు తన్నుకుపోతాం
మనం కలిసి ఉందాం"
"మేం భారీ కాంట్రాక్టు తెస్తాం
మీరు సబ్‌కాంట్రాక్టులు చేసుకోవచ్చు"
కష్టసుఖాలు కలిసి పంచుకుందాం
"మీకు కష్టం - మాకు సుఖం"
''కాదా సుఖ దుఃఖాలు కలసి పంచుకుందాం
"మాకు సుఖం - మీకు దుఃఖం"

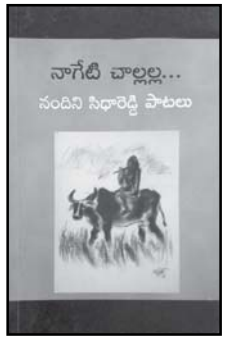

(కలిసి ఉంటె కలదు సుఖం)

తెలంగాణ రాష్ట్ర డిమాండ్‌ను వ్యతిరేకించిన సిపిఎం కులం, ప్రాంతీయతత్వం, భాషాతత్వం, మతతత్వంలాంటివి వర్గ పోరాటాన్ని నీరుగారుస్తాయని పోరాట ప్రజల్ని చీలుస్తాయని పెద్ద సిద్ధాంతం చేసింది. ఈ వైఖరి మీద విరుచుకపడుతూ..

"నిజమే కామ్రేడ్
విడిపోతే బలహీన పడతాం
కానీ మన పార్టీలెందుకు విడిపోయినట్టు
ప్రజలకోసం పుట్టిన పార్టీ
పదహారు ముక్కలెందుకైనట్టు"

(సూటిమాట) అని ప్రశ్నిస్తాడు.

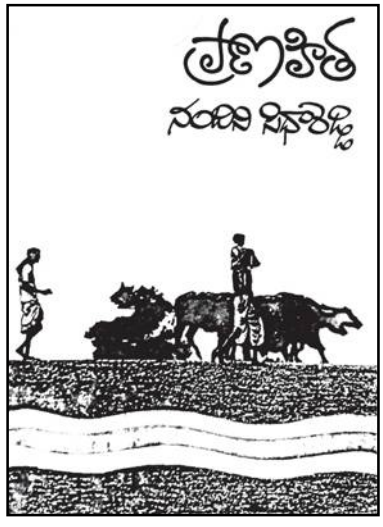

ఈ అన్ని సామాజిక సందర్భాల్లో సిధారెడ్డి వస్తు (కంటెంట్) ప్రాముఖ్యతకు భంగం కలగకుండా కవిత్వ శిల్పాన్ని చెక్కిండు. ఆయా వస్తువులను బట్టి ఆయా రూపాల్ని ఎన్నుకున్నడు. ఆయన సాధించిన రూప వైవిధ్యాన్ని కింది కవితల్లో చూడొచ్చు.

ప్రాచీన కాలంలోని ఉపమ, రూపక మిశ్రిత ఆలంకారిక పరిభాషనే పాశ్చాత్య విమర్శ ప్రభావంతో ఇమేజరీ (పదచిత్రాలు, రూప చిత్రాలు) అంటున్నారు. రెండు పద్ధతుల్లోనూ వర్ణనీయ వస్తువును, భావాన్ని దృశ్యమానం చేయడమే లక్ష్యం.

"సంగడిపట్టి రంగులద్దిన బొంగరంవలె
ఊహ గిర్రున తిరుగుతది" (ఉనికి-ఇక్కడి చెట్లగాలి)

ఇది చాలా లోతైన ఇమేజ్

"లోతుకుపోయిన
కండ్లల్ల లోకం లోలకంగా కదులుతుంటుంది"
తలవెంట్రుకలవలె
జీవితం నెరసిపోతది. (పట్టిలేని ప్రపంచాలు - ఇక్కడి చెట్లగాలి)

జీవిత అనుభవసారం నుంచి వచ్చిన ఇమేజరీలు ఇవి.

డెరీదా లాంటి ఆధునికానంతరవాదులు భాష చేసే మోసాన్ని విప్పి చెప్పిండ్రు. 'మాతృత్వం' అనే కమ్మని మాటచాటున పురుషుడు స్త్రీ మీద ఎట్లా ఆధిపత్యం వహించిందీ స్త్రీవాదులు విడమరచి చెప్పిండ్రు. అట్లాగే సీమాంధ్రులు 'సమైక్యం', 'తెలుగుజాతి', 'తెలుగు భాష', 'తెలుగు తల్లి' అనే పదాల మాటున తెలంగాణ మీద ఎట్లా ఆధిపత్యం వహించిందీ అనే విషయాన్ని సిధారెడ్డి "కలిసి ఉంటె కలదు సుఖం" అనే కవితలో గొప్పగా చెప్పిండు.

చెరువు గురించి - నిండినపుడు, ఎండినపుడు - రెండు విరుద్ధ సందర్భాల్లోను అద్భుతమైన దృశ్యాన్ని మన కళ్ళముందు నిలబెడతడు. చెరువునిండినపుడు -

"పద్మశాలి మగ్గంమీద పట్టుచీరలా
మెరుస్తుంది నిండిన చెరువు"

(నిండిన చెరువు ముందు - సంభాషణ)

చెరువు నిండుగా ఉన్నప్పుడు ఎంత ఆహ్లాదకరంగా కన్నుల పండుగగా ఉంటుందో ఈ పద చిత్రంలో దృశ్యమానం చేస్తడు. వ్యాఖ్యానం అక్కర్లేదు.

చెరువు ఎండినపుడు -

"ఎండిన చెరువు
శవంమీద కప్పిన
పాత చిరుగుల దుప్పటిలా
పరచుకొని ఉంటుంది.
ఎండిన చెరువు ముందు నిలబడితే
పద్యం ఎండి పట్టున పగులుతుంది"

(ఎండిన చెరువు ముందు - ఒక బాధ గాదు)

చెరువులో అక్కడక్కడ గుంటల్లో పాచిపట్టిన నీళ్ళు, మిగతాచోట్ల నెర్రెలు బారిన నేలను ఇక్కడ దృశ్యమానం చేసిండు. మొదటి కవితలో ఆహ్లాదాన్ని కళ్ళకు కడితే, రెండో దానిలో బీభత్సాన్ని కళ్లకు కట్టిండు. బీభత్సానికి పతాక స్థాయి "పద్యం పట్టున పగలడం" పద్యం పట్టున పగలడం అంటె ఏకకాలంలో కవిగుండె, పరితుడి గుండె బీటలు వారడం. బీటలు వారడాన్ని వాచ్యం చేయకుంట పాత చిరుగుల దుప్పటిలో సూచ్యం చేసిండు.

"గోండు స్త్రీ బొడ్లోంచి కొడవలి తీసినట్టు
నేను కవిత్వం తీస్తున్నాను
సవర వీరుడు బాణం ఎక్కుపెట్టినట్టు
నేను కవిత్వం ఎక్కుపెడుతున్నాను"

(కవిత్వం ఆయుధము - భూమిస్వప్నం)

నైరూప్యతకు రూపాన్నివ్వడం అందరు కవులు చేసే పనే. మానవ లక్షణారోపణ చేయడం గూడ అందరు చేసేదే. అది 'ఆయుధ' రూపంలో వ్యక్తమయింది. సిధారెడ్డి ప్రత్యేకంగా సాధించింది ఆయుధాన్నీ ఆగ్రహాన్నీ మిళితం చేయడం, ఆనాటి చారిత్రక సన్నివేశంతో మిళితం చేయడం.

"పూలు పూయవచ్చు
పూలు మాలలవటం నేరమవుతుంది"

మనుషులు సంఘటితం కావటం రాజ్యం దృష్టిలో నేరం కావటానికి మంచి ప్రతీకాత్మక వ్యక్తీకరణ.

సిధారెడ్డి కవిత్వంలో ఎక్స్‌పోజ్ చేయడమనే టెక్నిక్ తరచుగా కనబడుతుంది.

ఎవరికీ వినికిడి సమస్యకాదు
వినదల్చుకోవడమే సమస్య
అంధత్వమెవడికీ లేదు
చూడదల్చుకోక పోవడమే దుఃఖం
(పుట్టి తెగినవాడు – ప్రాణహిత)
లెక్కలున్నప్పుడు – తప్పుడు లెక్కలుంటాయి
రాత్రులున్నపుడు – కాళ రాత్రులుంటయ్
(కళేబరాల కన్నీరు – ప్రాణహిత)

పైకి చూస్తే ఈ వ్యాక్యాలు నిరలంకారికంగా కనబడుతయ్. కాని ఇది బలమైన వ్యక్తీకరణ.

సిధారెడ్డి కవిత్వంలోని మరో బలమైన అంశం వ్యంగ్యం.

"చంద్రుడిలో ఇంకా ఆ నల్లమచ్చలేంటి
సిల్వర్ పెయింట్ వేయండి
ఈ కోట ఇంకా లాల్‌ఖిలా ఏమిటి
గోల్డ్ పెయింట్ వేయండి..
దేశమంటె మనుషులు కాదు
దేశమంటె మార్కెట్టని
దేశభక్తంటె సేల్‌సమాన్‌షిప్ అని ఒప్పించాలె
గొంతులు కోసయినా బతుకుదాం
గొప్ప విజన్‌తో బతుకుదాం..
గొప్ప అప్పుల్తో బతుకుదాం
స్వర్ణాంధ్ర సాధిద్దాం (విజయం – ఒక బాధ గాదు)

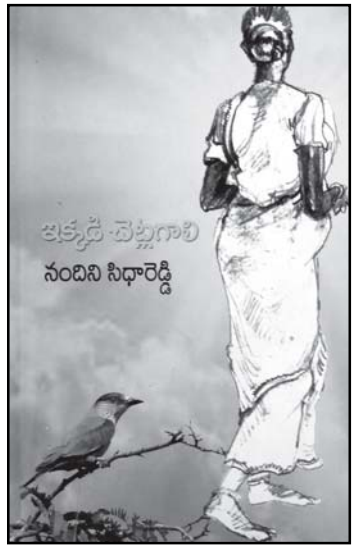

దీనికి వ్యాఖ్యానం అక్కర్లేదు. వ్యంగ్యం గొప్ప కవిత్వాభివ్యక్తి రూపం అనేది అందరికీ తెలిసిందే. పదాల వాచ్యార్థం కాక పదాల వెనుక ఉన్న మరో అర్థం అని కూడా తెలిసిందే. ఈ నిర్మాణ పద్ధతిని ఎన్నో కవితల్లో సిధారెడ్డి సమర్థవంతంగా ఉపయోగించుకున్నడు.

"పిట్టముట్ట లేదు
రావటానికైనా ముట్టటానికైనా
పిట్టలుంటే కదా" (పిట్టకు పెట్టి – ఇక్కడి చెట్లగాలి)

మనిషి చనిపోయిన పదోరోజు చిన్న కర్మ సందర్భంగా "పిండం" పెడతరు. దానిని పక్షి తింటె చనిపోయిన వ్యక్తి ఆత్మ శాంతిస్తుందని ప్రజల విశ్వాసం. ఈ సందర్భంగా రాసిన కవితలోని ఒక్క చివరి పాదం వెనుక ఎంతో లోతయిన, విస్తృమైన అర్థం ఇమిడి ఉంది. ఒక్క పాదంలో ఇంత అర్థాన్ని నిక్షిప్తం చేయడం సాధారణ కవి వల్ల కాదు. సిధారెడ్డి అసాధారణ కవి.

మనిషి చనిపోయిన పదోరోజు చిన్న కర్మ సందర్భంగా 'పిండం' పెడతరు. దానిని పక్షి తింటె చనిపోయిన వ్యక్తి ఆత్మ శాంతిస్తుం దని ప్రజల విశ్వాసం. ఈ సందర్భంగా రాసిన కవితలోని ఒక్క చివరి పాదం వెనుక ఎంతో లోతయిన, విస్తృమైన అర్థం ఇమిడి ఉంది. ఒక్క పాదంలో ఇంత అర్థాన్ని నిక్షిప్తం చేయడం సాధారణ కవి వల్ల కాదు. సిధారెడ్డి అసాధారణ కవి.

పై కవితల్లాంటిదే మరో గొప్ప వ్యంగ్య కవిత అది "కలిసి ఉంటె కలదు సుఖం" (నది పుట్టువడి).

సిధారెడ్డి సమర్థవంతంగా ఉపయోగించుకున్న మరో కవితా నిర్మాణ పద్ధతి.. సంభాషణాత్మకత..

నన్నానవాలు పట్టలేదా సార్
గుండీల్లేని చిరిగిపోయిన పాత అంగీ
ఆయిలూ పుట్‌పాత్ మట్టీ అలుక్కుపోయిన నల్లటి లాగూ
జీవితం శపించి ఉండకపోతే
మీ సన్నీతో క్రికెట్టాడుకోవాల్సిన వాణ్ణి
మీ సుజ్జీతో కాన్వెంట్ కెళ్లాల్సిన వాణ్ణి
మీ కారు అద్దాలు తుడిచి
ఆఠాణా అడుక్కున్న వాణ్ణి
అప్పుడే మరిచిపోయారా సార్ (బాలుని ఆత్మగీతం – సంభాషణ)

ఈ కవితల్లాంటివే "మాకున్నవి రెండు చేతులే", "మాకెవరు నేర్పించ్రు తండ్రీ" (సంభాషణ), 'బోరుదుఃఖం' (నది పుట్టువడి). ఈ కవితల్లో రెండో పాత్ర మాట్లాడనందువల్ల "స్వగతం" (మోనోలాగ్) అనిపిస్తుంది. కాని ఇవి సంభాషణాత్మక కవితలే. నిరలంకారికంగా కూడ గొప్ప కవిత్వం రాయవచ్చుననడానికి ఈ కవితలు ప్రబల నిదర్శనాలు. ఆర్తి, ఆవేదన, దైన్యం, ధిక్కారం ఏకకాలంలో వ్యక్తమయిన కవితలు. తిలక్ "ఆర్తగీతం" చదివినపుడు ఎటువంటి అనుభవానికి లోనవుతామో ఇవి చదివి అటు వంటి అనుభవానికి లోనవుతం. అంతటితో ఆగకుంట ధిక్కార స్ఫూర్తినీ పొందుతం. విప్లవ కవిత్వంలో సైద్ధాంతికత ప్రధానం అన్నదానికి మినహాయింపు ఈ కవితలు. ఆ రకంగా ఇవి విప్లవ కవిత్వానికి చేర్పు.

ఇంకా రిఫ్రైన్‌ని క్రితం కవుల్లా ఒకే వాక్యాలను రిపీట్ చేయకుండా మార్చి మార్చి రిపీట్ చేయడం, సొంత ప్రతీకలను, డిక్షన్‌ను రూపొందించుకోవడం లాంటి విశిష్టతను కనబరిచినాడు. స్థలభీతివల్ల వాటిని వివరించలేకపోతున్న.

ఇట్లా వస్తురూప వైవిధ్యం ద్వారా సిధారెడ్డి తెలంగాణ సాహిత్యంలోనే కాదు మొత్తం తెలుగు సాహిత్యంలో కూడా అగ్రశ్రేణి కవుల్లో మొదటి వరుసలో నిలబడిండు.

–డా॥ సుంకిరెడ్డి నారాయణరెడ్డి
మొబైల్: 98856 82572
మెయిల్: narayanareddy.sunkireddy@gmail.com

కొత్త జిల్లాల ఏర్పాటుతో ప్రజలకు చేరువలో పాలన

చిన్న రాష్ట్రాల ప్రాతిపదిక తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడింది. ఇప్పుడు అదే ప్రాతిపదికన రాష్ట్రంలో కొత్త జిల్లాలు ఏర్పడ్డాయి. కొత్త జిల్లాల ఏర్పాటుపై సర్వత్రా హర్షం వ్యక్తమవుతోంది. కొన్ని గ్రామాలు, మండలాల విషయంలో ఒకటి, రెండు జిల్లాల్లో కొంత అసంతృప్తి ఉన్నా ఆ సమస్యలు కూడా త్వరలోనే పరిష్కారం అయ్యే అవకాశం ఉంది. ఇలా 31 జిల్లాల్లో ప్రజలకు పరిపాలన అందుబాటులో ఉండేలా పూర్తిస్థాయి పరిపాలనా పరమైన సంస్కరణలు తీసుకువస్తున్నారు. దీనిని కొంతమంది అధికారులు పరిపాలనా విప్లవంగా అభివర్ణిస్తున్నారు. ఎన్టీఆర్ హయాంలో మండలాల ఏర్పాటుతో క్షేత్రస్థాయిలో ఎన్నో సానుకూల మార్పులు చోటు చేసుకున్నాయి. కొత్త జిల్లాల ఏర్పాటుతో అంతకు మించిన స్థాయిలో ఫలితాలు ప్రజలకు అందే అవకాశం ఉందని భావిస్తున్నారు.

ప్రభుత్వ పాలనా యంత్రాంగాన్ని ఆధునిక సాంకేతికతతో ప్రజలకు మరింత చేరువగా తీసుకుపోవడం వలన సంక్షేమ, అభివృద్ధి కార్యక్రమాలన్నీ అవినీతిరహితంగా సమర్థవంతంగా అమలు జరుగుతాయని ప్రభుత్వం చెబుతున్నది. అలా జరిగిన నాడు ఇన్నాళ్ళూ కళావిహీనంగా ఉంటూ జవజీవాలు కోల్పోయిన మన పల్లెలు మళ్ళీ కళకళలాడుతాయి. కొత్త జిల్లా కేంద్రాల చుట్టూ సుస్థిరదాయక రీతిలో పట్టణీకరణ జరిగి ఉపాధి అవకాశాలు పెరిగితే గ్రామీణ ప్రాంతాల నుంచి వలసలకు అడ్డుకట్ట పడుతుంది. ఇప్పటికే మండల స్థాయిలలో నాయకత్వం వహించగలుగుతున్న వెనుకబడిన సమూహాల నుంచి జిల్లా స్థాయి నాయకత్వం ఎదిగిరాగల అవకాశాలు పెరుగుతాయి.

ప్రజలకు చేరువగా పాలన, సమర్థంగా పథకాల అమలు, పేదరిక నిర్మూలన, పటిష్ఠ పర్యవేక్షణ లక్ష్యాలతో ప్రభుత్వం జిల్లాల పునర్ వ్యవస్థీకరణకు పూనుకుంది. తెలంగాణలో చివరిసారిగా 38 ఏండ్ల క్రితం అంటే 1978 ఆగస్టు 15న రంగారెడ్డి జిల్లా ఆవిర్భవించింది. ఆ తర్వాత అనేక కొత్త జిల్లాల కోసం డిమాండ్లు వచ్చినా సాధ్యపడలేదు. ప్రస్తుతం జిల్లాల పునర్‌వ్యవస్థీకరణ చట్టం-1974 ప్రకారం తెలంగాణలో కొత్త జిల్లాలను ఏర్పాటు చేశారు. కొత్తగా 21 జిల్లాలు, 25 రెవెన్యూ డివిజన్లు, 125 మండలాలను ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చేసింది. దీంతో రాష్ట్రంలో మొత్తం జిల్లాల సంఖ్య 31కి, రెవెన్యూ డివిజన్లు 68కి, మండలాలు 584కి పెరిగాయి. స్థూలంగా జిల్లాల పెంపు ప్రతిపాదనను ఎవరూ వ్యతిరేకించడం లేదు.

దసరా రోజు నుంచి తెలంగాణలో కొత్త జిల్లాలు ప్రారంభమయ్యాయి. దీంతో ఇకపై ప్రభుత్వ పథకాలు ప్రజలకు మరింత చేరువ కానున్నాయి. గతంలో ప్రభుత్వ కార్యాలయాల్లో ఏదైనా పని ఉందంటే రోజుల తరబడి సమయం పట్టేది. జిల్లాలో పలు ప్రాంతాలకు కలెక్టర్ ఆఫీసు సహా ఇతర కార్యాలయాలన్నీ దూరంగా ఉండేవి. దీంతో ప్రజలు చాలా ఇబ్బంది పడే వారు. నూతన జిల్లాలతో ప్రజల కష్టాలు చాలా వరకు తీరనున్నాయి. ఇటీవలి వరకూ 10 జిల్లాలుగా ఉన్న తెలంగాణ ఇప్పుడు 31 జిల్లాలుగా మారిపోయింది. కొత్త జిల్లాలకు తగ్గట్లే కొత్తగా రెవెన్యూ డివిజన్లు.. మండలాలు వచ్చేశాయి. కొత్త జిల్లాలు.. కొత్త రెవెన్యూ డివిజన్లు.. కొత్త మండలాల్ని ఏర్పాటు చేశారు. ఇప్పటికే ఉన్న డివిజన్లు.. మండలాలు యథాతథంగా ఉండనున్నాయి. పాలనా సౌలభ్యం కోసం.. భౌగోళిక పరిస్థితులకు తగ్గట్లుగా కొన్ని మండలాల్ని.. గ్రామాల్ని విడదీసి కొత్త రెవెన్యూ డివిజన్లు.. మండలాలను అదనంగా చేర్చారు. కొత్తగా ఏర్పాటు అయిన మండలాలతో ప్రజలకు చాలా వరకు ఆఫీసుల చుట్టూ తిరిగే పని తప్పుతుందనే చెప్పాలి. నిజామాబాద్ లో అత్యధికంగా కొత్త మండలాలు ఎనిమిది రాగా.. అత్యల్పంగా వరంగల్ రూరల్.. ఖమ్మం.. వికారాబాద్‌లలోమాత్రం ఒక్కొక్కటి చొప్పున కొత్తగా వచ్చాయి. మొత్తంగా 125 కొత్త మండలాలు ఏర్పాటయ్యాయి.

జిల్లా కలెక్టర్లదే కీలకపాత్ర

కొత్త జిల్లాల పాలనలో జిల్లా కలెక్టర్లు కీలకపాత్ర పోషించనున్నారు. వీరు నిత్యం ప్రజలకు అందుబాటులో ఉండి వారి సమస్యలన్నింటిని పరిష్కరించే విధంగా అధికారాలు ఉండేలా బిజినెస్ రూల్స్ రూపొందించారు. ప్రజల నుంచి వచ్చే దాదాపు 75 శాతానికి పైగా సమస్యలు కలెక్టర్ల వద్దే పరిష్కారం అయ్యేలా విధివిధానాలు రూపొందించారు. అదేసమయంలో కొత్త జిల్లాల ఏర్పాటుతో చాలామంది జూనియర్ ఐఏఎస్ అధికారులు కలెక్టర్లు అయ్యారు. జిల్లా యంత్రాంగం విధివిధానాలపై మరింత స్పష్టత రావాల్సి ఉంది. చిన్న జిల్లాల్లో పరిపాలన సజావుగా సాగేందుకు సర్కారు పరిపాలనాపరమైన అనేక మార్పులు చేపట్టింది. ప్రభుత్వం ప్రవేశపెడుతున్న అభివృద్ధి, సంక్షేమ పథకాల ఫలాలు నేరుగా ప్రజలకు సత్వరమే అందించేలా కార్యాచరణను రూపొందిస్తున్నారు. ఇందుకు కలెక్టర్లను కేంద్ర బిందువుగా మార్చారు.

ప్రజాస్వామ్యానికి మరింత ఊతం

ప్రభుత్వ పరిపాలన ప్రజలకు మరింత చేరువ కావడాన్ని ప్రజాస్వామ్య వ్యవస్థ పరిణతిగానే చూడాలి. కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు చేపట్టే అన్ని రకాల అభివృద్ధి కార్యక్రమాల అమలును ప్రత్యక్షంగా పర్యవేక్షించేది మన వ్యవస్థలో జిల్లా యంత్రాంగమే. జనాభా ఎంత తక్కువగా ఉంటే అధికార యంత్రాంగం పనితీరు అంత సమర్థవంతంగా ఉంటుంది. కొన్ని జిల్లాల జనాభా 15 నుంచి 16 లక్షలుగా ఉండగా.. కొన్నింటిలో జనాభా ఐదారు లక్షలు మాత్రమే ఉండడం పై కొన్ని అభ్యంతరాలు వ్యక్తమవుతున్నప్పటికీ అందులోనూ పెద్దగా వివాదాలేవీ లేవు.

ప్రజాస్వామ్య వ్యవస్థ వేళ్లూనుకుని పరిపుష్టమవుతున్న కొద్దీ పరిపాలన ప్రజలకు మరింత చేరువవకావాల్సిన అవసరం ఉంది. అలా చేరువైన ప్రాంతాలు బాగా అభివృద్ధి చెందిన ఉదాహరణలు కూడా మనకు ఉన్నాయి. స్వల్పమైన మార్పులు మినహా ఇప్పుడున్న మన జిల్లాలు నైజాం కాలం నుంచి ఇలానే కొనసాగుతున్నాయి. వీటి జనాభా మాత్రం మూడింతలు, నాలుగింతలైంది. అధికార యంత్రాంగం పర్యవేక్షణ చేయవలసిన జనాభా

పెరుగుతున్న కొద్దీ ప్రభుత్వ పాలన ప్రజల నుంచి దూరమయ్యేందుకు అవకాశం ఉంటుంది.

కార్యాచరణ ప్రణాళికలు

జిల్లాల విభజన అనంతరం విధానపరమైన నిర్ణయాల కోసం కసరత్తు చేసిన ప్రభుత్వం, ఇకనుంచి అభివృద్ధి ప్రణాళికలపై దృష్టి కేంద్రీకరించింది.ప్రజల ఆకాంక్షలు నెరవేర్చేలా తెలంగాణ నిర్మాణానికి రాష్ట్రస్థాయి ప్రణాళికతో పాటు జిల్లాల వారీగా వేర్వేరు ప్రణాళికలను రూపకల్పన చేయాలని ప్రభుత్వం సంకల్పిస్తోంది. ఇందుకు సంబంధించి విస్తృతస్థాయిలో సమాలోచనలు జరుపుతున్నారు. శాశ్వత, తాత్కాలిక ప్రాతిపదికన చేపట్టే కార్యక్రమాలను గుర్తించి వేర్వేరు కార్యాచరణ ప్రణాళికలను తయారు చేయనున్నట్లు తెలుస్తోంది.

భవిష్యత్ తరాలను దృష్టిలో పెట్టుకుని వచ్చే 20సంవత్సరాల్లో పూర్తిచేసే దీర్ఘకాలిక కార్యక్రమాలు, ప్రాజెక్టులను శాశ్వత ప్రణాళికల్లో పొందుపరుస్తారు. ప్రజల అవసరాలను గుర్తించి తక్షణం చేపట్టే కార్యక్రమాలు, వచ్చే రెండేళ్ళలో పూర్తి చేయగలిగే ప్రాజెక్టులు, అభివృద్ధి పథకాలను తాత్కాలిక ప్రణాళికల్లో పేర్కొంటారు. ఈ విధానాన్ని ప్రతి జిల్లాలోనూ అమలు చేస్తారు. అందులోనూ మూడు విభాగాలుంటాయి. పరిపాలనా విధానాలకు సంబంధించిన అంశాలతో ఒక ప్రణాళికను, ప్రజలకిచ్చిన వాగ్ధానాలు, స్థానిక అవసరాలు, మౌలిక సదుపాయాలు, వసతులకు సంబంధించిన అంశాలను క్రోడీకరించి మరో మరో ప్రణాళికను తయారు చేస్తారు. పెన్షన్లు, స్కాలర్‌షిప్‌లు, వ్యవసాయంతో పాటు ఇతర రంగాలకు సబ్సిడీలు, రాయితీలు తదితర సంక్షేమ కార్యక్రమాలు, పథకాలతో మూడో ప్రణాళికను రూపొందిస్తారు. జిల్లా కలెక్టర్ అధ్యక్షతన ఈ మూడు ప్రణాళికల అమలుకు ప్రత్యేక కమిటీలను నియమిస్తారు. రాష్ట్రస్థాయిలోనూ ఒక కమిటీని ఏర్పాటుచేసి అమలును పర్యవేక్షిస్తారు.

జిల్లాల నివేదికల ఆదారంగా ప్రణాళికలు

పునర్‌వ్యవస్థీకరణ తర్వాత ఏర్పడిన 31 జిల్లాల్లోనూ అభివృద్ధి కార్యాచరణ ప్రణాళికల కోసం సమస్యలు, అవసరాలపై నివేదికలు పంపాలని సీఎం కేసీఆర్ అన్ని జిల్లాల కలెక్టర్లకు బాధ్యతలు అప్పగించారు. ఎక్కడికక్కడ స్థానిక అవసరాలు, వనరులు, ప్రాధాన్యతను బట్టి నిధులు కేటాయించేందుకు సంసిద్ధత వ్యక్తం చేశారు. కొత్త జిల్లాల్లో ఇప్పుడున్న ప్రభుత్వ భవనాలు, కొత్తగా నిర్మించాల్సి ఉన్న భవనాలు, అందుకు అవసరమయ్యే నిధులపై ప్రతిపాదనలు తయారు చేసి సాధ్యమైనంత త్వరలో ప్రభుత్వానికి అందజేయాలని సూచించారు.

రహదారులతోనే అభివృద్ధి ప్రారంభం

ముఖ్యంగా గ్రామాల నుంచి మండల కేంద్రాలకు, మండల కేంద్రాల నుంచి రెవెన్యూ డివిజన్ కేంద్రాలకు, డివిజన్ కేంద్రాల నుంచి జిల్లా కేంద్రాలకు లింకు రోడ్లను నిర్మించేందుకు ప్రతిపాదనలు తయారు చేస్తున్నారు. పట్టణాలను అభివృద్ధి చేసేందుకు ప్రతి జిల్లా కేంద్రంలోనూ పట్టణాభివృద్ధి ప్రాధికార సంస్థలను ఏర్పాటు చేయాలని ప్రభుత్వం సూచనప్రాయంగా నిర్ణయించింది. రహదారులు తీసుకువచ్చే మార్పులను తేలిగ్గానే ఊహించవచ్చు. చక్కటి రహదారులతో రాకపోకలు అధికమై వర్తక వాణిజ్యాలు కూడా వృద్ధి చెందుతాయి.

జిల్లా కేంద్రాల అభివృద్ధికి ప్రత్యేక చొరవ

కొత్త జిల్లాలు, రెవెన్యూ డివిజన్లు, మండలాల ఏర్పాటు తర్వాత అనేక కొత్త ప్రాంతాలు అభివృద్ధి పథంలో దూసుకువెళ్ళే విధంగా ప్రోత్సాహకాలు అందిస్తున్నారు. రానున్న రెండేళ్ళలో జిల్లా కేంద్రాలన్నీ త్వరలోనే పెద్ద పట్టణాలుగా, నగరాలుగా అభివృద్ధి చెందాలన్నది ప్రభుత్వ ఆకాంక్ష. ఆ మేరకు అధికారులు భవిష్యత్తు ప్రణాళికలు సిద్ధం చేస్తున్నారు. తెలంగాణాలో పట్టణ ప్రాంతాల జనాభా ప్రస్తుతం 45 శాతం ఉంది. ఈ జనాభా రానున్న రెండేళ్ళలో మరో 15శాతం పెరిగే అవకాశాలు మెండుగా ఉన్నాయన్నది అధికారుల అంచనా. ప్రతి జిల్లా కేంద్రం చుట్టూ ఔటర్ రింగ్ రోడ్డును నిర్మించేందుకు వచ్చే ఆరు నెలల్లోగా చర్యలు ప్రారంభిస్తారు. ప్రభుత్వ కార్యాలయాలు, నివాస గృహాలు, పరిశ్రమలు, వాణిజ్య సముదాయాలు, మౌలిక వసతులు, ఇతర నిర్మాణాలు ఎక్కడ, ఎలా ఉండాలనే అంశంపై అధ్యయనం కొనసాగుతోంది. ఇష్టారాజ్యంగా నిర్మాణాలు జరుగకుండా విధాన రూపకల్పన చేయాల్సిందిగా ఇటీవల జరిగిన ఉన్నతస్థాయి సమీక్షలో సీఎం కేసీఆర్ దిశానిర్దేశం చేశారు.

ప్రభుత్వ పరిశీలనలో అభివృద్ధి సంస్థల ప్రతిపాదన

రాజధాని హైదరాబాద్ నగరంలో ఉన్న హెచ్ఎండీఏ తరహాలో ప్రతి జిల్లా కేంద్రానికి ఒక పట్టణాభివృద్ధి సంస్థను ఏర్పాటు చేయాలనే అంశాన్ని పరిశీలి స్తున్నారు. జిల్లా కేంద్రాలకు ఎటు చూసినా పది కిలోమీటర్ల పరిధిలో లేఅవుట్లు రూపొందిస్తున్నారు. భవిష్యత్తులో పెరిగే జనాభాను దృష్టిలో పెట్టుకుని ట్రాఫిక్ సమస్యలు తలెత్తకుండా ఉండేందుకు నిర్దిష్టమైన కార్యాచరణ ప్రణాళికలను రూపొందించి రహదారుల విస్తరణకు పుర పాలక శాఖ కసరత్తు చేస్తోంది.

పెరగనున్న విద్యావకాశాలు

తెలంగాణ వ్యాప్తంగా అన్ని జిల్లాల్లో విద్యావకాశాలు మెరుగుపడ

ఎవరేమంటున్నారు....

అధికార వికేంద్రీకరణకు కొత్త జిల్లాల ఏర్పాటు వల్ల క్షేత్రస్థాయి ప్రజలకు ఎంతగానో మేలు కలుగుతుంది. అభివృద్ధి, సంక్షేమ పథకాలు అట్టడుగు వర్గాలకు త్వరగా అందుతాయి. మారుమూల గ్రామాలకు సైతం జిల్లా కలెక్టర్లు,అధికారులు వెళ్లే పరిస్థితి ఏర్పడింది. జిల్లాల పునర్విభజన వల్ల అధికార యంత్రాంగం ప్రజలకు అందు బాటులోకొచ్చింది. ప్రజలకు ప్రభుత్వ పథకాలు సత్వరం అందేందుకు అవకాశం ఏర్పడింది. ఈ విషయాన్ని మా అధ్యయన యాత్రలో గమనించాం. చిన్న జిల్లాల వల్ల సత్వర ప్రగతితో పాటు కేంద్రం, రాష్ట్రం నుంచి నిధులు పెరుగుతాయి.

– ఏనుగుల సత్యనారాయణ, తెలంగాణ గెజిటెడ్ అధికారుల సంఘం ప్రధాన కార్యదర్శి

పట్టణాలుగా ఇంకా అభివృద్ధి

కొత్త జిల్లాల ఏర్పాటుతో ఆయా జిల్లా కేంద్రాలు పట్టణాలుగా మరింత అభివృద్ధి చెందుతాయి. అది అక్కడివరకే పరిమితం కాదు. అంతిమంగా రాజధాని వరకు ఆ ప్రభావం ఉంటుంది. మార్కెట్ పరంగా హైదరాబాద్‌కు వచ్చే లోటేమి ఉండదు. ఇదివరకు ఐదు జిల్లాల వరకు పరిమితమైన నగర స్థిరాస్తి వ్యాపార పరిధి కొత్త జిల్లాలతో పది జిల్లాల వరకు విస్తరించనుంది. హైదరాబాద్ ఇంకా అభివృద్ధి చెందనుంది.

– పి.దశరథ్‌రెడ్డి, అధ్యక్షుడు, తెలంగాణ రియల్ ఎస్టేట్ డెవలపర్స్ అసోసియేషన్ (ట్రెడా)

నున్నాయి. ఇప్పటి వరకు ఇతర ప్రాంతాలకు పరిమితమైన కేంద్ర ప్రభుత్వ పాఠశాలలు, ఉన్నత విద్యాసంస్థలు అందుబాటులోకి రానున్నాయి. విద్యాసంస్థల ఏర్పాటు దిశగా అధికారులు కృషి చేస్తే.. అన్ని జిల్లాల్లోనూ విద్యాభివృద్ధి మరింత జరగనుంది. అన్ని జిల్లాల్లో నవోదయ, కేంద్రియ విద్యాలయాల ఏర్పాటుకు కేంద్రంతో మాట్లాడుతామని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఇప్పటికే ప్రకటించింది.

గతంలో జిల్లాలు పెద్దగా ఉండటంతో అక్కడక్కడ కొన్ని కళాశాలలు, పాఠశాలలు ఏర్పాటయ్యాయి. దీంతో ఎంతో మందికి దూరభారం కావడంతో చదువు మానేయాల్సిన పరిస్థితి ఏర్పడింది. ప్రస్తుతం కొత్త జిల్లాల ఏర్పాటుతో కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు ఏర్పాటు చేసే విద్యాసంస్థలు విస్తృత స్థాయిలో ప్రజానీకానికి అందుబాటులోకి రానున్నాయి.

రాష్ట్రంలో పలు జిల్లాల్లో ఎన్నో మండలాల్లో ఇంటర్ కళాశాలలు ఉన్నాయి. ఇప్పుడు 125 మండలాలు కొత్తగా ఏర్పాటయ్యాయి. దీంతో మరిన్ని ఇంటర్ కళాశాలల ఏర్పాటుకు మార్గం సుగమమైంది. గతంలో ఆయా ప్రాంతాలకు చెందిన విద్యార్థులు రోజూ బస్సుల ద్వారా కళాశాలకు వెళ్లి చదువుకోవాలంటే ఇబ్బందులు పడేవారు. కొందరు ఆడపిల్లలు చదువులు మానేసిన సందర్భాలు కూడా ఉన్నాయి. ఇప్పుడు ఆ బాధలు తీరనున్నాయి.

ఇక డిగ్రీ కళాశాలల విషయానికి వస్తే, ప్రైవేటు డిగ్రీ కళాశాలలు కొన్ని మండలాల్లో ఉన్నా అవి అంతంత మాత్రమే. దీంతో డిగ్రీ చదవాలనుకునే వారు కచ్చితంగా జిల్లా కేంద్రానికి రావాల్సి ఉంటుంది. ఇప్పుడు కొత్తగా మరిన్ని జిల్లా, మండల కేంద్రాల్లో డిగ్రీ కళాశాలలు ఏర్పాటు చేసేందుకు అవకాశాలున్నాయి.

పలు జిల్లాల్లో ప్రస్తుతం ఇంటర్మీడియట్, డిగ్రీ పూర్తికాగానే బీటెక్, ఎంబీఏ, ఎంసీఏ, తదితర కోర్సులు చదివేందుకు అవకాశం లేదు. దీంతో చాలా మంది విద్యార్థులు ఈ కోర్సులు చేసేందుకు వరంగల్, కరీంనగర్, హైదరాబాద్, నిజామాబాద్ తదితర ప్రాంతాలకు వెళ్తుంటారు. ఆర్థికంగా కొంత మెరుగ్గా ఉన్న విద్యార్థులు మాత్రమే ఆయా జిల్లాలకు వెళ్లి చదువుకుంటున్నారు. ఉన్నత చదువులు అభ్యసించాలని కోరిక ఉన్నా.. ఆర్థిక సమస్యల కారణంగా ఇతర ప్రాంతాలకు వెళ్లలేని పరిస్థితుల్లో కొందరు విద్యార్థులు వాటి వైపు కన్నెత్తి చూడటం లేదు. చాలా మంది విద్యార్థులు ఇంటర్, డిగ్రీతోనే సరిపెట్టుకుంటున్నారు. మరికొందరు దూరవిద్యలో పీజీ కోర్సులు అభ్యసిస్తున్నారు. ప్రస్తుతం జిల్లాలు వేరుపడిన దృష్ట్యా జిల్లాకు ఒకటి పీజీ కళాశాలను ప్రభుత్వం నెలకొల్పనుంది.

కొన్ని జిల్లాల్లో ప్రభుత్వ పరంగా ఒక్క ఇంజినీరింగ్ కళాశాల కూడా లేదు. దీంతో చాలా ఏళ్ల నుంచి జిల్లా విద్యార్థులు ఇంజినీరింగ్ చదివేందుకు బయట ప్రాంతాలకు వెళ్తున్నారు. చాలా మంది పిల్లలు వివిధ సాంకేతిక కోర్సులు చదవాలనుకున్నా.. సీట్లు లభించక అవస్థలు పడుతున్నారు. జిల్లా కొకటి చొప్పున కొత్తగా ఈ కాలేజీలను నెలకొల్పితే జిల్లా విద్యార్థులకు మేలు జరుగుతుంది. ఆదర్శ పాఠశాలలు కొన్ని మండలాల్లో మాత్రమే ఉన్నాయి. మిగతావాటితో పాటు కొత్త మండ లాల్లోనూ వీటిని నెలకొల్పాల్సిన అవసరం ఉంది. కస్తూర్బాగాంధీ బాలికల విద్యాలయాలు మండలానికి ఒకటి ఉన్నా.. కొత్తగా ఆవిర్భవించినవాటిలో ఏర్పాటు చేయాల్సి ఉంది.

కొత్త జిల్లాల ఏర్పాటుతో నవోదయ పాఠశాలలు మరిన్ని అందుబాటులోకి వచ్చే అవకాశం ఉంది. ఆదిలాబాద్ జిల్లానే ఉదాహరణగా తీసుకుంటే, అవిభాజ్య ఆదిలాబాద్‌లో కాగజ్‌నగర్‌లో ఒకే నవోదయ పాఠశాల ఉంది. ఇందులో ప్రవేశానికి జిల్లా నలుమూలల నుంచి విద్యార్థులు పోటీపడుతుంటారు. ప్రతి ఏడాది నిర్వహించే ప్రవేశ పరీక్షకు వేలాది మంది విద్యార్థులు హాజరవుతుంటారు. ప్రస్తుతం ఈ పాఠశాల కుమ్రంభీం జిల్లా పరిధిలోకి వెళ్లింది. ప్రస్తుత ఆదిలాబాద్ జిల్లాలోనూ ఈ పాఠశాల

దశాదిశా మార్చనున్న కొత్తజిల్లాలు

జిల్లాల పునర్విభజన ఒక అత్యద్భుత చారిత్రక ఘట్టం. తెలంగాణా దశ, దిశా మార్చే ఒక ముందడుగు. కొత్తగా ఏర్పాటైన ఒక రాష్ట్రం కేవలం రెండున్నర ఏళ్ళ కాలంలోనే ఇంత సాహసోపేతమైన నిర్ణయం తీసుకోవటం, దాన్ని శరవేగంగా, సజావుగా అమలు చేయగలగటం అనేది ఒక అసాధారణ విజయం. ప్రభుత్వంపై, పార్టీపై పూర్తి ఆధిపత్యం ఉండటం, సాహసాలు చేయాలనే సంకల్పం ఉండటం,వాటిని ఆచరణాత్మకం చేయటం అనేది మామూలు విషయం కాదు. జిల్లాల పునర్విభజన అనగానే, రాష్ట్రంలో రచ్చ రచ్చ అవుతుందనీ, రాజకీయంగా ఇబ్బందులు ఎదురవుతాయని చాలామంది భావించారు. కేసీఆర్ అనవసరంగా తేనేతుట్టను కదిలిస్తున్నారనీ,లేనిపోని తలనొప్పిని కోరి తెచ్చుకుంటున్నారనీ, న్యాయపరమైన చిక్కులు వస్తాయనీ పలు రకాల ఊహాగానాలు చేశారు. అయితే, చిత్రంగా అందరి అంచనాలను తారుమారు చేస్తూ కేసీఆర్ కొండంత ఈ పనిని దూదిపింజ అంత తేలిగ్గా చేసేశారు. కొన్ని చోట్ల అసంతృప్తులు, స్వల్ప ఆందోళనలు ఎదురైనా, ఉదారంగా, విచక్షణతో వ్యవహరించి అన్ని ప్రాంతాల వారినీ సంతృప్తి పరిచేలా నిర్ణయాలు తీసుకొని విమర్శకులను నోరెత్తకుండా చేశారు. 31 జిల్లాలు చాలా ఎక్కువ అనీ, పప్పుబెల్లాల్లా పంచేస్తున్నారనీ చాలామంది భావించారు.(అందులో నేనూ ఒకడిని) అయితే , పరిణామాలు,ప్రయోజనాలు పాజిటివ్ గా ఉండటంతో మరో నాలుగు జిల్లాలు ఎక్కువైనా ఇబ్బంది ఉండదు అనేది అర్థమైంది. ప్రస్తుత ఆర్థిక పరిస్థితి నేపథ్యంలో ఎక్కువ ఆర్థికభారం పడకుండానే ఈ జిల్లాల ఏర్పాటు జరుగుతున్నదనేది అర్థమయ్యింది. దీని వల్ల తాత్కాలికంగా ఇబ్బందులు ఉన్నా, ముమ్ముందు ఈ సమస్యను కూడా అధిగమించవచ్చు అనే విశ్వాసం కలుగుతోంది. తెలంగాణా డిమాండ్ లలో ప్రధానమైన నియామకాలపై కూడా కొత్త జిల్లాల ఏర్పాటు సానుకూల ప్రభావం చూపించనుంది. ఎన్నో ఏళ్ళుగా ప్రమోషన్లకు నోచుకోని అనేక శాఖల ఉద్యోగులకు భారీగా ప్రమోషన్లు రానున్నాయి. అలాగే, కొత్తగా కొన్నివేల ఉద్యోగ నియామకాలు కూడా అనివార్యమవుతాయి. ఇది నిస్సందేహంగా నిరుద్యోగులకు శుభ పరిణామమే. ప్రాథమిక దశలో అసాధ్యం అనుకున్న విషయాలు, పురోగతి జరుగుతున్న కొద్దీ సుసాధ్యం అవుతాయని గత రెండున్నరేళ్ళ అనుభవాలు నిరూపిస్తున్నాయి. కొత్తజిల్లాలు, వాటి కార్యాలయాలు, సిబ్బంది, వనరులు చూస్తుంటే మొదట్లో పెదవి విరుపుగా అన్పించినా ముమ్ముందు బలోపేతం అవుతాయనే నమ్మకం కలుగుతుంది. చివరిగా ఒక మాట చెప్పాలి. కేసీఆర్‌లో ఒక మ్యాజిక్ వుంది. ఆయన చెప్తున్నప్పుడు అతిశయోక్తిగా అన్పించినా ఆచరణలో సత్ఫలితాలు సాధిస్తున్నారు. నిస్సందేహంగా తెలంగాణా ప్రజలు మరో దశాబ్దం పాటు ఆయన వెన్నంటి నడుస్తారని చెప్పొచ్చు. ప్రతిపక్షాలు కూడా నిర్మాణాత్మక సూచనలు, సలహాలు ఇస్తూ, బాధ్యతాయుతంగా బంగారు తెలంగాణా నిర్మాణంలో పాలుపంచుకుంటారని ఆశిద్దాం. తద్వారా ప్రజల్లో ప్రతిష్టను పెంచుకోవచ్చు.

- షేక్ సాదిక్ అలీ (ఫేస్‌బుక్ పేజీ)

వచ్చే అవకాశం ఉంటుంది. అప్పటి కంటే తక్కువ మండలాలు ఉండటంతో ఈ పాఠశాలలో చాలా మంది స్థానిక విద్యార్థులకు సీట్లు లభి స్తాయి. కేంద్రం సిలబస్ కావడంతో ఇక్కడి విద్యార్థులకు చాలా ప్రయోజనం కలగనుంది. ప్రభుత్వం జిల్లాకు ఒకటి కేటాయించనున్న దృష్ట్యా జిల్లాకు ఈ పాఠశాల తప్పనిసరిగా రానుంది.

కొత్త జిల్లాల్లో రియల్ బూమ్

ఒక ప్రాంత అభివృద్ధికి రియల్ ఎస్టేట్ బూమ్ కూడా కొంతమేరకు దోహదం చేస్తుంది. అయితే ఇది సక్రమదిశలో సాగినప్పుడే ఆశించిన ఫలితాలు సాధ్యమవుతాయి. ఆ విధమైన జాగ్రత్తలు అధికార యంత్రాంగం తీసుకోవలసి ఉంటుంది. వ్యవసాయభూములు ఈ రియల్ ఎస్టేట్ బూమ్‌లో పడిపోకుండా చూసుకోవాలి. జిల్లా కేంద్రాలకు ఐదారు కిలో మీటర్ల వరకు ప్రధాన రహదారులు, హైవేలకు ఇరు వైపుల రియల్ ఎస్టేట్ వెంచర్స్ ఏర్పాటు అయ్యాయి. వ్యవసాయ భూములు కూడా ఓపెన్ ప్లాట్లుగా మారాయి. కొత్త జిల్లాల ఏర్పాటు సమాచారంతోనే భారీగా భూములను కొనేశారు రియల్ వ్యాపారులు. జిల్లా ఏర్పాటు అయ్యే అవకాశం ఉందన్న అంచనాతోనే రియల్ వ్యాపారులు వెంచర్స్ కూడా స్టార్ట్ చేశారు.

పలు జిల్లా కేంద్రాల్లో భూములకు డిమాండ్ బాగా పెరిగింది. చుట్టుపక్కల ప్రాంతాల్లోనూ రియల్ వెంచర్లు వెలిశాయి. ఆయా ప్రాంతాల్లో ఎకరం రూ. 50 లక్షల వరకూ ఉండగా..ఇప్పుడు కోటి వరకు డిమాండ్ వస్తోంది. నెల రోజుల్లోనే భూ విక్రయాలు భారీగా పెరిగాయంటున్నారు రిజిస్ట్రేషన్ శాఖ అధికారులు. భూముల ధరలు అమాంతం పెరిగాయి. గతంలో ఉన్న రేట్లు ఇప్పుడు రెండింతలయ్యాయి. వ్యాపార,వాణిజ్యపరంగా అభివృద్ధికి అవకాశాలు ఉండడంతో భూములు భారీగా కొనుగోలు చేస్తున్నారు పబ్లిక్. కలెక్టర్,ఎస్పీ,ఇతర ఉన్నతాధికారుల కార్యాలయాలు రావడంతో.. మిగతా ఉద్యోగులు స్థానికంగా ఉండి పనిచేయాల్సి వస్తోంది. కొత్త ఎంప్లాయిస్ కాలనీలు, హౌజింగ్ సోసైటీలు ఏర్పాటు అవుతున్నాయి. ప్లాట్లకు భారీగా డిమాండ్ పెరుగుతుండటంతో రియల్ వ్యాపారులు.. ప్రభుత్వ కార్యాలయాలకు దగ్గర్లోనే వెంచర్లు స్టార్ట్ చేస్తున్నారు. భూముల డిమాండ్ పెరుగుతుండడంతో రియల్ వ్యాపారులు సంతోషిస్తున్నా, అదే సమయంలో, పేద, మధ్యతరగతి వర్గాల్లో ఆందోళన వ్యక్తం అవుతోంది. పెరిగిన ధరలతో స్థలం కొనలేకపోతున్నామంటున్నారు. గతంలో అనుమతిలేని లేవుట్ స్థలాలు కొని నష్టపోయామని,ఇప్పుడు అలా జరగకుండా చూడాలంటున్నారు. రియల్ ఎస్టేట్ బూమ్ నేపథ్యంలో వివిధ రంగాల్లో ఉపాధి అవకాశాలు కూడా పెరిగే అవకాశం ఉందని భావిస్తున్నారు.

హైదరాబాద్‌లో పెరగనున్న రియల్ ఎస్టేట్ వ్యాపారం

కొత్త జిల్లాల ఏర్పాటుతో వివిధ జిల్లాల, రెవెన్యూ డివిజన్ కేంద్రాలు, మండల కేంద్రాల్లో స్థిరాస్తి మార్కెట్ జోరందుకుంది. క్రయ విక్రయాలు రెట్టింపయ్యాయి. ఆయా ప్రాంతాల్లో మార్కెట్ పెరుగుదల అక్కడికి మాత్రమే పరిమితం కావడం లేదు. ఆ ప్రకంపనలు హైదరాబాద్ రియల్ ఎస్టేట్ మార్కెట్‌నూ ప్రభావితం చేయనున్నాయి. రాష్ట్ర విభజన అనంతరం హైదరాబాద్ స్థిరాస్తి మార్కెట్ గత రెండేళ్ళుగా ఎంతగానో పుంజుకుంది. అంతకుముందు కొన్నేళ్ళపాటు నెలకొన్న అనిశ్చిత క్రమంగా తొలగిపోయింది. డిమాండ్ నానాటికీ మరింత పెరిగింది. దానికి నిదర్శనమే ఇటీవల పలు బడా డెవలపర్లు తమ కొత్త ప్రాజెక్ట్‌లను ప్రారంభించడం. రాబోయే రోజుల్లో మరిన్ని కొత్త ప్రాజెక్ట్‌లు రాబోతున్నాయి. కొత్త జిల్లాల ఏర్పాటుతోనూ ఇటువంటి ప్రయోజనమే నగర మార్కెట్‌కు ఉంటుందని స్థిరాస్తి వర్గాలు అంచనా వేస్తున్నాయి.

జగిత్యాల జిల్లా అయింది
ఇక మా కష్టం తీరుతదనుకుంటా!

కరీంనగర్ వెళ్ళలంటె, కలెక్టరు దగ్గరకు పోయి వినతిపత్రం లెదా దరఖాస్తు పెట్టి రావలన్న రాను పొను 5 గంటలు జర్నికె పొతది సమయం. నాకు కారు లెదు. యాక్సిడెంటు అవడం వలన బైకు నడపలెను. బసు ప్రయాణం చెసి రాత్రి ఇంటికి వెళ్లడం కష్టం. ఆర్టిసి లాభల బాట లెకపొవడం మూలన 7.30 బంద్ అవుతాయి. బైకు నడపచ్చిన. బస్టాండ్‌లొ బైకు పార్కు చెసి తిరిగి ఇంటికి వెళ్లెవాణ్ణి.

నాకోసం ఇతరులని ఇబ్బంది పెట్టలనిపించదు. అందుకే నా సమస్య పోస్టు పొన్ అవుతుంది. కవితక్క కి విన్నవించలనుకున్న. బాల్కసుమన్ తుల ఉమక్క కి విన్నవించాలనుకున్న కుదరలేదు. కారణం కారు లెదు, బైకు నడపలెని స్థితి. అసలు విషయం ఎందంటె మా ఊరి వాగు మిద పూలు కట్టాలి. వంతెన నిర్మాణం కొరకు. మా ఊరి నుండి కొరుట్ల పట్టణానికి వెళ్లాలంటె వాగు దాటాలి. వర్షం కాలం దాటలెము కనుక చాలమంది మెట్ పల్లి నుండి వెళ్లి జగిత్యాల వెళ్ళలన్న సమయం ఆదా అవుతుంది. బ్రిడ్జి లేకపోవడం మూలన 12 కిలోమీటర్లు అదనంగా తిరిగి వెళ్లాలి. ప్రైవెట్ వెహికల్ వాళ్లు అదనంగా తిరిగివెళ్లాలి. ఇక్కడ బ్రిడ్జి నిర్మిస్తె నిర్మల్ నుండి జగిత్యాల కరీంనగర్ సిరిసిల్లా సిద్దిపెటజిల్లాలకి రవణా సౌకర్యం మెరుగుపడుతుంది సమయభారం తగ్గుతుంది వాల్గొండ ప్రాంతంలో బ్రిడ్జి కం రిజర్వాయరు నిర్మాణం జరగబొతుంది నిర్మల్ జిల్లా ప్రజలకి ఇదె రవణా మార్గం కాబోతోంది. మా ఉరు కూడా అబివృద్ధి చెందె ఆస్కారం ఉంది.

యాదదిన్నర నుంచి ఈ బ్రిడ్జి గురించి మా కె. విద్యసాగర్ రావుని చాలా సార్లు అడిగాను. అడిగినప్పుడాల్ల ఇగ అయితుంది అంటారు. ఇచ్చెటొడు కెసిఆర్ ఉండగా అడగటానికి ఎం ప్రాబ్లమొ తెల్వదు. కొంతమంది అయితే నమ్మకం లెక బ్రిడ్జి వస్తాదొ రాదొ అంటారు. కొందరైతె కోట్ల బడ్జెట్ అంటారు. సమాజం గురించి ఆలొచించె స్పృహ ఉన్నొడు ఒక్కడు చాలు. 350 బ్రిడ్జిలు మంజురు చెశారు అందులొ ఈ నాణ్యమైనా డిమాండ్ ఎక్కువన. నియొజక వర్గంలొ తుల ఉమ తరపున స్వంత గ్రామంలొ స్వంత మండలంలొ పెద్దవల్లి ఎంపి బాల్క సుమన్ కొన్ని బ్రిడ్జీలు మంజురు చెయించుకున్నారు. ఇక ఎమ్మెల్యేని లొకల్ నాయకులని పట్టుకుని ఉంటే లాభం లెదు. కలెక్టరు కార్యాలయం దగ్గర అయింది. గంట చాలు...బ్రిడ్జి నిర్మాణం పూర్తయి నా గ్రామ సమస్య తిరె వరకు పొరాడుతా. చిరాకాల మా గ్రామ సమస్య నాతొనైనా నెరవెరాలని కొరుకుంటున్న. థాంక్యూ కెసిఆర్.

– (యంచర్ల రంజిత్‌రెడ్డి, ఫేస్‌బుక్ పోస్ట్)

హైదరాబాద్ మార్కెట్ ఇప్పటివరకు ప్రధానంగా రెండు జిల్లాల పరిధిలో విస్తరించి ఉంది. అధిక శాతం మార్కెట్ వాటా శివార్లలోని రంగారెడ్డి జిల్లాదే. శివారు సరిహద్దుల్లో ఉన్న మెదక్, నల్గొండ, మహబూబ్‌నగర్ జిల్లాల్లోనూ హెచ్‌ఎండీఏ పరిధి వరకు స్థిరాస్తి మార్కెట్ విస్తరించింది. కొత్త జిల్లాల ఏర్పాటుతో హెచ్‌ఎండీఏ పరిధి మరిన్ని జిల్లాలకు విస్తరించింది. సిటీ శివార్లలో జిల్లా కేంద్రాల రాకతో అక్కడ రహదారులు,

ఇతర మౌలిక వసతుల అభివృద్ధికి ఆస్కారం ఉండడంతో ఇవన్నీ స్థిరాస్తి మార్కెట్‌కు కలిసొచ్చే అంశాలని రియల్ ఎస్టేట్ వర్గాలు అంటున్నాయి.

పర్యాటక రంగం...

తెలంగాణలో పర్యాటక రంగం అభివృద్ధి చెందేందుకు ఎన్నో అవకాశాలున్నాయి. తెలంగాణకు తూర్పు, పడమర దిశల్లో రెండు ప్రసిద్ధ ఆలయాలు భద్రాద్రి, యాదాద్రి ఉన్నాయి. ఈ రెండు క్షేత్రాలను కలుపుతూ నాలుగు వరుసల రహదారిని అభివృద్ధి చేస్తే పర్యాటక రంగానికి ఊతం లభించడంతోపాటు మారుమూల ప్రాంతాల పురోగతికి ఉపయోగపడుతుంది. హైదరాబాద్ నుంచి భద్రాద్రి వెళ్లే యాత్రికులు పెరుగుతారు. కొత్తగూడెం, భూపాలపల్లి, మహబూబాబాద్ జిల్లాలతోపాటు ఏపీలోని గోదావరి జిల్లాల నుంచి యాదాద్రికి యాత్రీకుల సంఖ్య పెరుగుతుంది. ఈ రహదారికి చేరువలో కొలనుపాక జైన మందిరం, ఫణిగిరి బౌద్ధ క్షేత్రం, కురవి శైవ క్షేత్రం ఉంటాయి. ఇవన్నీ ఒక సర్క్యూట్‌గా అభివృద్ధి చెందుతాయి. వివిధ పర్యాటక ప్రాంతాలతో ఇలాంటి సర్క్యూట్‌లు మరిన్ని అభివృద్ధి చేసుకునే అవకాశం ఉంది.

ఎన్నెన్నో లాభాలు

తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడి ముప్పై నెలలు తిరగకుండానే 10 జిల్లాల రాష్ట్రాన్ని 31 జిల్లాలు గా విస్తృతి పెంచడంలో ముఖ్యమంత్రి కేసీఆర్ విజయం సాధించారు. కొత్త జిల్లాల ఏర్పాటు నేపథ్యంలో అక్కడక్కడా స్వల్ప ప్రతిఘటనలు, నిరసనలు ఎదురైనా ముఖ్యమంత్రి సంకల్పశుద్ధితో కార్యం పూర్తి అయింది. ఈ విషయంలో సీఎం ప్రజాస్వామ్యయుతంగానే వ్యవహరించారని చెప్పవచ్చు. జిల్లాల ఏర్పాటుపై ప్రతిపక్షాలతో కూడా సమావేశం నిర్వహించారు. వారి అభిప్రాయాలను కూడా పరిగణన లోకి తీసుకున్నారు. కాంగ్రెస్ పార్టీ ఎమ్మెల్యే ,మాజీ మంత్రి డీకే అరుణ అభిప్రాయాన్ని కూడా గౌరవించారు.అన్నిటికంటే ప్రజా ప్రతినిధుల అనుచిత జోక్యాన్ని నివారించి అధికారుల మీద ఆధారపడ్డారు.

ఇవీ ప్రయోజనాలు

- ప్రజలవద్దకు పాలన అనే మాటకు అర్థం దొరుకుతుంది. నివాస గ్రామానికి జిల్లా కేంద్రం ఉన్నది అనే భావన ప్రజల్లో మానసిక సంతోషాన్ని ఇస్తుంది.
- ప్రజలకు ప్రభుత్వ సేవలు ఎంత చేరువలో, ఎంత త్వరగా అందితే అంతగా అభివృద్ధి సాధ్యం అవుతుంది. ప్రతి ఒక్కరికీ ఏదోఒక విషయంలో జిల్లా స్థాయి ఆఫీసులతో పని ఉంటుంది. జిల్లా కేంద్రం తమకు సమీపంలో ఉండటం వలన ప్రజలకు సమయం కలిసివస్తుంది.
- పెద్ద పెద్ద విద్యాసంస్థలు జిల్లా కేంద్రాల్లో ఉండాలని కోరుకుంటాయి కాబట్టి కొత్త కాలేజీలు, విద్యాసంస్థలు పుట్టుకొస్తాయి. విద్యార్థులకు ఎక్కువ దూరం ప్రయాణించే బాధ తప్పుతుంది.
- కొత్త జిల్లా రావడంతో కొత్తగా పలు ప్రభుత్వ కార్యాలయాలు ఏర్పడతాయి. దీనివలన కొత్త వ్యాపారాలు, పరిశ్రమలు ఏర్పడే అవకాశం ఉన్నది. కొత్త ఉద్యోగాలు కూడా వస్తాయి. నిరుద్యోగులకు ప్రయోజనం చేకూరుతుంది.
- వెనుకబడిన ప్రాంతాలుగా ఉండిపోయి, భూముల విలువలు స్తంభించిపోయిన ప్రాంతాలలో భూముల విలువలు పెరుగుతాయి. తద్వారా ప్రజల ఆర్థిక స్తోమత పెరుగుతుంది.
- అధికారులు మరింత సమర్థంగా పని చేసే అవకాశం కలుగుతుంది.
- పోలీసుల సంఖ్య పెరగటం వలన, నేరాల శాతం కూడా తగ్గుతుంది. తమ దర్యాప్తుల పరిధి తగ్గిపోవడంతో పోలీసు యంత్రాంగం పనితీరు కూడా మెరుగుపడుతుంది.
- రేషన్ కార్డ్స్ కావాలన్నా, గృహ, వ్యాపార సంబంధమైన అనుమతులు కావాలన్నా, పట్టాలు, పాస్ బుక్కులు కావాలన్నా, భూముల రిజిస్ట్రేషన్ కావాలన్నా, ధ్రువీకరణ పత్రాలు కావాలన్నా, పనివిభజన కారణంగా ఇకనుంచి సులభతరం కావచ్చు.
- కొత్త జిల్లాలు కావడంతో కొత్త నాయకత్వం కూడా అభివృద్ధి అయ్యే అవకాశం ఉన్నది.
- కొత్త జిల్లాల ఏర్పాటును వ్యతిరేకించేందుకు కారణాలేవీ లేవనే చెప్పవచ్చు. కొందరు మాత్రం నష్టాలు ఉన్నాయని వాపోతున్నారు. నష్టాలు అంటూ ఏవైనా ఉంటే అవి ముఖ్యంగా రాజకీయ నాయకులకు ఉంటాయి.అంతే కానీ సామాన్య ప్రజలకు ఉండవు. ప్రజల సంక్షేమం దృష్టితో చూస్తే జిల్లాల విభజన రాబోయే కాలంలో ప్రజలకు శ్రేయోదాయకంగానే ఉంటుంది.

నవశకానికి ఆరంభం

మార్పు మంచిదే. ప్రతీ మార్పు చరిత్రను మలుపు తిప్పేదే. తెలంగాణా ఆవిర్భావంతో మొదలైన నవశకం జిల్లాల పునర్విభజనతో మరో మలుపు తిరుగు తోంది. సరికొత్త శకం ఆరంభమవుతోంది. సరికొత్త పాలనకు, కొత్త రాజకీయాలకు తెర లేస్తోంది. అన్ని రంగాల్లోనూ విప్లవాత్మక మార్పులు రానున్నాయి.

ముఖ్యంగా రాజకీయ రంగంలో అనూహ్య పరిణామాలు సంభవించనున్నాయి. నిన్నటి దాకా రాజులుగా ఉన్నవారు ముమ్ముందు తరాజులుగా మారటం ఖాయం. అలాగే సామంతులుగా ఉన్నవాళ్ళు స్వతంత్ర రాజులవుతారు. కొత్త రక్తం పలుచోట్ల నాయకత్వ స్థానంలోకి రావటానికి ఇది సువర్ణ అవకాశం. నిన్నటిదాకా ఉన్న చిన్న పట్టణాలు నగరాలుగా మారే అవకాశం ఉంది. పాత జిల్లా కేంద్రాలు కొంత నీరసించి బక్కచిక్కే అవకాశం ఉంది. అయితే, వాటిలోనూ కొన్ని నగరాలు మరింత పెద్ద నగరాలుగానూ మారే అవకాశం ఉంది. ఉద్యోగుల్లో మరింత ఎక్కువమంది సంఘాల నాయకులు అయ్యే అవకాశం ఉంది. సంక్షేమ ఫలాలు అట్టడుగు స్థాయికి చేరాలన్న సంకల్పం నెరవేరటానికి మరింత సమయం పట్టొచ్చు. ముందు వ్యవస్థ అంతా కుదురుకోవాలి. ఒకసారి కుదురుకుంటే మాత్రం అద్భుత ఫలితాలు రాబట్టవచ్చు. చాలామంది ఉద్యోగుల కుటుంబాలకు స్థానచలనం తప్పదు. అయితే, అది వచ్చే విద్యా సంవత్సరం నుంచి ఊపందుకుంటుంది. ప్రారంభంలో కొంచెం కొత్తకొత్తగా ఉన్నా కొంతకాలం అయ్యాక మాత్రం కచ్చితంగా అభివృద్ధి దిశగా ముందుకు వెళ్ళటం ఖాయం. కొమ్మలు విడివిడిగా పెరిగినా, తల్లి వేరు మాత్రం ఒకటే అది తెలంగాణమే. జిల్లాల పేర్లు మారినా, ఆత్మ ఒక్కటిగానే ఉంటుంది. బంగారు తెలంగాణా కోసం కేసీయార్ కన్న కలను నిజం చేయటానికి సహకరించిన అందరికీ అభినందనలు. రేపటి ఉదయం కోసం ఎదురుచూస్తూ..... నవశకానికి స్వాగతం పలుకుదాం.

(ఫేస్‌బుక్ పోస్ట్)

కొత్త జిల్లాల ఫలితాలు ప్రజలకు అందాలి
ఉన్నతాధికారుల సమావేశంలో సీఎం కేసీఆర్

జిల్లాల పునర్వ్యవస్థీకరణతో అతిపెద్ద పరిపాలనా సంస్కరణ తెచ్చిన నేపథ్యంలో వాటి ఫలితాలు ప్రజలకు అందేలా కార్యాచరణ రూపొందించాలని ముఖ్యమంత్రి కె. చంద్రశేఖర్ రావు ఆదేశించారు. కొత్త జిల్లాలు, డివిజన్లు, మండలాలతో చిన్న పరిపాలనా విభాగాలు ఏర్పడ్డాయని, కలెక్టర్లు, ఇతర అధికారులకు పర్యవేక్షణ సులువైందని సీఎం అన్నారు. జిల్లాల వారీగా నో యువర్ డిస్ట్రిక్ట్ – ప్లాన్ యువర్ డిస్ట్రిక్ట్ (మీ జిల్లా గురించి తెలుసుకోండి, మీ జిల్లాకు ప్రణాళిక రూపొందించండి) అనే నినాదంతో జిల్లాల వారీగా ప్రణాళికలు తయారు కావాలని కోరారు. స్థానిక వనరులు, అవసరాలు గుర్తించి ఏ జిల్లాలో ఏం చేయాలనే విషయంపై అవగాహనకు రావాలని చెప్పారు. తెలంగాణ రాష్ట్ర అవసరాలకు తగినట్లుగా రాబోయే 8-10 ఏండ్ల కోసం ప్రణాళిక సిద్ధం చేసి, ఇప్పటి నుంచి పని ప్రారంభించాలి. ఎటు పడితే అటు అడ్డదిడ్డంగా కాకుండా ఓ పద్ధతి ప్రకారం పాలన సాగేందుకు అవసరమైన రోడ్ మ్యాప్ సిద్ధం చేయాలని ఆదేశించారు.

రాష్ట్రంలో పరిపాలనా విభాగాల పునర్వ్యవస్థీకరణ జరిగిన నేపథ్యంలో ప్రజలకు వివిధ రంగాల్లో మరింత మెరుగైన సేవలు అందించేందుకు, అభివృద్ధి – సంక్షేమ కార్యక్రమాలు మరింత పకడ్బందీగా అమలయ్యేందుకు తీసుకోవాల్సిన చర్యలపై క్యాంపు కార్యాలయంలో సీనియర్ అధికారులతో ముఖ్యమంత్రి సమీక్ష సమావేశం నిర్వహించారు. ప్రభుత్వ ప్రధాన కార్యదర్శి రాజీవ్ శర్మ, సీనియర్ అధికారులు బిపి ఆచార్య, నర్సింగ్ రావు, శాంతి కుమారి, జనార్ధన్ రెడ్డి, రాహుల్ బొజ్జా, కరుణ, రఘునందన్, సత్యనారాయణ రెడ్డి, స్మిత సబర్వాల్, ప్రియాంక వర్గీస్, భూపాలరెడ్డి తదతరులు పాల్గొన్నారు.

గతంలో జిల్లాల విస్తీర్ణం, జనాభా చాలా ఎక్కువగా ఉండేదని, దీనివల్ల కలెక్టర్లు పాలనా వ్యవహారాలను క్షేత్రస్థాయిలో పర్యవేక్షించడం కష్టంగా ఉండేదన్నారు. కానీ ఇప్పుడు జిల్లాల విస్తీర్ణం, జనాభా తక్కువగా ఉందని, ప్రతీ కలెక్టర్ పరిధిలో రెండు నుంచి నాలుగు లక్షల కుటుంబాలే ఉన్నాయని సిఎం చెప్పారు. ప్రభుత్వం అమలు చేసే అభివృద్ధి, సంక్షేమ కార్యక్రమాలు ప్రతీ ఒక్కరికి అందేలా చూడవచ్చని సిఎం అన్నారు. అక్రమాలను, అవినీతిని, జాప్యాన్ని నివారించి పారదర్శకమైన, నీతివంతమైన పాలన అందించడం సాధ్యమవుతుందని సిఎం చెప్పారు.

"కొత్త జిల్లాలకు కలెక్టర్లుగా వెళ్లిన వారంతా యువకులు. మంచి ఉత్సాహంతో ఉన్నారు. సేవ చేయాలనే తపన ఉంది. వారు శ్రద్ధ పెట్టి పనిచేయడానికి అవకాశం కల్పించాలి. చొరవ చూపే వెసులుబాటు కల్పించాలి. వారంతా ఒకే పద్ధతి ప్రకారం, ఒకే స్ఫూర్తితో పనిచేస్తే తెలంగాణ రాష్ట్రంలో అద్భుత ఫలితాలు కనిపిస్తాయి. ప్రజలు కూడా మార్పును గమనిస్తారు. ప్రయోజనం పొందుతారు. సీనియర్ అధికారులు, గతంలో కలెక్టర్లుగా పనిచేసిన వారు యువతరానికి ఎప్పటికప్పుడు సలహాలు, సూచనలు ఇవ్వాలి. మార్పు తీసుకొచ్చే పనిలో కలెక్టర్లే సమన్వయ కర్తలుగా ఉండాలి. జిల్లా పరిధిలో ఏ శాఖ ద్వారా ఏ కార్యక్రమం జరిగినా వాటిని కలెక్టరే పరిశీలించాలి, పర్యవేక్షించాలి. కొత్త పరిపాలనా విభాగాలు రావడం వల్ల పనిభారం తగ్గింది. కాబట్టి పనితీరులో మరింత ప్రభావం, సమర్థత కనిపించాలి" అని ముఖ్యమంత్రి అన్నారు.

'తెలంగాణ రాష్ట్రంలో పరిపాలనా సంస్కరణలు తెచ్చుకున్నాం. ప్రజలు మార్పు ప్రభావాన్ని చవిచూడాలి. మంచి పాలన అందాలి. అవినీతి పోవాలి. రుగ్మతలు పోవాలి. రెవెన్యూ కార్యాలయాల్లో కావాల్సిన సేవలు సకాలంలో, అవినీతి రహితంగా పొందాలి. డబ్బులివ్వకపోతే పనికాదు అనే భావన పోవాలి. మ్యుటేషన్లు, పహాణీ నకళ్లు, సర్టిఫికెట్లు సకాలంలో అందాలి. రెవెన్యూ, మున్సిపాలిటీ, సర్వే విభాగాల్లో లంచం ఇవ్వకుండా పని జరిగినప్పుడు ప్రజలకు అవినీతి రహిత పాలన అందినట్లు లెక్క. కరెంటు ట్రాన్స్ ఫార్మర్లు అవసరమైన వెంటనే రైతుల దరికి చేరాలి. కార్యాలయాల చుట్టూ తిరిగే దుస్థితి పోవాలె. గ్రామాల్లో గుడుంబా మహమ్మారి పారిపోవాలి. ప్రజల ఆరోగ్యం మెరుగుపడాలి. అందరూ చదవాలి. విద్య, వైద్య రంగాల్లో మెరుగైన ఫలితాలు సాధించారు. ఎక్కువ మంది ఆధారపడే వ్యవసాయ రంగాన్ని పట్టించుకోవాలి. రైతులకు ప్రభుత్వం అండగా నిలుస్తుంది. అధికారులు కూడా అదే స్ఫూర్తితో పనిచేసి ఏ సమయంలో రైతులకు ఎలాంటి సహకారం కావాలో అది అందించాలి. ఎరువులు, విత్తనాలు సకాలంలో అందించేందుకు ముందుగానే ప్లాన్ సిద్ధం చేయాలి. మార్కెట్లలో గిట్టుబాటు ధర వచ్చేలా చూడాలి. రైతులకు అవసరమైన సూచనలు, సలహాలు ఇచ్చేందుకు వ్యవసాయ శాఖను ఎప్పటికప్పుడు అప్రమత్తం చేయాలి. వ్యవసాయ శాఖలో కొత్తగా నియామకమయ్యే ఉద్యోగుల సేవలను క్షేత్రస్థాయిలో బాగా ఉపయోగించుకోవాలి. నేను దత్తత తీసుకున్న ఎర్రవెల్లి, నర్సన్నపేటల్లో అందరికోసం అందరం అనే దృక్పథంతో సామూహిక వ్యవసాయం చేస్తున్నాం. గ్రామాలను స్వయం సమృద్ధి సాధించే దిశగా తీర్చిదిద్దుతున్నాం. ఆ గ్రామాలను తెలంగాణకు ఆదర్శంగా నిలుపుతాం. వాటి స్ఫూర్తితో మిగతా గ్రామాలు కూడ అలాగే బాగుపడాలన్నది నా ఉద్దేశం. గ్రామాల్లో గ్రీన్ కవర్ పెంచడానికి కృషి చేయాలి. ఎక్కడికక్కడ

కేంద్రం నుంచి ఎన్నో ప్రయోజనాలు

కొత్త జిల్లాలతో కేంద్రం నుంచి వీలైనన్ని ప్రయోజనాలు పొందేందుకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ప్రయత్నాలు ప్రారంభించింది. కొత్త జిల్లాలు యూనిట్‌గా చేసుకుని కేంద్ర ప్రాయోజిత పథకాలు, వివిధ కార్యక్రమాలకు సంబంధించిన ప్రతిపాదనలు సిద్ధం చేసింది. ప్రధానంగా వైద్యారోగ్య శాఖకు సంబంధించి వివిధ పథకాల అమలుకు భారీగా నిధులు కేటాయించాలని విజ్ఞప్తి చేయనుంది. కొత్త జిల్లాల్లో తల్లులు, పిల్లల ఆరోగ్య కార్యక్రమాలకు, కుటుంబ నియంత్రణ కార్యక్రమానికి, ఏరియా ఆస్పత్రులను జిల్లా ఆస్పత్రులుగా అప్‌గ్రేడ్ చేసేందుకు, 104,108 వాహన సేవలకు, డెంగీ, చికున్‌గున్యా వంటి వ్యాధులను నియంత్రించేందుకు అవసరమైన సిబ్బంది, నిర్వహణకు, టీబీ నియంత్రణకు తగిన నిధులు కేటాయించాలని వైద్యారోగ్య శాఖ ప్రతిపాదిస్తోంది. కొత్త జిల్లాల పరిధిలోని గ్రామీణ మండలాల్లో కస్తూర్బా గాంధీ బాలికా విద్యాలయాలు (కేజీబీవీ), కేంద్రీయ విద్యాలయాలు, జవహర్ నవోదయ విద్యాలయాలు, డైట్ కాలేజీలు ఏర్పాటు చేయాలంటూ విద్యా శాఖ ప్రతిపాదనలు సిద్ధం చేసింది. కృషి విజ్ఞాన కేంద్రాలు, భూసార పరీక్ష కేంద్రాలు, ఆత్మ పథకం అమలు లాంటివాటికి వ్యవసాయ శాఖ ప్రతిపాదనలు సిద్ధం చేస్తోంది. ప్రతి జిల్లాలో ఎకో క్లబ్బులు ఏర్పాటు చేయాలని అటవీ శాఖ కోరుతోంది. చైల్డ్ ప్రొటెక్షన్ యూనిట్లు మంజూరు చేయాలని మహిళా శిశు సంక్షేమ శాఖ.. ప్రతి జిల్లా కేంద్రంలో నేషనల్ ఇన్ఫర్మాటిక్స్ సెంటర్ ఏర్పాటుతోపాటు జిల్లా సమాచార అధికారులను నియమించాలని ఐటీ శాఖ.. కొత్త ఐటీడీఏల ఏర్పాటు కోసం గిరిజన సంక్షేమ శాఖ విజ్ఞప్తులు చేస్తున్నాయి. ఇవన్నీ కార్యరూపం దాలిస్తే కొత్త జిల్లాలు సత్వరమే జవజీవాలు పొందే అవకాశం ఉంది.

తెలంగాణ జిల్లాల విశేషాలు

- రాష్ట్రంలో సగటున జిల్లాల విస్తీర్ణం 3,704 చ.కి.మీ.
- జనాభాపరంగా దేశంలో తెలంగాణ రాష్ట్రానిది 12వ స్థానం
- వైశాల్యం పరంగా కూడా 12వ స్థానం
- జిల్లాల సంఖ్యపరంగా 9వ స్థానం
- రాష్ట్రంలో 5 నుంచి 10 లక్షల జనాభాగల జిల్లాలు 19
- రాష్ట్రంలో పది నుంచి పదిహేను లక్షల జనాభాగల జిల్లాలు 6
- రాష్ట్రంలో పదిహేను నుంచి ఇరవై లక్షల జనాభాగల జిల్లాలు 3
- రాష్ట్రంలో ఇరవై లక్షల జనాభా పైబడిన జిల్లాలు 3
- రాష్ట్రంలో మున్సిపల్ కార్పొరేషన్లు 6 . అవి.. గ్రేటర్ హైదరాబాద్ మున్సిపల్ కార్పొరేషన్, కరీంనగర్ మున్సిపల్ కార్పొరేషన్, పెద్దపల్లి జిల్లాలోని రామగుండం మున్సిపల్ కార్పొరేషన్, నిజామాబాద్ మున్సిపల్ కార్పొరేషన్, వరంగల్ మున్సిపల్ కార్పొరేషన్, ఖమ్మం మున్సిపల్ కార్పొరేషన్.
- రాష్ట్రంలోని 31 జిల్లాల్లో 20 జిల్లాలు ఆంధ్రప్రదేశ్, మహారాష్ట్ర, ఛత్తీస్‌గఢ్, కర్నాటక సరిహద్దులతో ఉన్నాయి.
- కర్నాటక సరిహద్దుగల జిల్లాలు 6. అవి.. మహబూబ్‌నగర్, వికారాబాద్, గద్వాల, సంగారెడ్డి, నిజామాబాద్, కామారెడ్డి.
- ఆంధ్రప్రదేశ్ సరిహద్దుగల జిల్లాలు 6. అవి.. ఖమ్మం, నల్లగొండ, సూర్యాపేట, నాగర్‌కర్నూల్, గద్వాల, కొత్తగూడెం.
- మహారాష్ట్రతో సరిహద్దుగల జిల్లాలు 5. అవి.. భూపాలపల్లి, ఆసిఫాబాద్, నిర్మల్, సంగారెడ్డి, కామారెడ్డి.
- ఛత్తీస్‌గఢ్‌తో సరిహద్దుగల జిల్లాలు 3. అవి.. భూపాలపల్లి, కొత్తగూడెం, మంచిర్యాల.
- అత్యధిక జిల్లాలు వరంగల్ నుంచి ఏర్పడ్డాయి.
- విభజనకు గురికాని జిల్లా హైదరాబాద్.

కొత్తవి

- జిల్లాలు - 21 ● రెవెన్యూ డివిజన్లు - 25
- మండలాలు - 125 ● పోలీస్ కమిషనరేట్‌లు - 4
- పోలీస్ డివిజన్లు - 23 ● పోలీస్ స్టేషన్లు - 91
- సర్కిళ్లు - 28
- మొత్తం జిల్లాలు: 31
- విస్తీర్ణం: 1,12,077 చ.కి.మీ.
- జనాభా: 3,50,03,674
- అక్షరాస్యత: 66.46
- మండలాల సంఖ్య: 584
- రెవెన్యూ డివిజన్లు: 68
- రెవెన్యూ గ్రామాలు: 10,966

జిల్లాలు-ప్రాముఖ్యం

- అతిపెద్ద జిల్లా: భద్రాద్రి-కొత్తగూడెం (8,062 చ.కి.మీ.)
- అతిచిన్న జిల్లా: హైదరాబాద్ (217 చ.కి.మీ.)
- ఎక్కువ మండలాలు ఉన్న జిల్లా: నల్లగొండ (31)
- తక్కువ మండలాలున్న జిల్లా: వరంగల్ అర్బన్ (11)
- రెవెన్యూ డివిజన్లు ఎక్కువ ఉన్న జిల్లా: రంగారెడ్డి (11)
- తక్కువ రెవెన్యూ డివిజన్లు ఉన్న జిల్లాలు: రాజన్న సిరిసిల్ల, వనపర్తి, జోగులాంబ గద్వాల, వరంగల్ అర్బన్
- అత్యధిక గ్రామాలున్న జిల్లా: సంగారెడ్డి (600)
- అతితక్కువ గ్రామాలున్న జిల్లా: హైదరాబాద్ (100)
- అత్యధిక జనాభాగల జిల్లా: హైదరాబాద్ (39,43,323)
- తక్కువ జనాభా ఉన్న జిల్లా: రాజన్న సిరిసిల్ల జిల్లా (5,43,694)
- అత్యధిక జనాభాగల మండలం: బహదూర్‌పుర (4,68,158) - హైదరాబాద్
- అత్యధిక జనాభాగల రెండో మండలం: ఖమ్మం అర్బన్
- తక్కువ జనాభా ఉన్న మండలం: గంగారం (10,780)- మహబూబాబాద్ జిల్లా
- ఎక్కువ అక్షరాస్యత ఉన్న జిల్లా: హైదరాబాద్ (83 శాతం)
- తక్కువ అక్షరాస్యత కలిగి ఉన్న జిల్లా: కామారెడ్డి (48.49 శాతం)

నర్సరీలు ఏర్పాటు చేసుకోవాలి. హరితహారం నిరంతరం సాగాలి. మిగతా అన్ని ప్రభుత్వ కార్యక్రమాలను కలెక్టర్లు పర్యవేక్షించాలి" అని సిఎం కోరారు.

"ఒక్కో జిల్లాలో ఒక్కో రకమైన వనరులుంటాయి. ఒక్కో ప్రాంతంలోని ప్రజలకు ఒక్కో రకమైన అవసరాలుంటాయి. వాటికి తగినట్లు మన ప్రణాళిక ఉండాలి. ముందుగా అధికారులు ఆ జిల్లా సమగ్ర స్వరూపాన్ని తెలుసుకోవాలి. అవసరాలు గుర్తెరగాలి. వనరులను గుర్తించి, ఉపయోగం లోకి తేవాలి. వీటి ఆధారంగా ప్రతీ జిల్లాలో ప్రత్యేక ప్రణాళిక తయారు కావాలి. దానికి అనుగుణంగా ప్రభుత్వం నిధులు కేటాయిస్తుంది" అని సిఎం అన్నారు.

"భారతదేశం కుటుంబాల్లో నివసిస్తున్నది. భారతదేశ పౌరుల జీవన విధానం వ్యక్తిగతంగా ఉండదు. కుటుంబాలతో కలగలిసి ఉంటుంది. కుటుంబాలు బాగుంటేనే దేశం బాగున్నట్లు లెక్క. అందుకే కుటుంబాలు ఆర్థికంగా స్థిరపడేందుకు, కుటుంబం క్షేమంగా ఉండేందుకు చర్యలు తీసుకోవాలి. కుటుంబం ప్రాతిపదికగా ప్రభుత్వ కార్యక్రమాలను అమలు చేయాలి" అని సూచించారు. "అధికార యంత్రాంగంలో చురుకుదనం రావాలి. పక్కా ప్రణాళికతో ముందుకుపోవాలి. అవినీతికి, జాప్యానికి ఆస్కారం లేని విధంగా పాలనా పద్ధతులుండాలి. తప్పు ఎక్కడ జరుగుతుందో కనిపెట్టి దాన్ని నివారించగలగాలి. టిఎస్ ఐపాస్ మాదిరిగా ఎప్పుడు ఎక్కడ ఏం జరగాలనే విషయంలో స్పష్టత ఉండాలి. విధాన రూపకల్పన ఎంత బాగున్నా, దాన్ని అమలు చేసే క్రమంలో సరైన దృక్పథం లేకుంటే పథకాలు సత్ఫలితాలు ఇవ్వవు. కాబట్టి ప్రాసెసింగ్ అప్రోచ్ చాలా ముఖ్యం. తెలంగాణలో మంచి పాలన అందించడానికి అవసరమైన పద్ధతులు రూపొందించి, అమలు చేయగలిగితేనే ప్రజలకు పరిపాలనా సంస్కరణల ఫలితాలు అందుతాయి" అని సిఎం అన్నారు.

"రాష్ట్రంలో ఏ శాఖ ద్వారా ఏ కార్యక్రమం అమలవుతున్నది? దాని లక్ష్యాలు ఉద్దేశాలేమిటి? జిల్లాల్లో కలెక్టర్ల ద్వారా ఆశిస్తున్నదేమిటి? అభివృద్ధి, సంక్షేమ కార్యక్రమాల అమలుకోసం కలెక్టర్లు తీసుకోవాల్సిన చర్యలేమిటి? తదితర అంశాలపై చర్చించేందుకు త్వరలోనే కలెక్టర్ల సమావేశం నిర్వహిస్తాం" అని సీఎం ప్రకటించారు.

- దెక్కన్ ల్యాండ్ డెస్క్

కర్మసిద్ధాంతాన్ని విడమరిచే పాటలను నెత్తినెత్తుకొని పల్లెలు పట్నాలు రాష్ట్రాలు తిరిగిన

రాజీలేని పోరాట పాటగాడు బాబ్జీ

దళిత, బహుజన, సామాజికోద్యమాలతో మొదలై మహనీయుడు మహాత్మ జ్యోతీరావు ఫూలే, పెరియార్, నారాయణగురు, డా॥బి.ఆర్. అంబేద్కర్, బిర్సాముండా, కొమురంభీంల జీవితమే ఆదర్శంగా జీవితాన్ని అందిపుచ్చుకుండు. కాలికి గజ్జెకట్టి పల్లెపల్లెను కలెదిరిగిండు. తెలంగాణ ఉద్యమంలో అనేక పాటలకు ప్రాణంబోసి తనదైన శైలితో పాడుతూ లక్షలాది మంది ప్రజల్ని ఉర్రూతలూగించిన ధూం-ధాం డప్పుదరువుల దండోర, కరీంనగర్ కన్నబిడ్డ శనిగరం బాబ్జీ గురించి మన **"అలుగెల్లిన పాట"**లో...

ఉన్నతమైన ఆశయాలతో ఎదిగిన బాబ్జీ ఉవ్వెత్తున ఎగిసిన తెలంగాణ ఉద్యమంలో పాటే ఆయుధంగ పోరాటంలో ముందు నిలిసిండు. ఉద్యమ అవసరానికి సంబంధించి, తనకు నచ్చిన పాటలకు తనదైన బాణీలతో ప్రాణం పోసిండు. బాబ్జీ తాను స్పందించిన కొన్ని అంశాల మీద స్వయంగ పాటలు కూడ రాసిండు. ఆ పాటల్లోనే ఒకటి ప్రొఫెసర్ జయధీర్ తిరుమలరావు సంపాదకత్వంలో టి. ఆర్.సి ఆధ్వర్యంలో వెలువడిన "ఒక్కొక్కపాటేసి" తెలంగాణ నూటొక్క పోరుపాటల సంకలనంలో స్థానం సంపాదించింది.

కరీంనగర్ జిల్లా హుజూరాబాద్ మండలం చెల్పూర్ గ్రామానికి చెందిన శనిగరం లచ్చమ్మ, రామయ్యల ఇంట జూన్ 2, 1974న బాబ్జీ జన్మించిండు. జూన్ 2, తెలంగాణ రాష్ట్ర అవతరణ దినోత్సవం కావడం యాదృచ్ఛికమే కావచ్చు, కాని ఈ విషయంలో బాబ్జీ నిజంగ అదృష్టవంతుడనే చెప్పాలె. అరవైయేండ్ల బానిస సంకెళ్ళకు తెరపడి స్వేచ్ఛ, స్వాతంత్ర్యాలు వెల్లివిరిసిన రోజు. జూన్ 2, తెలంగాణ రాష్ట్రానికి అసలు సిసలైన పండుగ రోజు. సరే ఈ విషయాన్ని కాసేపు పక్కన పెడితే, నిరుపేద మాదిగ కుటుంబంలో జన్మించిన బాబ్జీకి ఇద్దరు అక్కలు, ఒక తమ్ముడు ఉన్నాడు. వరుసగా ప్రమీల, స్వరూప, సుధామన్. బాబ్జీ చిన్ననాటి నుంచి తన తండ్రిని అనుకరించెటోడు. సహజంగ ఏ పిల్లలకైనా ఉండే ఈ లక్షణం బాబ్జీకి కాస్త ఎక్కువగా ఇది అలవడింది. బాబ్జీ తండ్రి రామయ్యకు గద్దరన్నా, గద్దర్ పాటలన్నా ప్రాణం. అట్ల గద్దర్ పాటలు వినివినీ తాను కూడ పాడడంతో పాటు పాటలు ఆశువుగా పాడే ప్రయత్నం కూడ చేసిండు. దీంతో బాబ్జీకి సరిగ్గా ఆ లక్షణమే తన తండ్రి నుంచి వారసత్వంగా వచ్చింది. చిన్నతనం నుంచే జానపద పాటలు తనకు నచ్చిన రీతిలో పాడేటోడు. బాబ్జీ ఆట పాటల నడుమ తన పాఠశాల విద్యను స్వగ్రామమైన చెల్పూరులోనే పూర్తి చేసిండు. కుటుంబం గడవక కొంతకాలం ప్రభుత్వ హాస్టళ్ళలో ఉండి చదువుకుండు. ఆ తర్వాత హుజూరాబాద్ లో ఇంటర్, డిగ్రీని పూర్తి చేసిండు. ఈ క్రమంలోనే బాబ్జీ పాటకు ఇతరుల ప్రశంశలతో పాటు, అక్కడక్కడ కొన్ని బహుమతులు కూడ అందుకుండు. ప్రముఖ జానపద గాయకుడు మొల్గూరి సాంబయ్య, భారత నాస్తిక సమాజంలో పనిచేసే జి.డి. సారయ్యలతో బాబ్జీకి సాన్నిహిత్యం పెరిగింది. భారత నాస్తిక సమాజం వారు బోధించే విషయాలను అవగాహన చేసుకుంటూ ఫూలే, అంబేద్కర్, పెరియార్‌ల జీవితాలను అధ్యయనం చేసిండు. కర్మ సిద్ధాంతానికి

అలవాటుపడి, బానిస మనస్తత్వంతో జీవించే పేదల బతుకుల్లో చైతన్యం తీసుకురావాలనే దృఢసంకల్పంతో ముందుకు కదిలిండు. సమాజంలో పెచ్చుమీరుతున్న మూఢనమ్మకాలు, అందవిశ్వాసాల మీద అవగాహన కల్పించే విధంగ తన మాటలు, పాటలతో గ్రామ గ్రామాన తిరిగి ప్రదర్శనలు ఇచ్చిండు. నిరక్షరాస్యత నిర్మూలన కోసం తనదైన శైలిలో అనేక పాటల్ని మిళితం చేసి 'బ్యాలె' మాదిరిగా చేసి ప్రజల్లో చైతన్యాన్ని పాదుగొల్పిండు. అప్పటికే తాను చేస్తున్న సామాజిక కార్యక్రమాలను గుర్తించి 1992లో జిల్లా ఉత్తమ స్వచ్ఛంద కార్యకర్తగా కలెక్టర్ నుంచి సన్మానం పొందిండు. వరంగల్, మహబూబ్‌నగర్, కరీంనగర్ జిల్లాల్లో అనేక ప్రదర్శనలు ఇచ్చిండు. 1997లో కళారంజని సాంస్కృతిక సమితి వారు నిర్వహించిన వివిధ పోటీలలో బాబ్జీ జానపద విభాగంలో రాష్ట్రస్థాయి ప్రథమ బహుమతిని అందుకుండు. ఎయిడ్స్ మహమ్మారి విలయతాండవం చేస్తున్న రోజుల్లో బాబ్జీ అప్పటికప్పుడు పదాలను కైగట్టి పాటలు పాడేటోడు. ఇతర కవుల రచనలను మనస్ఫూర్తిగా గానం చేసేటోడు. గొంతు బిగించి, నరాలు తెగిపోయేంత బలంగా ఆర్తితో బాబ్జీ

గానం కార్యక్రమాన్ని రక్తిగట్టించేది. కులమతాలకు అతీతంగా మానవతా దృక్పథంతో పయనిస్తున్న బాబ్జీ కమలాపూర్ మండలం కన్నూర్ గ్రామానికి చెందిన అరుణను కులాంతర వివాహం చేసుకొని అందరికి ఆదర్శంగా నిలిచిండు. బాబ్జీ-అరుణ దంపతులకు వెన్నెల, అఖిల అనే ఇద్దరు సంతానం కలిగిండ్రు. బాబ్జీ తన ఉద్యమ ప్రస్థానంలో తలమునకలై ఊరూర పాదయాత్రలు చేస్తున్న రోజుల్లోనే అఖిల అనారోగ్యంతో చనిపోయింది. జీవితంలో ఎన్ని ఒడిదుడుకులు వచ్చినప్పటికి బాబ్జీ పాటే ప్రాణంగ జీవితయానాన్ని కొనసాగిస్తుండు. బాబ్జీ తానెంతో అల్లారుముద్దుగా చూసుకునే వెన్నెల ప్రస్తుతం 9వతరగతి చదువుతుంది.

బాబ్జీ భారత నాస్తిక సమాజంలో రాష్ట్రకార్యదర్శిగా పనిచేసిండు. పెరియార్ మేళా నిర్వహించే అనేక కార్యక్రమాలలో భాగంగ వివిధ రాష్ట్రాలలో ప్రదర్శనలు ఇచ్చిండు. జి.డి. సారయ్య రాసిన

"ఎగిరిందో ఎగిరింది నాస్తిక జెండా ఎగిరింది
నల్లనివర్ణం ఎర్రని జ్యోతితో నింగిలో రెపరెప లాడిందో...
కష్టించే కార్మిక రైతుకు కర్మ నరకాలను అంటగడుతూ
దోచుకు బతికే దోపిడి దొంగల తరిమి కొట్టమని పలికిందో ..." పాటను నాస్తిక సమాజ ప్రచారంలో విరివిగా పాడిండు. బాబ్జీ మొట్ట మొదట ప్రజాకవి, వాగ్గేయకారుడు గోరటి వెంకన్న రాసిన "పల్లే కన్నీరు బెడుతుందో కనిపించని కుట్రల/ నా తల్లీ బందీయై పోయిందో కనిపించని కుట్రల" అనే పాటను పేపర్లో చూసి తనదైన శైలిలో దానికొక ప్రత్యేకమైన బాణీ కట్టిండు. అనేక వేదికల మీద ఆ పాటని పాడి అలరించిండు. దీంతో అసలు రచయిత గోరటి వెంకన్న కూడ బాబ్జీ చేసిన ఈ బాణీని విని ఆశ్చర్యపోయిండు. అభినందించిండు. ఆ తర్వాత "జనంగోస" అనే ఆడియో సి.డి.లో ఆ పాటను బాబ్జీ పాడిండు. ఇలాంటి సాహిత్య, సాంస్కృతిక, సామాజిక కార్యక్రమాలలో భాగమై పనిచేస్తున్న బాబ్జీ దళిత కళామండలి ఉపాధ్యక్షుడిగా పనిచేసిండు. వరకట్న దురాచారానికి వ్యతిరేకంగా బాబ్జీ స్వయంగా పాటలు రాసిండు. లయబద్ధమైన అడుగులతో గొంతెత్తి పాడిండు. బాబ్జీ అడుగుల్లో కాలి గజ్జెల సవ్వడి విన్న జనం గద్దరన్ననే తల్సుకుండ్రు. కొందరైతే బహిరంగంగానే బాబ్జీని గద్దర్ అని పిలిచిన సందర్భాలు అనేకం ఉన్నయి. ఈ క్రమంలోనే 2004లో డా॥బి.ఆర్. ఆంబేడ్కర్ జయంతి వారోత్సవాలలో భాగంగ మహారాష్ట్ర యంగన్‌ఘాట్‌లో పెద్ద ప్రదర్శన ఇచ్చిండు. అదే సంవత్సరం పెరియార్ వర్ధంతిని పురస్కరించుకొని తమిళనాడులో ద్రవిడకజగం నాయకుడు వీరమణి ఆధ్వర్యంలో పెద్ద సభను ఏర్పాటు చేసి బాబ్జీతో పాటల ప్రదర్శన ఇప్పించిండ్రు. 2005లో నెహ్రూ యువకేంద్రం ఆధ్వర్యంలో జాతీయ యువజనోత్సవాలలో భాగంగ జార్ఖండ్ రాష్ట్రంలో ప్రదర్శనలు ఇచ్చిండు.

ఈ మొత్తం కార్యక్రమాలలో బాబ్జీ తాను స్వంతంగ రాసిన పాటలతో పాటు గద్దర్, గోరటి వెంకన్న, మష్టార్జీ, జి.డి. సారయ్య, దయా నర్సింగ్ పాటలు పాడి తనకంటూ ఒక ప్రత్యేక స్థానాన్ని సుస్థిరం చేసకుండు. రైల్వే కార్మికుల మీద బాబ్జీ స్వయంగా రాసిన

కళారంజని సాంస్కృతిక సమితి వారు నిర్వహించిన వివిధ పోటీలలో బాబ్జీ జానపద విభాగంలో రాష్ట్రస్థాయి ప్రథమ బహుమతిని అందుకుండు. ఎయిడ్స్ మహమ్మారి విలయ తాండవం చేస్తున్న రోజుల్లో బాబ్జీ అప్పటికప్పుడు పదాలను కైగట్టి పాటలు పాడేటోడు. ఇతర కవుల రచనలను మనస్ఫూర్తిగా గానం చేసేటోడు. గొంతు బిగించి, నరాలు తెగిపోయేంత బలంగా ఆర్తితో బాబ్జీ గానం కార్యక్రమాన్ని రక్తిగట్టించేది.

"రైల్వే కార్మిక పోరుజేయ లేవరో
మజ్దూరు యూనియన్ మనకు అండగుందిరో రైల్వే కార్మిక
పట్టపొంటి సుత్తెగొడితే ప్రాణమెల్లిపాయెరో రైల్వే కార్మిక
కార్మిక బతుకులకు భద్రత లేదాయెరో రైల్వే కార్మిక" అంటూ కార్మికులు, కష్ట జీవుల పక్షాన తన పాటను నిలబెడతడు. దీంతో పాటు రైల్వే కార్మికుల మీద దయానర్సింగ్ రాసిన పాటను కూడ బాబ్జీ జనంలోకి తీసుకపోయిండు.

"అమరవీరులార మీకు లాల్‌సలాం
మా పోరాట యోధులార లాల్‌సలాం
పోరాట చరితగల్ల
మజ్దూర్ యూనియన్ మనకండ గుందిరన్నో
మజ్దూరు జెండకింద మనమంత కూడిపోదం
మజ్దూరు జెండకింద లాల్ సలాం మన మంత కూడిపోదాం లాల్‌సలాం" అంటూ ఎర్రజెండ ఔన్నత్యాన్ని, త్యాగనిరతిని కొనియాడిండు. ఈ క్రమంలోనే కొద్దిగా విప్లవాత్మకంగా ఆలోచించిన బాబ్జీ విప్లవోద్యమం వైపు వెళ్ళకుండ అప్పటికే ఊపందుకున్న తెలంగాణ ప్రజా ఉద్యమాన్ని అందిపుచ్చుకుండు. గోరటి వెంకన్న రాసిన "రేలా ధూలా తాలెల్లాడే నేలో నా తెలంగాణ / సుడిగాలికి చెదిరిన పక్షుల గూడోలాయె నా తెలంగాణ" అన్న పాటను విపరీతంగా జనంలోకి తీసుకపోయిన ఘనత బాబ్జీదే. అదేవిధంగ ప్రజాయుద్ధనౌక గద్దరన్న రాసిన "అమ్మా తెలంగాణమా ఆకలి కేకల గానమా" అనే పాటను అదే స్థాయిలో గానం చేసి ఊరూర ఉద్యమాన్ని ఉరుకులబెట్టించడంలో బాబ్జీ ముందున్నడు. లక్ష్మణ్ అవుదుర్తి రాసిన

"సిరులున్న పల్లెలున్నయమ్మో తెలంగాణల
సిరులుండి ఉరి సావులెందుకమ్మో తెలంగాణలో
గలగల పారే గోదారుంది / ఎలుగులుజిమ్మే ఎన్.టి.పి.సిరా
గనులరాణి మన సింగరేణిరా / ఎఫ్.సి.ఐ అండగుందిరా
మేథావులకు పుట్టినిల్లు గదరా మన కరీంనగరు" అంటూ తెలంగాణ వనరుల గొప్పతనాన్ని చాటిచెప్పిన పాటతో పాటు దయానర్సింగ్ సమైక్య పాలనలో ఆంధ్రోళ్ళ దోపిడి మీద రాసిన పాట "ఏందిర గీ ఆంధ్రోళ్ళు తెలంగాణ సంపదను తెగమింగి నీల్గుతాండ్రు" అనే పాటను ఎక్కుపెట్టి వీరావేశంతో గర్జిస్తడు. ఎగిరి దునికి ఎత్తిపోతలైతడు. దుమ్ములేపి ధూంధాం జేస్తడు. ఇదే సమయంలో ఓపెన్‌కాస్ట్‌కు వ్యతిరేకంగా ఖమ్మంజిల్లా ఇల్లందు నుంచి ఆదిలాబాద్ జిల్లాలోని అసిఫాబాద్ వరకు ప్రజా గాయకుడు గద్దర్

ఉద్యమంలో పాల్గొంటూనే, సాంస్కృతిక ఉద్యమానికి తన తోడ్పాటును అందించిండు. ప్రముఖ తెలుగు సి నీ దర్శకులు, తెలంగాణ ముద్దుబిడ్డ ఎన్.శంకర్ తీసిన "జైబోలో తెలంగాణ" సినిమాలో మల్లెపల్లి లక్ష్మయ్య బృందంలో కొన్ని ప్రత్యేక సన్నివేశాలలో కనిపిస్తడు. ఇట్ల కళాకారులు తెలంగాణ ఉద్యమంలో తిన్నా తినకున్నా, కడుపు చేతబట్టుకొని, కాలికి గజ్జెగట్టి ఆడింద్రు. పాడింద్రు.

నిర్వహించిన పాదయాత్రలో పాల్గొన్న బాబ్జీ సింగరేణి ప్రజల కష్టాల మీద ఆశువుగా పాట అల్లుకుంటడు. వాళ్ళ మనసుల్లో చెరగని ముద్రవేసుకుంటడు. 2006లో గద్దరన్న ఆధ్వర్యంలోనే మొదలైన తెలంగాణ శాంతియాత్ర మణుగూరు మొదలు బెల్లంపల్లి వరకు బాట పొడుగూత బాబ్జీ పాటలతో హోరెత్తించిండు. 2008లో గ్రామీణ కళాకారుల ధూం-ధాం కార్యక్రమాన్ని పెద్దఎత్తున నిర్వ హించిండు. ఈ రకంగ ధూం-ధాం సృష్టికర్తలు రసమయి బాల కిషన్, అంతడుపుల నాగరాజుతో కూడ బాబ్జీకి సన్నిహిత సంబంధం ఏర్పడింది. గద్దర్ సారథ్యంలో ఢిల్లీ జంతర్‌మంతర్ వద్ద జరిగిన ధర్నాలో బాబ్జీ తన పాటలతో పాలకవర్గాలకు దడపుట్టించిండు. ఇలాంటి ధూం-ధాం వేదికల మీద బాబ్జీ స్వయంగా రాసిన అమర వీరుల పాటను పాడుకుంటూ అప్పటికే తెలంగాణ ఉద్యమంలో అసువులు బాసిన అమరులకు వందనాలు అర్పిస్తడు.

"అమరవీరులార మీకు వందనం
మా పోరాట యోధులారా వందనం
పోరాట చరితగల్ల తెలంగాణ మనది
అంధ్ర పాలకుల దోపిడి చూసిన మీరు
అరవై తొమ్మిదిలోన ప్రాణాలు వదిలినట్టి
విద్యార్థి వీరులారా వందనం
మా తెలంగాణ వీరులార వందనం
తెలంగాణ తల్లి కడుపుకోతను చూసి
కోట్లాది మంది ప్రజల బతుకు మారాలని
ప్రత్యేక రాష్ట్రం కోసం ఒంటిని నిప్పుజేసిన
శ్రీకాంతాచారి నీకు వందనం
వేణుగోపాల్‌రెడ్డి నీకు వందనం"

అంటూ హృద్యంగా కరుణరస భరితంగ ఆలపించిన పాట కన్నతల్లులను కరిగించింది. కన్నీరు పెట్టించింది. ఇట్ల శనిగరం బాబ్జీ తెలంగాణ ప్రత్యక్ష ఉద్యమంలో పాల్గొంటూనే, సాంస్కృతిక ఉద్యమానికి తన తోడ్పాటును అందించిండు. ప్రముఖ తెలుగు సి నీ దర్శకులు, తెలంగాణ ముద్దుబిడ్డ ఎన్.శంకర్ తీసిన "జైబోలో తెలంగాణ" సినిమాలో మల్లెపల్లి లక్ష్మయ్య బృందంలో అంబటి వెంకన్న, దయానర్సింగ్, కొప్పులరాజనర్సుతో పాటు బాబ్జీ కూడ కొన్ని ప్రత్యేక సన్నివేశాలలో కనిపిస్తడు. ఇట్ల కళాకారులు తెలంగాణ ఉద్యమంలో తిన్నా తినకున్నా, కడుపు చేతబట్టుకొని, కాలికి గజ్జెగట్టి ఆడింద్రు. పాడింద్రు. ఈ సందర్భాన్ని గుర్తించిన తెలంగాణ ప్రభు

త్వం ముఖ్యంగా ముఖ్యమంత్రి కేసీఆర్ పట్టుబట్టి కళాకారులకు కన్నీరు తుడిచి వాళ్ళ బతుకులకు భద్రతనిచ్చే ప్రణాళికను సిద్ధం చేసింద్రు. అందులో భాగంగా ఆవిర్భవించిందే తెలంగాణ సాంస్కృతిక సారథి. పాటలు, మాటల మాంత్రికుడు మానకొండూరు శాసన సభ్యులు రసమయి బాలకిషన్‌ను సారథి చైర్మన్‌గా చేసి పాటకు ప ట్టాభిషేకం చేసిండు. బాబ్జీ లాంటి ఎందరో కళాకారులు పొద్దు గూకులు పాటలు పాడినా పూటగడవని కాలం నుంచి ఇయ్యాల బతుకుకింత భరోసా దొరికిందని ఆనందాన్ని వ్యక్తం చేస్తుంద్రు. తెలంగాణ సాంస్కృతిక సారథిలో కవులొక వైపు, కళాకారులొకవైపు, వాయిద్యకారులు మరోవైపు నిలబడి తెలంగాణ పాటను, పల్లవిం చిన సంస్కృతిని ఖండాంతరాలు దాటించింద్రు. ఆ కోవలోనే బాబ్జీ తెలంగాణ సాంస్కృతిక సారథిలో హుజూర్‌బాద్ బృందంలో పని చేస్తూ ప్రభుత్వ సంక్షేమ పథకాల మీద ప్రజలను చైతన్యం చేసే వి ధంగా తన పాటల్ని పదునెక్కిస్తుండు. తెలంగాణ రాష్ట్ర ఆవిర్భావం తోపాటు సారథి నిర్మాణంతో తన కష్టాలు తీరినట్లయిందని బాబ్జీ ఆనందాన్ని వ్యక్తం చేసిండు. ఇదే ఊపుతో బాబ్జీ మరిన్ని గొప్ప పా టలకు జీవం పోయాలని కోరుకుందాం.

-అంబటి వేకువ
మొబైల్: 94927 55448
మెయిల్: varji.ambati@gmail.com

మూసీ నదిని పరిరక్షించుకుందాం

ఎఫ్‌బీహెచ్ 'టాక్'లో వక్తలు

మూసీనదిని పరిరక్షించుకోవాల్సిన తక్షణ అవసరం ఉందని వక్తలు అన్నారు. 2016 అక్టోబర్ 8న హిమాయత్‌నగర్‌లోని దక్కన్ అకాడమీ 'చంద్రం'లో ఫోరమ్ ఫర్ ఎ బెటర్ హైదరాబాద్ (ఎఫ్ బిహెచ్) ఆధ్వర్యంలో జరిగిన 'టాక్' కార్యక్రమానికి సామాజిక ఉద్యమ కారుడు బ్రదర్ వర్గీస్, నరహరి, మానవ హక్కుల కార్యకర్త జీవన్‌కుమార్ ముఖ్య వక్తలుగా హాజరయ్యారు. మూసీ నది అంటే హైదరాబాద్‌లో ప్రధానంగా ప్రవ హించే 7 కి.మీ. మేర ఉన్నది మాత్రమే కాదని, అనంతగిరి కొండల్లో పుట్టింది మొదలుకొని వాడపల్లి వద్ద కృష్ణా నదిలో కలిసే వరకూ అది ప్రవహిస్తుం దన్న అంశాన్ని గుర్తుంచుకోవాలని వక్త లు పేర్కొన్నారు. 'మూసీ నది పరి రక్ష ణ' అనే అంశంపై ఈ చర్చ జరిగింది.

చర్చా కార్యక్రమానికి ఎఫ్‌బిహెచ్ అధ్యక్షుడు యం.వేదకుమార్ అధ్యక్షత వహించారు. ఈ సందర్భంగా ఆయన మాట్లాడుతూ, ఏ నగరం మాస్టర్‌ప్లాన్ లేదా అర్బన్ ప్లానింగ్‌లోనైనా డ్రైనేజీ కీలకపాత్ర వహిస్తుందన్నారు. హైదరాబాద్ విషయానికి వస్తే ఈ విషయంలో మూసీ నది కూడా ఎంతో కీలకంగా ఉంటుందన్నారు. ఇప్పటి వరకూ ఎన్నో మాస్టర్ ప్లాన్‌లను రూపొందించారని, అవేవీ సమగ్రంగా లేవని అన్నారు. దక్కన్ పీఠభూమికి గల ప్రత్యేకత గొలుసుకట్టు చెరువులని, వాటిని పునరుద్ధరించుకోవాల్సిన అవసరం ఉందని పేర్కొన్నారు.

పాతబస్తీనే ఒకప్పుడు హైదరాబాద్ నగరంగా ఉండిందని, అప్పుడు అక్కడ చక్కటి డ్రైనేజీ వ్యవస్థ ఉండిందని వేదకుమార్ అన్నారు. తరువాత కొత్తగా నగరం రూపుదిద్దుకున్నప్పటికీ అక్కడ కూడా చక్కటి మౌలిక వసతులు ఉం డినవని గుర్తు చేశారు. 1914లో సిటీ ఇంప్రూవ్‌మెంట్ బోర్డు ఏర్పడిన తరువాత చోటు చేసుకున్న కీలక పరిణామాలను ఆయన ఈ సందర్భంగా ప్రస్తావించారు. మోక్షగుండం విశ్వేశ్వరయ్య, నవాబ్ అలీ జంగ్‌లు నగర తాగునీటి, డ్రైనేజీ వ్యవస్థల ఏర్పాటుకు చేసిన కృషిని వివరించారు. సీవరేజ్ లైన్స్‌తో పాటు ప్రత్యేకంగా వరదనీటి కాలువలను ఏర్పాటు చేయడాన్ని ప్రస్తావించారు.

పాతబస్తీనే ఒకప్పుడు హైదరా బాద్ నగరంగా ఉండిందని, అప్పుడు అక్కడ చక్కటి డ్రైనేజీ వ్యవస్థఉండిందని వేదకుమార్ అన్నారు. తరువాత కొత్తగా నగరం రూపుదిద్దుకున్నప్పటికీ అక్కడ కూడా చ క్కటి మౌలిక వసతులు ఉండినవని గుర్తు చేశారు. 1914లో సిటీ ఇంప్రూవ్‌మెంట్ బోర్డు ఏర్పడిన తరువాత చోటు చేసుకున్న కీలక పరి ణామాలను ఆయన ఈ సందర్భంగా ప్రస్తావించారు.

మోక్షగుండం విశ్వేశ్వరయ్య, నవాబ్ అలీ జంగ్‌లు నగర తాగునీటి, డ్రైనేజీ వ్యవస్థల ఏర్పాటుకు చేసిన కృషిని వివరించారు. సీవరేజ్ లైన్స్‌తో పాటు ప్రత్యేకంగా వరదనీటి కాలువ లను ఏర్పాటు చేయడాన్ని ప్రస్తావించా రు.

నిజాం కాలం నాటి మౌలిక వస తులను ఉమ్మడి రాష్ట్రంలో తదనంతర పాలకులు పట్టించుకోకపోవడం వల్ల పలు సమస్యలు

JBR
ARCHITECTURE COLLEGE
HYDERABAD

(Sponsored by Joginpally B.R.Educational Society)
JBR Architecture College, a leading architecure college, located at Banjara Hills, Road No.1, Hyderabad, is in the process of recruiting staff for various full time positions.
Applications are invited for the following post:
❖**PROFESSOR** ❖ **ASST. PROFESSOR**
❖**ASSOC. PROFESSOR**
Qualification and experience as per Council of Architecutre norms, Pay scale as per norms.
Interested candidates may send their complete Bio-Data
and copies of certificates to:
6-3-248/1/1/A, 2nd Floor, Bhaskar Plaza, Road No.1, Banjara Hills, Hyderabad, Telangana-500034.
Ph: 040-66105270. or send email to : jbrarchitecture@gmail.com

తలెత్తాయని వేద కుమార్ అన్నారు. వరద నీటి కాల్వల ను సైతం డ్రైనేజీకి ఉపయోగించారని విమర్శించారు. గొలుసుకట్టు చెరువుల మధ్య ఆ బంధం తెగిపోయిందని, చెరువుల్లో, నాలాలపై బహుళ అంత స్తుల భవనాలు వెలిశాయని అన్నారు. డ్రైనేజీ వ్యవస్థ లేకుండానే మాదాపూర్ హైటెక్ సిటీ ఏర్పడింద న్నారు. అక్కడి డ్రైనేజీతో దుర్గం చెరువు పూర్తిగా కలుషితమైపో యిందన్నారు. నేటికీ హుసేన్ సా గర్‌కు చేరే జలాల్లో మూడో వంతు మాత్రమే శుద్ధి అవుతోందన్నారు. నగరాభివృద్ధి పేరిట వివిధ మాస్టర్ ప్లాన్‌లను వేటికవేగా రూపొందించడం వల్ల సమగ్రత లేకుండా పోయిందన్నారు.

కార్యక్రమంలో మాట్లాడుతున్న యం.వేదకుమార్.
చిత్రంలో జీవన్‌కుమార్, బ్రదర్ వర్గీస్, నరహరి

నగరంతో మూసీ అనుబంధం అనేక విధాలుగా ఉందని వేదకుమార్ అన్నారు. చరిత్ర, వారసత్వం, రాజకీయం, సాంస్కృతికం, వాణిజ్యం, ఆవాసం, ఉపాధి...ఇలా అనేక విధాలుగా మూసీ నది నగరంతో, నగర ప్రజానీకంతో పెన వేసుకుందన్నారు. ఆయా అంశాలకు సంబంధించిన సమస్యలు, మూసీ నది సమస్య ఒక దానితో ఒకటి ముడిపడి ఉన్నాయన్నారు. మూసీ నది పరిరక్షణ అనేక సమస్యలకు పరిష్కారం సూచిస్తుందన్నారు. ఫోరం ఫర్ ఎ బెటర్ హైదరాబాద్ సంస్థ ఈ విషయంలో ఎంతో కృషి చేసిందన్నా రు. ఇంటిగ్రేటెడ్ అప్రోచ్, ప్రాపర్ ప్లానింగ్, ప్రాపర్ ఇంప్లిమెంటేష న్‌లతో మూసీనదిని కాపాడుకోవాల్సిన అవసరం ఉందన్నారు.

ముఖ్యవక్తల్లో ఒకరైన బ్రదర్ వర్గీస్ మాట్లాడుతూ, మూసీ నది పక్కనే ఉండే మురికి వాడల నుంచి వ్యర్థాలు మూసీ నదిలోకి చేరుతాయనడం అపో హ మాత్రమేనని అన్నారు. అక్కడి పేదలు ప్రతి వస్తువును కూడా చివరి వరకు నానా రూపాల్లో, నానా రకాలుగా వినియోగించు కుంటారని తెలిపారు. మధ్య తరగతి, సంపన్న తరగతి వర్గాల నుంచి మాత్రమే కలుషితాలు అధికంగా మూసీనదిలోకి చేరుతు న్నాయన్నారు.

నగరాభివృద్ధికి ఏం చేసినా కూడా ముందుగా, మూసీ అనేది ఒక నది అని గుర్తించాల్సిన అవసరం ఉందన్నారు. మూసీ అనేది చచ్చిపోయిన నది కాదని, నేటికీ నగరానికి ఎగువన, దిగువన దాని ప్రవాహం ఉందని అన్నారు. మూసీ తీరాలను వాణిజ్య పరంగా వినియో గించు కోవాలనే ప్రతిపాద నలు సబబు కాదన్నారు.

మూసీ సుందరీకరణ పేరిట చేపట్టిన నందన వనం ప్రాజెక్టును తమతో సహా పలు సామాజిక సంస్థ లు వ్యతిరేకించిన విషయా న్ని బ్రదర్ వర్గీస్ ఈ సంద ర్భంగా గుర్తు చేశారు. మూసీకి ఏమాత్రం హాని కలిగినా అది నగరానికి చేటు చేస్తుందన్నారు. నాటి పాలకులు అభివృద్ధి పేరిట మూసీనదిని మురికినదిగా మార్చివేశారని విమర్శిం చారు.

మానవ హక్కుల కార్యకర్త జీవన్ కుమార్ మాట్లాడుతూ, మూసీ అంటే నగరంలో అది కన్పించే 7 కి.మీ. మేర ప్రవాహం మాత్రమే కాదని, ఎగువ, దిగువన మరెంతో నదీ ప్రవాహం ఉం దన్నారు. మూసీ నది నీరు 48 చెరువుల్లోకి వెళ్తుందని, కత్వా వ్యవస్థ కింద మూసీ నదిపై కట్టలు కట్టి నీటిని నిల్వ చేసుకుంటూ భూములు సాగు చేస్తున్నారని వివరించారు. సూర్యాపేట వరకూ ఉండే నదిని లెక్కలోకి తీసుకోవాలని సూచించారు. మూసీ సుందరీకరణ పేరిట గతంలో రూ.337 కోట్లు వృథా చేశారని అన్నారు. తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడిన నేపథ్యంలో ప్రభుత్వం ప్రజల అభిప్రాయాలను పరిగణనలోకి తీసుకోవాలని, సామాజిక సంస్థ లతో చర్చించాలని సూచిం చా రు. మూసి నది ద్వారా తాగునీటి ని కాకపోయినా కనీసం స్వ చ్ఛమైన సాగునీటినైనా అందిద్దా మని అన్నారు.

ఫోరమ్ ఫర్ ఎ బెటర్ హై దరాబాద్ సభ్యులు వి.వి. చెలి కాని, వసంత శోభ, సుదర్శన్, సుభాష్, సాబీర్, శోభాసింగ్, ఆదర్శ్ తదితరులు కార్యక్రమానికి హాజరయ్యారు.

-కట్ట ప్రభాకర్

ద

యూట్యూబ్‌లో 'చర్చ' వీడియోలు

తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్ ఆధ్వర్యంలో ప్రతి శనివారం నిర్వహించిన 'చర్చ' కార్యక్రమం వీడియోలను యూట్యూబ్‌లో అప్‌లోడ్ చేసేందుకు ప్రయత్నిస్తున్నాం. ఇప్పటికే కొన్ని వీడియోలను అప్‌లోడ్ చేశాం. మరి కొన్నింటిని త్వరలోనే అప్‌లోడ్ చేస్తాం.

ఒగ్గు కథ

తెలంగాణ జానపదం –ఒగ్గు కథ. ఒగ్గు అంటే శివుని చేతిలోని ఢమరుకం అని అర్థం. ఈ పదం కేవలం తెలంగాణ ప్రాంతంలోనే వినిపిస్తుంది. ఇది అచ్చమైన దేశీపదం. ఈ పదానికి తెలుగు నిఘంటువుల్లో సరైన అర్థం ఇవ్వకపోవటం శోచనీయం. ఒగ్గు అనే పదానికి 'జెగ్గు','జగ్గు' అని నామాంతరాలున్నాయి. శివుని చేతిలోని ప్రత్యేక వాయిద్యం ఢమరుకం. మన ప్రాచీన లాక్షణికులు, వైయాకరణులు ఢమరుకం నుంచి మహేశ్వర సూత్రాలు (అక్షరాలు) ఉద్భవించాయని చెప్పారు. అలా మొత్తం అక్షరాల పుట్టుకకి కారణమైన ఢమరుకాన్ని ఒక కళారూపానికి పేరుగా పెట్టి దానికి పూజార్హతని కల్పించిన కళారూపం ఒగ్గు కథాగానం మాత్రమే.

ఒగ్గు కథ తెలంగాణ జానపద కళారూపం. రాగ భావయుక్తం గా ఒక కథను అల్లడం, చెప్పడం కథాగానం అని వ్యవహరించవచ్చు. ఈ కథాగాన కళా ప్రదర్శనంలో ఒకరు ప్రధాన కథకులు, అయితే ఇద్దరూ ముగ్గురూ లేక అంతకు ఎక్కువ మంది సహా కళాకారులుంటారు ఒగ్గు కథలో. ఒగ్గు కథలను చెప్పే కళాకా రులను ఒగ్గు గొల్లలు అంటారు.

ప్రేక్షకుడిని విరామం లేకుండా కట్టి పడేసే కళ ఒగ్గు కథ. బోనం ఎత్తుకొని, వేప మండలు పట్టుకుని ఊగుతూ, తూలు తూ ఎల్లమ్మ కథ చెప్తుంటే జనం ఊగిపోతా రు. బోనం నెత్తిమీద పెట్టుకొని, ఎంతో సేపు దాన్ని కదలనివ్వకుండా కింద వేసిన నాణాల్ని నొసటితో అందుకునే దృశ్యం అద్భుతం. జానపద కళారూపాల్లో 'ఒగ్గు కథ' ప్రముఖమైంది. ఇది కేవలం కథ మాత్రమే కాదు. గానం, నృత్యం, నాటక మిశ్రమం – గొల్ల, కురుమలు తమ కుల పురుషుడు బీరప్ప కథ చెప్పేందుకు ఎంచుకున్న రూపమే ఒగ్గు కథ. ఈ కథా ప్రక్రియకు, చదువు అవసరం లేదు. డోలు, తాళం, కంజీర వాయిద్యాలతో, తెలంగాణ భాషలో గంటల కొద్ది ఎన్నయినా కథలు చెబుతారు. పాటలు జోడించి కథను పండిస్తారు. పురాణాల మీద పట్టుతో ఆశువుగా కథ అలా చెప్పేస్తారు. నెత్తిన బోనం ఉంచుకుని కథ చెబుతూనే నేలను తలతో ముద్దాడతారు.

కురబ జాతివారు శివున్ని, బసవన్నని పూజిస్తారు. కురుమలకు ప్రత్యేక పూజారులు, కుల వాయిద్యకారులు ఉన్నారు. తెలంగాణలో ఒగ్గువాళ్లు, బీరప్పలు, రాయలసీమలో గొరవయ్యలు అని వీరిని పిలుస్తారు. వైవిధ్యం కలిగిన ఒగ్గుకథ గాన, కళారూపం ఒక్క తెలంగాణాలోనే కనిపించడం విశేషం. కురుమ కుల పురోహిత వర్గానికి చెందినవారు ఒగ్గుకథని చెప్పే వృత్తిని స్వీకరించారు. బీరన్నలకు ప్రత్యేకమైన వాయిద్యం ఒగ్గు (ఢమరుకం) ఉపయోగించి చెప్పే వృత్తి పురాణం గురించి తెల్సుకోవడం అంటే కురుమ జాతి చరిత్ర, సంస్కృతుల గురించి తెలుసుకోవటమన్నమాట. ఒగ్గు దీక్ష ఒకటి ఈ కురుమల్లో కనిపిస్తోంది. ఒగ్గు కథలో తర్ఫీదు పొందాలం టే కులపెద్దల అనుమతితో శైవక్షేత్రాలలో ఏదో ఒక క్షేత్రానికి వెళ్తారు. ఆలయ లోగిళ్లలో పట్టాలువేసి విభూతి ధరించి, నామాలను జపిం చుకొంటూ మల్లన్న దేవుడినే ధ్యానిస్తారు. ఈ పూజ అయిపోగానే ఒగ్గువంతులు మంత్రం బోధించి ఆశీర్వదిస్తారు. ఎల్లమ్మ ప్రసాదిం చిన ఏడు గవ్వల హారం మెడలో వేసుకుని మల్లన్నకు ఒదుగుతూ ఒగ్గులవుతారు. ఈ ఒగ్గు దీక్ష తర్వాతే వారు బీరన్న, మల్లన్న కథ లు చెప్పేందుకి అర్హత సంపాదించు కొన్నట్లు అవుతుంది. కురుమలు బీరప్ప దీక్ష తీసుకున్న వాళ్లు బీరప్పలవు తారు. ఈ సంప్రదాయం పూర్వం నుంచే వస్తోంది. కురుమల్లో పౌరోహిత్యం చేసేది ఈ ఒగ్గులే. కొంత మంది ఒగ్గులు దేవుని పెట్టెలో మల్లన్న దేవుని విగ్రహాలు పెట్టుకొని కావడి కట్టుకొని ఊరూరా తిరుగుతారు. వీరు నెత్తి విరబోసుకోని, నుదిటిని పసుపు రాసుకొని, కళ్లకి కాటుక రాసుకొని ఎర్రని పొట్టి చేతుల చొక్కా, మువ్వల లాగు ధరిం చి కాళ్లకి గజ్జెలు కట్టుకొని నృత్యం చేస్తూ శైవగీతాలు పాడతారు.

ఒగ్గు కళారూపం శైవమత వాప్తిలో ప్రచార మాధ్యమంగా ఉద్భవించి ఉంటుం ది. ఎందుకంటే పాల్కురికి సోమనాధుడు తెలంగాణ ప్రాంతంలో పుట్టి, శైవమత వ్యాప్తికి విశేషమైన కృషి చేశారు. అటువంటి గొప్పవ్యక్తి ప్రభావం ఈ ప్రాంతంలో కళలపై ఉందనడానికి నిదర్శనం ఒగ్గు కథ. ఈ కథల ఇతివృత్తాల్లో శివుడు కథానాయకుడిగా ఉంటాడు. లేదా శివుని అంశతో జన్మించిన వారు నాయకులుగా ఉంటారు. ఉదా హరణకు శివుని తొలి చెమట నుండి బీరప్ప మలి చెమట నుంచి మల్లన్న పుట్టారని, ఎల్లమ్మ శివుని కూతురని ఆయా కథల్లో వివ రిస్తుంటారు.

ఒగ్గుకథల్ని తెలంగాణ ప్రాంతంలోని గొల్ల, కుర్మలు తమ కుల పురాణంగా భావిస్తారు. కుర్మలు ఈ కథల్ని ఎక్కువ ప్రచారం చేసారు. తరువాత కాలంలో ఇతర కులాల వాళ్ళు కూడా ఈ కళారూపాన్ని నేర్చుకొని ప్రచారం చేసారు. ఇటువంటి వారి సంఖ్య చాల తక్కువ. బీరప్ప, మల్లయ్య కథలు మెదటి నుంచి ఉన్నాయి.ఆ

తరువాత ఇతర కథలు పుట్టుకొచ్చాయి.

కళారూపం

ఒగ్గు కళారూపం చూస్తుంటే ఒక నాటకం చూసిన అనుభూతి, ఒక నాట్యకళని వీక్షించినంత ఆనందం, ఒక ప్రవచనం విన్నంత సంతృప్తి, ఒక సంగీత కచేరిలో దొరికేంత రసాస్వాదన లభిస్తుంది. అదొక సముద్రం. శ్రోతలు తమకు కావల్సిన ఆనందాన్ని కళ్ళ దోసిళ్ళతో తీసుకపోతారో లేక మనస్సు కుండల్లో పట్టుకెల్తారో వారిష్టం. ఇక ఒగ్గుకథా ప్రదర్శనా తీరుతెన్నుల్ని గమనిస్తే...

ఇటువంటి గాన కళా రూపాలు తెలంగాణాలోనే అనేకం ఉన్నాయి. జముకుల కథ, గొల్ల సుద్దులు, వీర ముష్టి కథ, పిచ్చు కుంటుల కథ, పంబ కథ, మొదలైనవి. వివిధ ప్రదేశాలలో వివిధ రకాలుగా ప్రచారంలో ఉన్నాయి. కథ చెప్పే తీరులోనూ, సహకార వాయిద్యాలలోనూ, స్వీకరించే కథలలోనూ ఈ కళా రూపాలు భిన్నంగా వుంటాయి. కాని సంగీతం అభినయాలను ఆశ్రయించడం ఏదో ఒక కథను ఆలంబనం చేసుకోవడం ఈ కళారూపాల సామాన్య లక్షణం. అందుకే ఈ కళారూపాలనన్నింటినీ కలిపి కథా గాన కళ అని నామకరణం చేయవచ్చు. అన్నిటి లోనూ ఛందోబద్ధమైన రచనలతో పాటు అనేక రకాలైన పాటలు చోటు చేసుకున్నాయని కొత్త దేశిపతి రావు నాట్యకళ పత్రికలో ఉదహరిం చారు.

కథను బట్టి కళారూపం పేరు

ఈ కథా గాన కళారూపాల పేర్లు ఆ కథలను చెప్పే వారి కులా లను బట్టీ, కథ చెప్పే సమయంలో ఉపయోగించే సహకార వాద్యాలను బట్టీ, కథా వస్తువును బట్టీ వచ్చాయి. సహకార వాయిద్యం అధారంగా పే రును సంతరించుకున్న కళా రూపాలు పంబ కథ, జముకుల కథ, బుర్ర కథ, ఒగ్గు కథ, ఇక తెగలను బట్టి పేర్లు వచ్చిన కళా రూపాలు జంగం కథ, పిచ్చు కుంటుల కథ, గొల్ల సుద్దులు మొద లైనవి. కథా వస్తువును బట్టి ఉన్న కళారూపాలు హరి కథ, పాండవుల కథ, రేణుకా కథ మొదలైనవి.

భిన్న విభిన్నమైన కథా గాన కళా రూపాలలో ఒగ్గు కథ ఒక్క తెలంగాణా ప్రాంతంలో తప్ప మరో ప్రాంతంలో లేదు. అందు లోనూ వరంగల్, నల్లగొండ హైదరాబాదు జిల్లాలలో బహుళ ప్ర చారంలో వుంది. ఈ ప్రాంతాల్లో సుమారు ఏభై ఒగ్గు కథాబృం దాలు కథలు చెపుతూ ఉన్నాయి.

శైవ సంప్రదాయంలో ఒక వర్గం వారు శివుని డమరుకాన్ని ఒగ్గు అంటారని వీనికే జెగ్గు, జగ్గు అనే పేర్లున్నాయని ఈ ఒగ్గును కథకు వాయిద్యంగా వాడుతూ కథ చెబుతారు కాబట్టి ఈ కథలకు ఒగ్గు కథ అనే పేరు వచ్చిందనీ, ఈ కథలు శైవ మతానికి సం బంధించిన వనీ మల్లన్న, బీరప్పకథలు ప్రారంభంలో చెపుతూ వుండేవారనీ, అదీ కాక కురుమ కులం వారే ఈ కథలు చెప్పే వారనీ, బీరప్ప, మల్లన్నలు వీరి కుల దేవతలనీ, డా: బిట్టు వెం కటేశ్వర్లు గారు కరీంనగర్ రాష్ట్రీయ జానపదకళోత్సవాల సంచికలో వివరించారు.

చుక్క సత్తయ్య దళం చాల ప్రఖ్యాతి లోకి వచ్చింది. సత్తెయ్య కళా నైపుణ్యం అంతటిది. కథను గానం చేయడంలోనూ, అందుకు అనుగుణంగా అభినయించడం లోనూ సత్తయ్య, తన బాణీని నిలుపు కున్నాడు. గంభీరమైన కంఠంతో గానం చేస్తూ కథా సందరాానికి అనుగుణంగా ఆయా పాత్రలలో ప్రవేశించి, అభినయించి ప్రేక్షకుల మన్ననలను అందుకున్నారు. ఒక్క తెలంగాణాలో నూరుకు పైగా బృందాలున్నాయని, ఈ బృందాలలో దాదాపు అయిదు వందల మంది బృంద సభ్యులున్నారనీ సత్తయ్య తెలిపారు.

కథావాయిద్యాలు

ఒగ్గుకథలో తప్పకుండ ఉండేది ఒగ్గు. దీన్ని పలు సన్ని వే షాల్లో తాళానికి అనుగుణంగా సంఘటనలకి అనుకూలంగా వాయి స్తూంటారు. ఒక్కోసారి ఈ వాయిద్యాన్ని ఆయా పాత్రలుగా ఊహిం పజేస్తారు. ఉదాహరణకి చిన్నపిల్లాడిని లాలించే సందర్భం వ చ్చినప్పుడు ఒగ్గుని ఆ చిన్న పిల్లా డిలా ఊహింపజేసి ప్రేక్షకులని ఆ సంఘటనలో లీనం చేస్తారు. కథా నడకలో ఒగ్గు కొంచెం డోలు కన్న తక్కువ ప్రాధాన్యతని కలిగుంటుం ది. జానెడు పొడవుతో మధ్య భాగం ఇత్తడి లేదా చెక్కతో ఉండి ఇరు వైపులా మేక చర్మాన్ని బిగించి ఈ ఒగ్గుని తయారుచేసుకుంటారు.

డోలు: అన్ని వాయిద్యాల్లోకెల్లా పెద్దది, ముఖ్యమైనది డోలు. డోలు మోతతోనే కథా ప్రారంభమవు తుంది. సుమారు ఒక మీటరు పొడవుండీ డ్రమ్ము ఆకారంలో ఇత్త డితో కాని చెక్కతో కాని నిర్మాణమై ఇరువైపులా మేక చర్మాన్ని అ మర్చి తాళ్ళతో బిగిస్తారు.గంభీరమైన ధ్వని చేస్తూ ప్రతి సన్నివేషంలో తప్పక మోగే వాయిద్యం డోలు. గోల్ల కుర్మల పెండ్లిలో జరిగే మైలపోలు, ఎదురుకోలు, ఊరేగింపు సందర్భాల్లో డోలు తప్పకుండా ఉంటుంది. కథాగమనంలో కొన్ని సన్నివేషాల్లో ఉద్రేకం కలిగించడానికి డోలుని మెళ్ళో వేసుకుని నృత్యం చేస్తారు, పళ్ళతో బిగించి పట్టుకుని తాండవం చేస్తారు, గ్రుండంగా ఆ వేషంతో తిరుగుతారు. వీపుకు తగిలించుకుని విన్యా సంగా వాయిస్తారు. ఇలా చిత్ర విచిత్ర చేష్టలతో జనాలకి విసుగు రాకుండా, రాత్రుల్లు నిద్రపోకుండా ఆసక్తిగా కథని నడిపిస్తారు.

(తరువాయి వచ్చే సంచికలో)

(తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం, హైదరాబాదు వారు 1992 సంవత్సరంలో ముద్రించిన డా. మిక్కిలినేని రాధాకృష్ణ మూర్తి రచించిన తెలుగువారి జానపద కళారూపాలు అనే గ్రంథం, అంతర్జాలం నుంచి మరిన్ని వెబ్‌సైట్లు, బ్లాగ్‌ల నుంచి సేకరించిన సమాచారం ఆధారంగా)

మూడ్.. లైఫ్‌స్టైల్.. లైవ్‌లీహుడ్!

మనిషి అంతరంగాలను పట్టిచ్చే యశోధర్

ఫోటోలు తీయడంలో ఒక్కొక్కరిదీ ఒక్కో శైలి. ఒకరు ప్రకృతికి ప్రాధాన్యమిస్తే మరొకరు వస్తువుల ఫోటోలు తీసేందుకు ఆసక్తి కనబరుస్తారు. ఇంకొందరు మనుషుల ఫోటోలు తీయడానికి ప్రాధాన్యం ఇస్తారు. మిగితా వాటితో పోలిస్తే మనుషుల ఫోటోలను వారి అంతరంగాలను, జీవనశైలిని, జీవనోపాధులను, నివాసాలను, భావోద్వేగాలను పట్టిచ్చేలా తీయడం మాత్రం కష్టమే. అలాంటి కష్టాన్ని ఇష్టంగా మార్చుకొని తనదైన శైలిలో ముందుకెళ్తున్నారు ప్రముఖ ఫోటోగ్రాఫర్ యశోధర్.

టీనేజ్ నుంచే యశోధర్‌కు ఫోటోగ్రఫీ అంటే మక్కువ. అప్పట్లో ఆయన తండ్రి తన కొడక్ కెమెరాను ఆయనకు ఇచ్చారు. ఫోటోగ్రఫీ, చదువును జోడు గుర్రాల్లా స్వారీ చేస్తూ వచ్చారు. ఆయన ఏడేళ్ల పాటు సెంట్రల్ ఫోరెన్సిక్ సైన్స్ లేబొరేటరీలో పని చేశారు. ఆ తరువాత జేఎన్‌టీయూ కాలేజ్ ఆఫ్ ఫైన్ ఆర్ట్స్‌లో లెక్చరర్‌గా ఫ్యాకల్టీ ఆఫ్ డిపార్ట్‌మెంట్ ఆఫ్ ఫోటోగ్రఫీలో చేరారు.

తనను తాను హైదరాబాద్ బాయ్‌గా చెప్పుకోవడానికి ఇష్టపడే యశోధర్ ఉస్మానియా యూనివర్సిటీలో విద్యాభ్యాసం చేసి హైదరాబాద్‌లో స్థిరపడ్డారు. హైదరాబాద్ నగరమే కాదు... ఉస్మానియా బిస్కెట్స్, ఇరానీ చాయ్, సమోసాలన్నా ఆయనకు ఎంతో ఇష్టం.

వ్యక్తిగతం:

- పుట్టిన తేది: 18 జూన్ 1951

చదువు:

1967: బోర్డ్ ఆఫ్ టెక్నికల్ ఎడ్యుకేషన్ నుంచి డిప్లొమా ఇన్ ఫోటోగ్రఫీ

1975: ఉస్మానియా యూనివర్సిటీ నుంచి బిఎస్సీ

2002: మధురై కామరాజ్ యూనివర్సిటీ నుంచి మాస్టర్స్ ఇన్ జర్నలిజం అండ్ మాస్ కమ్యూనికేషన్

2002: పోస్ట్ గ్రాడ్యుయేట్ డిప్లొమా ఇన్ టెలివిజన్ ప్రొడక్షన్ (హైదరాబాద్ సెంట్రల్ యూనివర్సిటీ)

- ఈ కోర్సులు మాత్రమే గాకుండా పలు షార్ట్‌టర్మ్ కోర్సులను కూడా యశోధర్ పూర్తి చేశారు.

ఉద్యోగం:

- 1970-1978: సెంట్రల్ ఫోరెన్సిక్ సైన్స్ లేబొరేటరీలో సైంటిఫిక్ అసిస్టెంట్
- 1978-1985: జేఎన్‌టీయూ కాలేజ్ ఆఫ్ ఫైన్ ఆర్ట్స్ & ఆర్కిటెక్చర్‌లో అసిస్టెంట్ లెక్చరర్
- 1985-1994: లెక్చరర్ ఇన్ ఫోటోగ్రఫీ
- 1994-2003: అసోసియేట్ ప్రొఫెసర్ అండ్ హెడ్ ఆఫ్ ది డిపార్ట్‌మెంట్ ఆఫ్ ఫోటోగ్రఫీ
- 2003: ప్రొఫెసర్ & హెడ్ ఆఫ్ ది డిపార్ట్‌మెంట్ ఆఫ్ ఫోటోగ్రఫీ
- 2003-2005: ప్రొఫెసర్ & ప్రిన్సిపాల్
- 2008: రిజిస్ట్రార్, జేఎన్ఏఎఫ్ఏ యూనివర్సిటీ, హైదరాబాద్
- 2006లో ఆయన బెస్ట్ టీచర్ అవార్డును పొందారు.

ముఖ్యమైన హోదాల్లో...

- ఏపీ గవర్నమెంట్ బెస్ట్ జర్నలిస్ట్ & బెస్ట్ ఫోటోజర్నలిస్ట్ అవార్డ్స్ ప్యానెల్‌లో జ్యూరీ మెంబర్
- ఏపీ గవర్నమెంట్ డిపార్ట్‌మెంట్ ఆఫ్ ఇన్ఫర్మేషన్ & పబ్లిక్ రిలేషన్స్ ఇయర్లీ ఫోటోగ్రాఫిక్ కాంపీటీషన్స్‌లో జ్యూరీ మెంబర్
- ఏపీ చిల్డ్రన్స్ ఫిల్మ్ సొసైటీలో ఎగ్జిక్యూటివ్ మెంబర్
- ఇంటర్నేషనల్ ఫిల్మ్ ఫెస్టివల్స్ సందర్భంగా చిల్డ్రన్స్ ఫిల్మ్ సొసైటీ నిర్వహించిన ఫిల్మ్ మేకింగ్ వర్క్‌షాప్స్‌కు రిసోర్స్‌పర్సన్
- నేషనల్ రిమోట్ సెన్సింగ్ ఏజెన్సీ (ఎన్ఆర్ఎన్ఏ) డిపార్ట్‌మెంటల్ ప్రమోషన్స్‌కు ఎక్స్‌టర్నల్ ఎక్స్‌పర్ట్
- నేషనల్ జియో-ఫిజికల్ రీసెర్చ్ ఇనిస్టిట్యూట్ డిపార్ట్‌మెంటల్ ప్రమోషన్స్‌కు ఎక్స్‌టర్నల్ ఎక్స్‌పర్ట్
- ఆర్కియలాజికల్ సర్వే ఆఫ్ ఇండియా డిపార్ట్‌మెంటల్

ప్రమోషన్స్‌కు ఎక్స్‌టర్నల్ ఎక్స్‌పర్ట్

- ఉస్మానియా యూనివర్సిటీ ఫ్యాకల్టీ ఆఫ్ ఆర్ట్స్‌కు ఏడీబీ మెంబర్, ఎక్స్‌టర్నల్ ఎగ్జామినర్
- వివిధ అంశాలపై జరిగిన పలు సదస్సుల్లో యశోధర్ పాల్గొన్నారు. పలు కార్యక్రమాల్లో గెస్ట్ లెక్చర్స్ ఇచ్చారు.

అవార్డులు:

- 1967: ఇంటర్ కాలేజీయెట్ కల్చరల్ ఫెస్టివల్‌లో మొదటి బహుమతి
- 1979: ఇంటర్నేషనల్ సలోన్ ఫెడరేషన్ ఆఫ్ ఇండియన్ ఫోటోగ్రఫీ బెంగళూరులో మొదటి బహుమతి
- 1980: ఇంటర్నేషనల్ సలోన్ ఫెడరేషన్ ఆఫ్ ఇండియన్ ఫోటోగ్రఫీ బెంగళూరులో మొదటి బహుమతి (ఇందులోనే మరిన్ని బహుమతులు కూడా పొందారు)
- 1981: ఇంటర్నేషనల్ సలోన్ ఫెడరేషన్ ఆఫ్ ఇండియన్ ఫోటోగ్రఫీ బెంగళూరులో మొదటి బహుమతి
- 1985: ఇంటయా ఇంటర్నేషనల్ ఫోటోగ్రాఫిక్ కౌన్సిల్, న్యూఢిల్లీ, సర్టిఫికెట్ ఆఫ్ మెరిట్
- 1990: ఇంటర్నేషనల్ సలోన్ ఫెడరేషన్ ఆఫ్ ఇండియన్ ఫోటోగ్రఫీ బెంగళూరులో మొదటి బహుమతి
- రచనలు, వర్క్స్, ప్రాజెక్టులు...
- యశోధర్ పలు జర్నల్స్‌కు రచనలు కూడా చేశారు. వివిధ దినపపత్రికలు, వార, మాసపత్రికలు ఆయన రచనలు ప్రచురించాయి. టూరిజం, చిల్డ్రన్ ఫిల్మ్ ఫెస్టివల్ సావనీర్లకు రచనలు అందించారు. యోజన, ఆంధ్రప్రదేశ్ పత్రికల్లో ఆయన రచనలు ప్రచురితమయ్యాయి. ట్రైబ్స్ ఆఫ్ ఉట్నూర్, ఎ రూరల్ సీన్, అరకు వ్యాలీ వంటి ఫోటో ఫీచర్లు చేశారు. గ్రేస్ ఇన్ గ్రానైట్, గళ్ళ చొక్కా వంటి వీడియోలు తీశారు. విజువల్ ఇంటర్‌ప్రిటేషన్ ఇన్ ఫోటోజర్నలిజం వంటి వ్యాసాలు రాశారు. మెరుపుతీగ వంటి కథలు రాశారు. ఆల్ ఇండియా రేడియోలో ప్రసంగాలు చేశారు. షార్ట్ వీడియో ఫిల్మ్స్ తీశారు. అధ్యయన పత్రాలు సమర్పించారు. ట్రైబ్స్ ఆఫ్ ఉట్నూర్, అరకు వ్యాలీ, లైఫ్ ఇన్ తాండాస్ వంటి ప్రాజెక్టులు చేపట్టారు.

ప్రదర్శనలు:

1980: ఇంటర్నేషనల్ ఫోటోగ్రాఫిక్ సలోన్, ఐఐటీ ఖరగ్‌పూర్
1984: ఇండియా ఇంటర్నేషనల్ సర్క్యూట్
1985: ఇండియా సర్క్యూట్
1990: ఆల్ ఇండియా ఎగ్జిబిషన్ ఆఫ్ ఫోటోగ్రఫీ, భావ్‌నగర్
1992: యంగ్ ఆర్టిస్ట్స్ క్యాంప్, హైదరాబాద్
1992: ఏపీపీఎస్ యాన్యువల్ స్లైడ్ ఎగ్జిబిషన్, హైదరాబాద్
1997: ఫోటో ఆర్ట్ క్లబ్, రాజమండ్రి, ఏపీ
2002: ఫోటో మురల్స్ (రాజ్‌భవన్, హైదరాబాద్)

చిన్నారులకు ఫోటోగ్రఫీ నేర్పడమంటే యశోధర్‌కు ఎంతో మక్కువ. ఎన్నో ఏళ్ళ పాటు ఆయన ఆక్స్‌ఫర్డ్ గ్రామర్ స్కూల్ (హిమాయత్‌నగర్, హైదరాబాద్) విద్యార్థులకు ఫోటోగ్రఫీ నేర్పించారు.

- రాజేష్

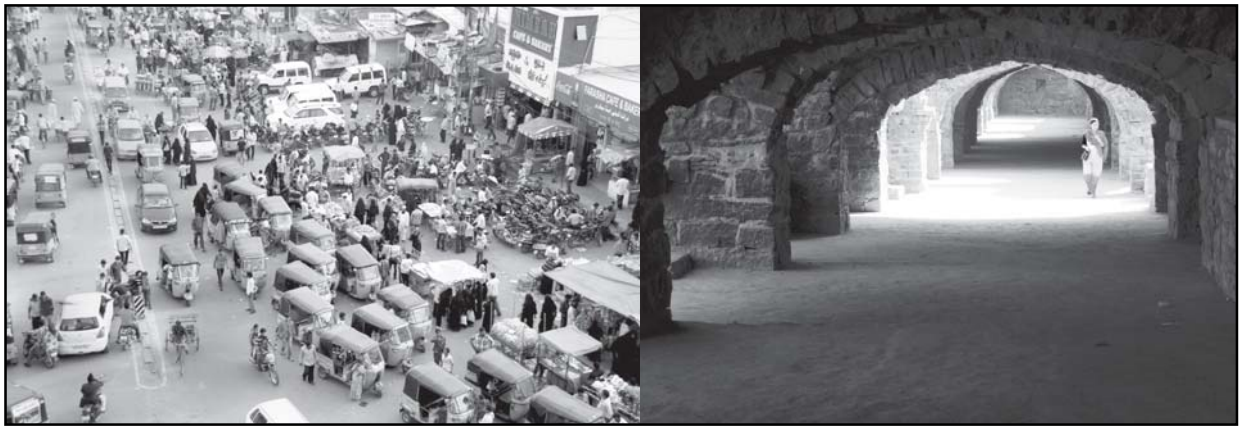

ముక్త తెలంగాణ మహిళల అధ్యయనవేదిక, తెలంగాణభాషాసాంస్కృతికశాఖ సహకారంతో వీరనారి చిట్యాల ఐల

సెప్టెంబర్ 10, 11, 12 తేదీల్లో మూడురోజుల పాటు చిత్రకళ కార్యక్రమం నిర్వహించిం

ప్రభుత్వ సలహాదారు పాపారావు, తెలుగు యూనివర్సిటీ వైస్ ఛాన్సలర్ ఎస్వీ సత్యనారాయణ, దర్శకుడు బ

వ్యవస్థాపకురాలు విమల, కోలాటం కళాకారులు ర

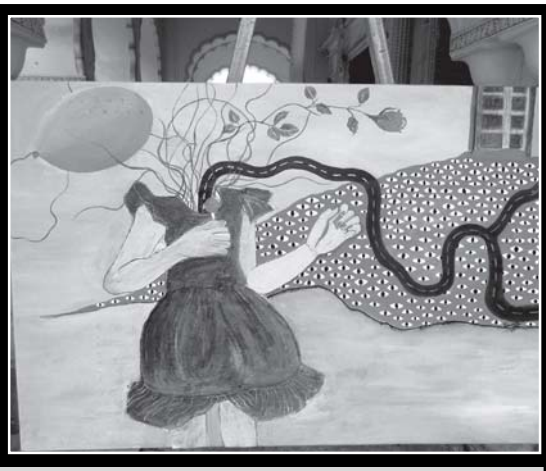

మ్మ వర్ధంతి సందర్భంగా హైగాటూంబ్స్‌లో 'కలర్స్ ఆఫ్ స్టేట్‌హుడ్: కాంటూర్స్ ఆఫ్ విమెన్ ఎక్స్‌పీరియెన్సెస్' పేరిట
ంది. తెలంగాణ మహిళా చిత్రకారిణుల పెయింటింగ్ ఎగ్జిబిషన్ అందరినీ ఆకట్టుకుంది.
ి.నర్సింగ్‌రావు, ప్రముఖ రచయిత అమ్మంగి వేణుగోపాల్, టీఆర్‌సీ చైర్మన్ యం. వేదకుమార్, ముక్త సంస్థ
ామవ్వ తదితరులు ఈ కార్యక్రమాల్లో పాల్గొన్నారు.

నాటి పోరాట స్ఫూర్తితో

మహిళల చిత్రకళా ప్రదర్శన

కళలకు కాణాచి తెలంగాణ. ఇక్కడ గొప్ప చరిత్రతోపాటు సుసంపన్న సంస్కృతి పరిఢవిల్లుతోంది. వివిధ కళలకు పుట్టినిల్లుగా, కళామతల్లి ముద్దుబిడ్డగా ప్రపంచ యవనికపై తెలంగాణ ముఖ చిత్రం సగర్వంగా మెరుస్తోంది. అరవైనాలుగు కళల్లో చిత్రకళ ప్రధానమైంది. మగవారికి ఏమాత్రం తీసిపోకుండా మహిళలూ ఈ రంగంలో రాణిస్తున్నారు. అందుకే ముక్త తెలంగాణ మహిళల అధ్యయనవేదిక, తెలంగాణభాషాసాంస్కృతికశాఖ సహకారంతో వీరనారి చిట్యాల ఐలమ్మ వర్ధంతి సందర్భంగా పైగాటూంబ్స్‌లో 'కలర్స్ ఆఫ్ స్టేట్‌హుడ్: కాంటూర్స్ ఆఫ్ విమెన్ ఎక్స్‌పీరియెన్సెస్' పేరిట సెప్టెంబర్ 10, 11, 12 తేదీల్లో మూడురోజుల పాటు చిత్రకళ కార్యక్రమం నిర్వహించింది.

ఈ ఆర్ట్ క్యాంప్‌లో తెలంగాణ మహిళా కళాకారిణులెందరో పాల్గొని స్త్రీ సాధికారతను ప్రకటించారు. గ్రామీణ కళారూపమైన మహిళా కథకుల గానం, కోలాటం కళాకారిణుల కోలాహలం, పాతబస్తీ హస్తకళాకారిణుల అందమైన ఉత్పత్తులు, మహిళా చిత్ర కారిణుల చిత్రాలతో ఈ ఆర్ట్ క్యాంప్ తొలిరోజు కళాత్మకంగా కొనసాగింది. ఈ కార్యక్రమంలో 30 మంది చిత్రకారిణులు పాల్గొన్నారు. కవిత, లక్ష్మిరెడ్డి, అంజనీరెడ్డి, రోహిణిరెడ్డి, గౌరీవేముల తదితర ప్రముఖ చిత్రకారిణులు పాల్గొన్నారు. ఎంతోమంది సందర్శకులు వచ్చి చిత్రకారిణులు వేసే చిత్రాలను చూసి అభినందించారు. మరెందరో సాహితీవేత్తలు, కళాకారులు ఈ కార్యక్రమానికి హాజరయ్యారు.

ప్రముఖ చిత్రకారిణి డాక్టర్ అంజనీ రెడ్డి ఈ ఆర్ట్ క్యాంప్‌ను ఉదయం ప్రారంభించారు. అనంతరం మహబూబ్‌నగర్ జిల్లాలోని కొల్లాపూర్‌లో సాహితీ సృజన చేసిన పలువురు కవులు, కథకులను పరిచయం చేస్తూ వేదార్థం మధుసూదన శర్మ రచించిన కొల్లాపూర్ సాహితీ వైభవం గ్రంథాన్ని కొల్లాపూర్ పూర్వ విద్యార్థులు, కొల్లాపూర్ విమల, గోపి, ఖాజా మొయినుద్దీన్, ఫోరమ్ ఫర్ ఎ బెటర్ హైదరాబాద్ ప్రెసిడెంట్ వేదకుమార్ తదితరులు ఆవిష్కరించారు. అనంతరం తెలంగాణ చిత్రకళ నకాశీ కళాకారులతో ముక్త వ్యవస్థాపకురాలు విమల సమన్వయంతో చర్చా కార్యక్రమం నిర్వహించారు.

నకాశీ రమాదేవి ఆధ్వర్యంలో మహిళా చిత్రాకారులకు ఆర్ట్ వర్క్‌షాప్ నిర్వహించారు. ఇందులో 35 మంది కళాకారిణులు పాల్గొన్నారు. ఈ కళాకారులతో ప్రముఖ చిత్రకారిణి కవితా దేవస్కర్, భాష, సాంస్కృతిక శాఖ సంచాలకులు మామిడి హరికృష్ణతో ముఖాముఖి నిర్వహించారు. పలువురు మహిళా రచయితలు, కవులు, కళాకారులు ఇందులో పాల్గొన్నారు.

ఈ కార్యక్రమంలో పాల్గొన్న ఎంతోమంది మహిళా చిత్రకారులు వారి ఆనందాన్ని వ్యక్తం చేశారు. వారు వేసిన పెయింటింగ్స్ గురించి వివరించారు. వయస్సుతో పని లేకుండా, పెద్దవారితో కలిసి పాల్గొన్న చిన్నారి సహస్ర తన రోజాపువ్వు డ్రాయింగ్‌తో అందరిని ఆకర్షించింది. తాము మగవారికి ఎందులోనూ తీసిపోమని, ఇంటా-బయటా రాణించగలమని ఈ కార్యక్రమం ద్వారా తెలియజేశారు మహిళా చిత్రకారులు.

తెలంగాణ పోరాటం అనగానే ప్రాణాలను ఎదురొడ్డి పోరాడిన చాకలి ఐలమ్మ గుర్తుకు వస్తుంది. నేటి అబలలు సబలలని వీరికి నాటి చారిత్రాత్మక మహిళలు ఆలంబనగా నిలుస్తారని తెలిపారు చిత్రకారులు. నవాబుల కాలంనాటి అందాల రాణులు, గ్రామీణ మహిళల సొబగులు ఇవన్నీ ఒకేదగ్గర కొలువుదీరాయి. ప్రముఖ సంపాదకులు కె. శ్రీనివాస్ మాట్లాడుతూ చిత్రకారిణిల చిత్రాలు కళాత్మకంగా ఉన్నాయన్నారు.

తెలంగాణకు చెందిన అత్యంత ప్రాచీన సంగీతవాయిద్యం శారదవాయిద్యం. ఈ వాయిద్యాన్ని శ్రుతిచేసే కళాకారులను శారదకాండ్రుగాపిలుస్తారు. ఈమహిళల చిత్రకళా ప్రదర్శనకు వారుసైతం హాజరై అక్కడివారిని తమగాత్రవాయిద్య సహకారంతో అలరించారు. నాటికళాప్రాభవాన్నిచాటిచెప్పారు.

ముగింపు కార్యక్రమానికి అతిథిగా తెలంగాణ ప్రభుత్వ సలహాదారు పాపారావు హాజరయ్యారు. వీరితో పాటుగా ప్రముఖ చలనచిత్ర దర్శకులు నర్సింగరావు, ఎస్వీ సత్యనారాయణ, అమ్మంగి వేణుగోపాల్, టిఆర్‌సి చైర్మన్ వేదకుమార్‌లు పాల్గొని చిత్ర కళాకారుల పెయింటింగ్‌లను పరిశీలించారు.

మహిళా చిత్రకారుల కుంచె నుంచి జాలువారిన చిత్ర రాజాలను చూసి విచ్చేసిన ప్రతీ ఒక్కరు ఆశ్చర్యపోయారు.సామాజిక అంశాలు, ప్రకృతి సౌందర్యం, సంస్కృతి-సంప్రదాయం వంటి అంశాలకు వారి చిత్రాలలో చక్కగా రంగులద్దారు. ఇంతమంది మహిళా కళాకారులు ఒక్క చోట కలిసి, తమ కళను ప్రదర్శించే అవకాశం కల్పించిన నిర్వాహకులు అందరిని అభినందించాల్సిందే. ఇలాంటి కార్యక్రమాలు మరెన్నో జరగాలని ఆశిద్దాం.

ఈ మూడురోజుల కార్యక్రమానికి విచ్చేసిన చిత్రకళా ప్రేమికులందరు ఆనందాన్ని వ్యక్తం చేశారు. ఫైన్ ఆర్ట్స్ చదువుతున్న విద్యార్థులు ఎక్కువ సంఖ్యలో రావడం విశేషం. ఈ కార్యక్రమానికి విచ్చేసిన సీనియర్ కళాకారులు తమ అనుభవాలను పంచుకున్నారు. మాయాజాలం లాంటి ఈ ఫైన్‌ఆర్ట్స్‌కు ఉన్న ప్రత్యేకతను తెలియజేశారు.

కేవలం చిత్రకారులే కాదు, ప్రసిద్ధ సాహిత్యకారులు, యాక్టివిస్టులు కూడా ఈ కార్యక్రమానికి విచ్చేశారు. 'ముక్త' చేసిన ఈ ప్రయత్నాన్ని ప్రతీ ఒక్కరు అభినందించారు. - శ్రీనాథ్

ప్రకృతి అందాల ఆవిష్కరణ

ఆర్టిస్ట్ డి.అనంతయ్య

అందాలను ఆవిష్కరించడంలో ప్రకృతిని మించింది లేదు. అలాంటి ప్రకృతి అందాలను తనదైన శైలిలో చిత్రించడంలో పేరొందారు అనంతయ్య. నిజానికి ప్రకృతి అందాలు ఉన్నది చూసి ఆనందించడానికి మాత్రమే కాదు... ఈ భూమిపై సమతుల్యతను కాపాడేందుకు కూడా. చెట్లు, పక్షులు, జంతువులు, మనుషులు... ఇవన్నీ ఒక ఆహారగొలుసులో ఇమిడిఉన్నాయి. ఒకదానిపై ఒకటి ఆధారపడి ఉన్నాయి. నేటి కలుషిత వాతావరణంలో చెట్టు విలువ ఏమిటో ఇప్పుడిప్పుడే అందరికీ తెలుస్తోంది. మన పూర్వీకులు మాత్రం ఈ విషయాన్ని ఎప్పుడో గుర్తించారు. అందుకే ఒక మొక్కను నాటి సంరక్షిస్తే ఎంతో పుణ్యం వస్తుందని చెప్పారు. చెట్టు మనిషికి జీవనాధారం. అలాంటి పచ్చని చెట్టును తన కాన్వాస్‌పై మనోహరంగా ఆవిష్కరిస్తారు ప్రముఖ చిత్రకారుడు డి.అనంతయ్య. ఆయన గీసిన ఎన్నో చిత్రాల్లో మనకు ప్రముఖంగా కనిపించేది ప్రకృతి. అందమైన ప్రకృతిని గీతల్లో, రంగుల్లో ఆవిష్కరించడం అంత తేలికైన పని కాదు. అయినా కూడా అందులో విజయం సాధించారు అనంతయ్య. ప్రకృతి అందాలు అనంతం. ఆ అనంతాన్ని ఒక్కొక్కటిగా ఆవిష్కరిస్తూ వస్తున్నారు ఆయన.

అనంతయ్య బాల్యం అంతా కూడా పల్లెసీమల్లో గడిచింది. అక్కడ చూసిన దృశ్యాలనే ఆయన తన ధృక్కోణం నుంచి చిత్రించారు. చెట్టూ చేమలు, రాళ్ళూరప్పలు, పలు రకాల పక్షులు, జంతువులు... వాటితో పాటుగా మనుష్యులూ ఆయన చిత్రాల్లో చక్కగా ఒదిగిపోయారు. చిత్రాలను చిత్రించడంలో వివిధ సాంకేతిక తలను, ప్రతిభను, సృజనాత్మకతనూ ఆయన చక్కగా ప్రదర్శిస్తారు. తుత్తునాగం పలకలపై వెంట్రుకవాసి గీతల విన్యాసం అందరినీ అచ్చెరువొందిస్తుంది. రంగుల పొందిక ఆశ్చర్య పరుస్తుంది. నేడు మనం ఎంతగానో మాట్లాడుకునే హరితహారం ఆయన ప్రతి చిత్రంలోనూ మనకు కానవస్తుంటుంది.

వ్యక్తిగతం

వికారాబాద్ జిల్లా రామయ్యగూడలో 1953లో ఆయన జన్మించారు. తల్లిదండ్రులు పోచమ్మ, పాపయ్య. ఆయన ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం నుంచి బిఎస్సీ డిగ్రీ పొందారు. బి.ఎడ్ కూడా చేశారు. డ్రాయింగ్‌లో లోయర్, హయ్యర్ పరీక్షల్లో ఉత్తీర్ణులయ్యారు. గుల్బర్గాలోని ఐడియల్ కాలేజ్ ఆఫ్ ఫైన్ ఆర్ట్స్ నుంచి పెయింటింగ్‌లో డిప్లొమా పూర్తి చేశారు.

వృత్తి-ప్రవృత్తి

అనంతయ్య వృత్తిరీత్యా, ప్రవృత్తి రీత్యా కూడా చిత్రలేఖనంలోనే జీవితం గడుపుతున్నారు. చిత్రలేఖనం నేర్పే ఉపాధ్యాయుడిగా పని చేశారు. గెజిటెడ్ ప్రధానోపాధ్యాయుడిగా పదోన్నతి పొంది పదవీ విరమణ చేసిన అనంతయ్య గత ఐదేళ్ళుగా చిత్రకళకే తన

సమయాన్ని వెచ్చిస్తున్నారు. మూడున్నర దశాబ్దాలుగా ఆయన ఈ రంగంలో తన సేవలను అందిస్తున్నారు. సమకాలీన ధోరణులకు పట్టం కడుతూ గ్రాఫిక్స్‌లోనూ రాణిస్తున్నారు. పెయింటింగ్స్ కూడా వేస్తున్నప్పటికీ, గ్రాఫిక్ చిత్రకారుడిగానే అనంతయ్య మంచిపేరు సంపాదించారు. ఎన్నో గ్రాఫిక్ శిబిరాలు, వర్క్‌షాప్‌లు, సదస్సుల్లో పాల్గొంటూ తన సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని పెంచుకుంటూ, సృజనశక్తికి పదునుబెడుతూ ఈ రంగంలో కృషిని కొనసాగిస్తున్నారు.

ప్రదర్శనలు

అనంతయ్య ఎన్నో చిత్రకళా ప్రదర్శనల్లో పాల్గొన్నారు. 1985 నుంచి రాష్ట్రంలో జరిగిన గ్రూప్ షోలలో, బెంగళూరు, చెన్నై, ముంబై, కోల్‌కతా, అమృత్‌సర్, పనాజీ తదితర నగరాల్లో జరిగిన చిత్రకళా ప్రదర్శనల్లో తన చిత్రాలను ప్రదర్శించారు. అమెరికా, జర్మనీ లాంటి దేశాల్లో జరిగిన చిత్రకళా ప్రదర్శనల్లో తన చిత్రాలతో ఆకట్టుకున్నారు.

సమాజంపై ప్రభావం

చిత్రకారుడు కూడా సమాజంలో భాగమే కాబట్టి సమకాలీన సమాజ ప్రభావం చిత్రకారుడిపై పడుతుందని, చిత్రకారుడి కుంచె సమాజాన్ని విస్మరించబోదని అనంతయ్య అంటారు. అదే సమయంలో చిత్రకారుల చిత్రాలు సామాజిక ప్రయోజనాలకు దోహదం చేస్తాయని అన్నారు.

అవార్డులు

2000 ఏఐఎఫ్ఏసీఎస్ న్యూఢిల్లీ
2000 బాంబే ఆర్ట్ సొసైటీ
1997 తెలుగు యూనివర్సిటీ, హైదరాబాద్
1996 భారత్ కళాపరిషత్, హైదరాబాద్
1992 కర్నాటక చిత్రకళా పరిషత్, బెంగళూరు
1991 ఎస్‌సిజెడ్‌సిసి, నాగ్‌పూర్
1991 హైదరాబాద్ ఆర్ట్ సొసైటీ –గోల్డెన్ జూబ్లీ ఇయర్– గోల్డ్ మెడల్
1988 లలితకళాసమితి, సిద్ధిపేట

1986, 1989 – హైదరాబాద్ ఆర్ట్ సొసైటీ

కలెక్షన్స్

- పోలండ్: ఇంటర్నేషనల్ ట్రైనెల్ కమిటీ ఎట్ క్రాకౌ
- న్యూఢిల్లీ: లలిత కళా అకాడమీ, నేషనల్ గ్యాలరీ ఆఫ్ మోడర్న్ ఆర్ట్
- ముంబై: ఎన్‌ఆర్‌బి బేరింగ్ లిమిటెడ్
- చెన్నై: లలిత కళా అకాడమీ రీజనల్ సెంటర్
- బెంగళూరు: కర్నాటక లలిత కళా అకాడమీ, కర్నాటక చిత్రకళా పరిషత్
- నాగపూర్: సౌత్ సెంట్రల్ జోన్ కల్చర సెంటర్
- హైదరాబాద్: లలిత కళా అకాడమీ, విఎల్ ప్రసాద్ ఐ ఇనిస్టిట్యూట్, సీసీఎంబీ, మాక్స్‌ముల్లర్ భవన్, పోలీస్ అకాడమీ పద్మశ్రీ జగదీశ్ మిట్టల్, బి.నర్సింగ్ రావ్, డాక్టర్ జమునా దేవి, డాక్టర్ జేపీ అగర్వాల్, డాక్టర్ అలోక్ భల్లా, తోట వైకుంఠం, సరయు మురళి కృష్ణ, నాగార్జున రావు

చిరునామా: మాధవినగర్ కాలనీ, హైదర్‌షాకోట్,
హైదరాబాద్– 500008. మొ: 9866197946
E-mail: art_ananth@yahoo.co.in
website: www.artananthaiah.com

తెలుగు-మరాఠీ సాంస్కృతిక అనుబంధం

శాతవాహనుల కాలం నుంచి అటు అరేబియా తీరం నాలా సుపార్ నుంచి ఇటు బంగాళాఖాతం మచిలీపట్నం వరకు జైన, బౌద్ధ ప్రభావాల వెలుగులో విద్యా, వ్యాపార, శిల్పకళా సాహిత్య రంగాల్లో ఇరు ప్రాంతాల ప్రజలమధ్య అవినాభావ సంబంధాలున్నట్లు చారిత్రక ఆధారాలున్నవి. ధాన్యకటకం, పెఠన్ రాజధానులుగా అలాగే నాగార్జునకొండ, కోటిలింగాల, భోదన్‌లమీదుగా మహారాష్ట్ర అజంతా ఎల్లోరా నుంచి కార్లా గుహలు, ముంబై దగ్గరలోని కన్నేరీ గుహల వరకు బౌద్ధం విస్తరించిన సమయంలోనూ దేశీయ వ్యాపార సరకుల రవాణా విదేశాల్లోనూ ప్రసిద్ధి చెందేలా అమ్మకాలు పెరిగి పురోగమన దిశలో వెళ్ళినట్లు చరిత్ర కారుల ఆధారాలు నిరూపిస్తున్నాయి.

ఈ నేపథ్యంలో తెలుగు – మరాఠీ భాషా సంస్కృతుల మధ్య అవినాభావ సంబంధాలు బలపడినట్లు చరిత్రకారుల అభిప్రాయం. ముందుగా రెండు భాషల పుట్టుకకు సంస్కృతం మూలం కాదని ప్రాకృత భాష నుంచే ఆవిర్భావించాయని కొందరు భాషా శాస్త్రవేత్తల దృఢనమ్మకం. తెలుగు భాషలో 10% సంస్కృతం 90% ప్రాకృతం అందులో మహరాష్ట్రీయుల ప్రాకృతం అత్యధికంగా అంతర్భాగమై ఉండినట్లు తెలుగు విశ్వవిద్యాలయ మాజీ కులపతి డా॥ తూమాటి దోణప్పగారి 'ధర్మచక్ర' నాటక ప్రస్తావన ద్వారా తెలుస్తున్నది. ఇదే అంశాన్ని షోలాపూర్‌కు చెందిన ప్రసిద్ధి తెలుగు-మరాఠీ రచయిత బొల్లి లక్ష్మినారాయణ తన 'తెలుగు పూలలో మరాఠీ సుగంధం' గ్రంథంలో తెలుగు-మరాఠీ భాషా సాంస్కృతిక అనుబంధాలపై వివరణలిచ్చి కొంత పరిచయం చేశారు. పైన పేర్కొన్న అంశాలను పునరుద్ఘాటిస్తూ మరో ప్రముఖ ప్రాకృత భాషా పండితుడు డా॥ తిరుమల రామచంద్రరావు ఇదే వాదనను సమర్థించాడు. ప్రాకృత భాషలో రాసిన ప్రసిద్ధి చెందిన 'గాథాసప్తశతి' గ్రంథంలోని 40 వాక్యాలలో 40 తెలుగు శబ్దాలను ఆయన శోధించి తీసి తెలుగు భాషతో మరాఠీ భాషకు గల అన్యోన్య (దగ్గరి) అనుబంధాన్ని దృఢంగా ప్రతిపాదించడమే కాకుండా ప్రమాణాలతో నిరూపించి చూపాడు.

భౌగోళిక దృష్ట్యా కలిసిన ఈ రెండు ప్రాంతాల సాహిత్యం సహితం దాదాపుగా ఒకే కాలఖండంలో అనగా 11వ లేదా 12వ శతాబ్దంలో ప్రారంభమైనట్లు తెలుస్తుంది. అందుకు మరాఠీలో తొలి సాహిత్యకారునిగా వివేకసింధు ఇటు తెలుగులో నన్నయ ఒకే కాలంలో రావడం గమనించదగ్గ అంశం. ప్రారంభంలో తెలుగు కవులు, తెలుగుతో బాటు మరాఠీలోనూ తమ రచనలు కొనసాగించినట్లు ఆధారాలున్నవి. 12వ శతాబ్దంలో ప్రసిద్ధకవి తెలంగాణలోని పాలకుర్తి సోమనాథుడు తెలుగు, కన్నడంతో బాటు మరాఠిలోనూ ద్విపదలు వ్రాసినట్లు మరాఠీ సాహితీవేత్తలు పేర్కొన్నారు. 'మహా రాష్ట్ర మహాదేవ్ అమ్‌చా' – గగణ్ రాజ్ అమ్‌చా సుఖదేవ్ అమ్‌చా" లాంటి ద్విపద గీతాలతో మరాఠీ భాషకు మహాదేవత ఉపమానమిచ్చి దానికి గగణరాజు సుఖదేవ్ అంటూ గౌరవించాడని గర్వంగ చాటిచెప్తారు. పాలకుర్తి సోమనాథుడి గొప్పతనం ఏమిటంటే ఆయన ఒకే రచనలో రెండు వాక్యాలు మరాఠీలో రెండు వాక్యాలు తెలుగు భాషలో వ్రాయడం ప్రాధాన్యత చెందిన విషయం. అలాగే కన్నడ భాషతో 'బసవేశ్వరున్ని' సంబోధించినట్లు తెలుస్తుంది. అదే రీతిలో మరాఠిలో బసవా॥ బసవా వినుతార్యలీల వృషాదిప" దేవగర్ తుమీచ్, గురుదేవ్ మనూన్ తుమీచ్! తుమ్‌చాచ్ ప్రసాద్ అమీకృపా" అని బసవేశ్వరుని స్తుతిస్తూ మరాఠీలో వ్రాసిన ద్విపదలు తెలుగు సాహిత్యానికి అతి దగ్గరి పోలికలతో కూడుకున్నవి.

తెలుగు మరాఠీ కవుల భావావేశాల్లోనూ ఆధ్యాత్మిక స్థాయిలో అధిక సామీప్యాలున్నట్లు తెలుస్తుంది. తెలుగులోని మహాకవి పోతన ను మరాఠీలోని జ్ఞానదేవునితో 17వ శతాబ్దంలోని యోగి వేమన పద్యాలను సంత్ తుకారాం అబంగ్‌లతో పోల్చే విధంగా ఉంటవి. తొలి మరాఠీ సాహిత్యకారుడు వివేక్ సింధు వ్రాసిన గ్రంథంను వెంగినాటి కొండయ్య అనే తెలుగు కవి 15వ శతాబ్దంకు ముందే అనువాదం చేసినట్లు ఆధారాలున్నవి. "దేవీ భాగవతం" గ్రంథం అనువాదకర్తగా ప్రసిద్ధి చెందిన రచయిత శ్రీదాస్ రాములు తన ప్రస్తావనలో తను స్వయంగా మహారాష్ట్రీయుడినని పేర్కొన్నాడు. మరాఠీ భాషకు రాతకు అనుకూలమైన మోడీ లిపిని అందించిన కవి హేమాద్రి. ఆయననే ఈనాటి ఆధునిక మరాఠీ భాషకు ఊపిరినివ్వడమే కాకుండా హేమండపంతి వాస్తుకళను సహితం అందించినట్లు మరాఠీ చరిత్రకారులు గర్వంగ ప్రకటిస్తారు.

తంజావూర్ మరాఠీ రాజులు శహాజీ బోస్లే, తుకోజీ బోస్లే, ఎకోజీ బోస్లేలు తెలుగులోనే అభిజాత్య సాహిత్యాన్ని రచించారు. అలాగే తెలుగు సాహిత్యానికి చరిత్ర రచనకు, భాషకు ఎనలేని సేవ చేసిన చరిత్రకారుడు ప్రసిద్ధి చెందిన కవి, రచయిత కొమర్రాజు లక్ష్మణ్‌రావు గురించి వేరే ఎక్కువ చెప్పనక్కరలేదు పాఠ్యగ్రంథాల ప్రచురణకు, గ్రంథాలయాల స్థాపనకు, తెలుగు భాష వికాసానికి ఆయన చేసిన సేవలు తెలుగు సాహిత్యకారులకందరికి తెలిసినప్పటికీ ఆయన తొలి సాహిత్య ప్రయోగం మరాఠీ భాషలో కొనసాగిన విషయం అతి తక్కువ మందికి తెలుసు.

యూట్యూబ్‌లో 'చర్చ' వీడియోలు

తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్ ఆధ్వర్యంలో ప్రతి శనివారం నిర్వహించిన 'చర్చ' కార్యక్రమం వీడియోలో యూట్యూబ్‌లో అప్‌లోడ్ చేసేందుకు ప్రయత్నిస్తున్నాం. ఇప్పటికే కొన్ని వీడియోలను అప్‌లోడ్ చేశాం. మరి కొన్నింటిని త్వరలోనే అప్‌లోడ్ చేస్తాం.

మారీఠీ భాషలో 'శివాజీ చరిత్ర'తో బాటు మరెన్నో చరిత్ర గ్రంథాలు రాసి మరాఠీ భాషను సుసంపన్నం చేసిన ఘనతను మ రాఠీ భాషా సాహితీవేత్తలు గుర్తించారు. ఆయన తిలక్ నడిపిన 'కే సరి' దిన పత్రికకు మరాఠీలో వ్యాసాలు తరుచుగా రాసేవాడు. 'ఆంధ్ర విజ్ఞాన సరస్వం' శబ్దకోశాన్ని ఆయన రాసిన పిదపనే మరా ఠీలో డా॥ డా॥ కేత్కర్ ఎనసైక్లోపీడియా రాశాడు. అందుకు పూర్తి ప్రేరణ కొమర్రాజుగారే అని సవినయంగా చాటి చెప్పి గౌరవమిచ్చా డు. కొమర్రాజు దృష్టి మరాఠీ నుంచి తెలుగులోకి మరలడానికి ఆ యన సోదరీమణి అచ్చమాంబ ప్రధాన కారణమని, వారి కుటుం బం నాగ్‌పూర్‌లో చాలా కాలం నివసించినట్లు మాతృభాష తెలుగైనా మరాఠీలో విద్యాభాసంతో మంచి పట్టు ఆ భాషపై సంపాదించినట్లు తెలుస్తుంది. నాగ్‌పూర్ మున్సిపల్ చైర్మన్ భవాని శంకర్ నియోగి నాగ్‌పూర్ నివాసి అయినప్పటికీ కొమర్రాజుకు అతి దగ్గరి ప్రాణ మిత్రుడు.

నిజాం కాలంలో మహారాష్ట్రలోని మరాఠ్వాడాలోని నాందేడ్, పర్భనీ, జాల్నా, ఔరంగాబాద్, లాతూర్ లాంటి ప్రాంతాలు తెలం గాణతో కలిసి (కొన్ని కర్ణాటక ప్రాంతాలు) ఉండేవి. దాని మూ లంగా తెలంగాణలోని ఆదిలాబాద్, నిజామాబాద్ సరిహద్దు జిల్లాల్లో మరాఠీ – తెలుగు రెండు భాషలు తెలిసిన ప్రజలు ఎక్కువ సంఖ్యలో ఉన్నారు. అంతేకాదు మరాఠీ, తెలుగు వారికి రాజధాని (హైదరా బాద్) ఒకటే కావడం వలన ఆ ప్రాంతంలోని లక్షల జనం హైదరాబాద్ లోని బడిచౌడి లాంటి ప్రాంతాల్లో వి.వి.కాలేజీ లాంటి ప్రసిద్ధ విద్యాసంస్థలను, మరాఠీ భవన్‌లను స్థాపించి అక్కడే స్థిరపడి నట్లు వారికిప్పుడు మరాఠీ మాతృభాష ఇంటివరకే పరిమితమైనా తెలుగు వ్యవహారిక భాషను నేర్చి అక్కడి సంస్కృతితో కలిసిపోవడం ఎంతో గర్వించదగ్గ అంశం. వీరే 1931లో నిజాం రాజ్యానికి వ్య తిరేకంగా మరాఠీ భాషపై చూపుచున్న వివక్షను ఆపాలని కోరుతూ మరాఠీ సాహిత్య సమ్మేళనాన్ని హైదరాబాద్‌లో జరిపారు. దానికి కేత్కర్ ముఖ్యఅతిథిగా వచ్చాడు. అందులో ఉర్దూ భాష మరాఠీ భాషపై పెత్తనం చెలాయిస్తుందని దానికి వ్యతిరేకంగా తమ అభి ప్రాయం వ్యక్తం చేసినట్లు జాగృతి (16 మే 1931) పత్రిక ద్వారా తెలుస్తుంది.

ఇంతకన్న పూర్వం అనగా 18, 19వ శతాబ్దంలోనే తెలం గాణ ప్రజలు ముంబై నగరానికి బ్రతుకు తెరువు కోసం వలస వెళ్ళి అక్కడి చారిత్రాత్మక భవన నిర్మాణ కట్టడాలతో బాటు పూర్తి ఆధునిక నగరంగ ముంబై రూపుదిద్దుకోవడంలో క్రియాశీలపాత్ర పోషించారని దానివల్ల అక్కడి తెలుగు ప్రజలకు ముంబైనగర నిర్మాతలుగా పరిగణించి బిరుదివ్వాలని ముంబై చరిత్రకారులు ప్రకటించారు. మహాత్మాజ్యోతిరావు ఫులే సావిత్రిబాయితో, సాహు మహారాజ్, అంబేద్కర్ ఎంతో ముంబై తెలుగు ప్రజలకు అతి ద గ్గరి సంబంధాలున్నవని వారిలో ఎందరో సాహిత్యంలో, రాజకీయా లలో అత్యున్నత కీర్తి సంపాదించి ప్రసిద్ధి చెందిన చారిత్రక ఆధా రాలు 'ముంబై నిర్మాణంలో తెలుగు ప్రజల క్రియాశీలపాత్ర' లాంటి

మరాఠీ, తెలువారికి రాజధాని (హైదరాబాద్) ఒకటే కావడం వలన ఆ ప్రాంతంలోని లక్షల జనం హైదరాబాద్‌లోని బడిచౌడి లాంటి ప్రాంతాల్లో వి.వి.కాలేజీ లాంటి ప్రసిద్ధ విద్యాసంస్థలను, మరాఠీ భవన్‌లను స్థాపించి అక్కడే స్థిరపడినట్లు వారికిప్పుడు మరాఠీ మాతృభాష ఇంటివరకే పరిమితమైనా తెలుగు వ్యవహారిక భాషను నేర్చి అక్కడి సంస్కృతితో కలిసిపోవడం ఎంతో గర్వించదగ్గ అంశం. వీరే 1931లో నిజాం రాజ్యానికి వ్యతిరేకంగా మరాఠీ భాషపై చూపుచున్న వివక్షను ఆపాలని కోరుతూ మరాఠీ సాహిత్య సమ్మేళనాన్ని హైదరాబాద్‌లో జరిపారు.

చారిత్రిక గ్రంథంలో పేర్కొన్నారు. ఈ చరిత్ర గ్రంథంను మరాఠీలో ప్రసిద్ధి చరిత్రకారుడు డా॥ మనోహర్ కదమ్ 2000లో రాశాడు. దానిని తెలుగులోకి అనువదించి 2007లో నేనే వెలుగులోకి తెచ్చా ను. ఇందులో శంకర్ పర్‌శా గొప్పతనాన్ని ఎంతో విస్తృతస్థాయిలో వివరించారు. ఆయన చరిత్ర పరిశోధకుడు, గొప్ప సాహితీవేత్త. తెలుగుపై అంత పట్టు లేనప్పటికీ మరాఠీ సాహిత్యంలో ప్రసిద్ధి చెందిన రచయితగ గుర్తింపు పొందినవాడు. ఆయన 100ఏళ్ళ క్రితం 'తెలుగుసమాచార్' పేరుతో మాసపత్రిక సుమారు పదేళ్ళు నడిపాడు. అందులో డా॥ అంబేద్కర్, మాడపాటి హనుమంతరావు, లీడర్ పత్రిక ఎడిటర్ చింతామణి, దేశోద్ధారక నాగేశ్వర్‌రావు పం తులు, డా॥ పట్టాభి సీతారామయ్య, డా॥ కేత్కర్ లాంటి ప్రసిద్ధి చెందిన నాయకులు, రచయితలు వ్యాసాలు ఇంగ్లీషులో, మరాఠీలో రాసేవారు. శంకర్ పర్వాకు హైద్రాబాద్‌తో అక్కడి నాయకులతో, సాహితీ వేత్తలతో అతి దగ్గరి సంబంధాలుండేవి. తెలంగాణలో విద్యాభివృద్ధికి, గ్రంథాలయాల అభివృద్ధికి, సాహిత్య అభిరుచి పెంచడానికి తెలుగు ముంబై ధనవంతుల సహాయ సహకారాలు తీసుకొని ఇతోధికంగా ఆర్థిక సహాయం చేసినట్లు చారిత్రక ఆధా రాలున్నవి. మూసీనది ఉప్పొంగి వరదలు వచ్చినపుడు తక్షణమే ఆర్థిక సహాయనిధి ప్రోగు చేసి అక్కడికి వెళ్ళి అందించినట్లు తమ మాసపత్రికలలో స్పష్టంగా పేర్కొన్నారు. సేతూ మాదవ్‌రావు పగ్‌డీ, హైద్రబాద్‌లో కొన్నాల్లు తహసీల్దారుగా పనిచేసి మహారాష్ట్రకు వచ్చి ఉన్నత ఉద్యోగంలో చేరి సుప్రసిద్ధ చరిత్రకారునిగా కీర్తి గడించాడు. ఆయన పేరుపై ముంబై విశ్వవిద్యాలయంలో పరిశోధనకారులకు ఆర్థిక సహాయం నేటికీ అందించడం తెలుగువారు గర్వించదగ్గ అంశం. ఇక కాళోజీ నారాయణరావు లాంటి తెలంగాణ సుప్రసిద్ధ ప్రజాకవి సహితం మరాఠీ మూలపునాదితో వచ్చినవారు. అంతెం దుకు ప్రసిద్ధ సాహిత్యకారుడు సదాశివగారికి తెలుగుపై ఎంత ప ట్టుందో మరాఠీ, ఉర్దూపై అంతే పట్టున్న విషయం తెలిసిందే.

పైన పేర్కొన్న కొన్ని వివరాల ఆధారాల ప్రకారం మరాఠీ–తెలుగు ప్రజల మధ్య అందులో తెలంగాణ ప్రజలతో సాహిత్య, సాంస్కృతిక అనుబంధాలు ఎంత బలంగ ఉన్నవో తేటతెల్లం అవుతు న్నవి. షోలాపూర్ చద్దర్‌లంటే జగత్ ప్రసిద్ధి చెందినవి. దానికి మూలకారకులు తెలంగాణ పద్మశాలీయులే. అలాగే నాగ్‌పూర్,

తెలంగాణ బీసీ కమిషన్ ఛైర్మన్‌గా బీఎస్ రాములు

తెలంగాణ రాష్ట్ర వెనకబడిన తరగతుల(బీసీ) కమిషన్‌ను ఏర్పాటు చేస్తూ ప్రభుత్వం ఉత్తర్వులు జారీచేసింది. ముఖ్యమంత్రి కేసీఆర్ ఆదేశాల మేరకు ఛైర్మన్‌గా సామాజికవేత్త, రచయిత బీఎస్ రాములును, సభ్యులుగా వకుళాభరణం కృష్ణమోహన్‌రావు, జూలూరి గౌరీశంకర్, ఈడిగ ఆంజనేయగౌడ్‌లను నియమించింది. బీసీ శాఖ కమిషనర్ సభ్యకార్యదర్శిగా ఉంటారు. ఈ పాలక మండలి మూడేళ్లపాటు కొనసాగుతుంది. బీసీల జాబితాలో మార్పులు చేర్పులు, బీసీల సంక్షేమానికి సూచనలు అందజేయడంతో పాటు సివిల్ కోర్టు అధికారాలను కమిషన్‌కు ప్రభుత్వం కల్పించింది. కమిషన్‌ను కాగ్ పరిధిలోకి చేర్చారు. ఉమ్మడి రాష్ట్రంలో బీసీ కమిషన్‌కు విశ్రాంత న్యాయమూర్తి ఛైర్మన్‌గా ఉండేవారు. తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఈ నిబంధనను మార్చి సామాజిక శాస్త్రవేత్తలు, ఇతర ప్రముఖులను నియమించాలని నిర్ణయం తీసుకుంది. ఈ మేరకు బీఎస్ రాములును ఛైర్మన్ పదవికి ఎంపిక చేసింది. కమిషన్‌ను బలోపేతం చేస్తామని రాములు తెలిపారు.

బీడీ కార్మికురాలి తనయుడు బీసీ కమిషన్ ఛైర్మన్..

తల్లి బీడీ కార్మికురాలు. తండ్రి ముంబయిలో బట్టల మిల్లులో పనిచేసిన కార్మికుడు.. తెలంగాణ బీసీ కమిషన్ ఛైర్మన్ బీఎస్ రాములు కుటుంబ నేపథ్యమిది. జగిత్యాల పట్టణంలో రాములు 1949 ఆగస్టు 23న జన్మించారు. ఆయన ఆరో ఏట తండ్రి మరణించగా, తల్లి బీడీలు చేస్తూ పిల్లలను పోషించింది. జగిత్యాలలోనే రాములు పాఠశాల విద్యాభ్యాసం సాగింది. ధర్మపురిలోని శ్రీలక్ష్మినర్సింహా సంస్కృతాంధ్ర కళాశాలలో డీవోఎల్, బీవోఎల్ పూర్తి చేశారు. కాకతీయ విశ్వవిద్యాలయంలో తెలుగు పండిట్ శిక్షణ పొందారు. విద్యార్థి దశలోనే ఆయన రచనలు ప్రారంభించారు. విద్యార్థి ఉద్యమాల్లో పాల్గొన్నారు. 1975లో సాంఘిక సంక్షేమ శాఖలో ఉద్యోగంలో చేరారు. 2007 జులై 31న పదవీ విరమణ పొందారు. బీసీల స్థితిగతులపై అధ్యయనం చేశారు. ఎన్నో పుస్తకాలు రాశారు. సభ్యులుగా నియమితులైన వారిలో కృష్ణమోహన్‌రావు కరీంనగర్ హుజూరాబాద్‌కు చెందినవారు. ఉమ్మడి రాష్ట్రంలో 2004 నుంచి 2009 వరకు రెండు దఫాలు బీసీ కమిషన్ సభ్యుడిగా పనిచేశారు. జూలూరి గౌరీశంకర్ సూర్యాపేట జిల్లా కోదాడ వాసి. తెలంగాణ రచయితల వేదిక అధ్యక్షుడిగా వ్యవహరించారు. జోగులాంబ గద్వాల జిల్లాకు చెందిన ఆంజనేయగౌడ్ విద్యార్థి నేతగా పనిచేశారు.

బీసీల అభ్యున్నతికి కృషి చేయాలన్న సీఎం

బీసీల అభ్యున్నతికి కృషి చేయాలని కొత్త బీసీ కమిషన్ ఛైర్మన్, సభ్యులకు ముఖ్యమంత్రి కేసీఆర్ సూచించారు. బీసీ కమిషన్‌పై గురుతర బాధ్యతలు ఉన్నాయని, వాటికి అనుగుణంగా సమర్థంగా పనిచేయాలని, తెలంగాణకు మంచి పేరు తేవాలని సూచించారు. కార్యక్రమంలో ప్రిన్సిపల్ కార్యదర్శి ఎస్. నర్సింగ్‌రావు ఐఎఎస్, స్పెషల్ సెక్రటరీ భూపాల్‌రెడ్డి ఐఎఫ్ఎస్ తదితరులు పాల్గొన్నారు.

పూణా, నాందేడ్, చంద్రపూర్, భీవండి, జాల్నా లాంటి అనేక ప్రాంతాల్లో తెలంగాణకు చెందిన నేతన్నలు లక్షలాది సంఖ్యలో చేతివృత్తులు దెబ్బతిని వలస వెళ్లినట్లు వారిలో అత్యధికులు మరాఠీలో విద్యాభ్యాసం నేర్చి అక్కడి ప్రజలతో మిళితమై పోయినప్పటికి తెంగాణ సంస్కృతితో జీవించడం గమనించవచ్చు. ఏదేమైనప్పటికి ఈ గ్లోబల్ యుగంలో ఎక్కడెక్కడో అక్కడి వారిక్కడ ఇక్కడి వారక్కడ వలస వెళ్లి జీవించినా ఆయా ప్రాంతాల్లోని స్థానిక ప్రజలతో జనం మమేకమై జీవించడం వలన పరప్రాంతీయులనే భావన రాకుండా సఖ్యతతో కలిసి మెలిసి ఉండే వాతావరణం ఏర్పడుతుంది. లేనిచో కొన్ని వివాదాలు తలెత్తి ఇరువర్గాల మధ్య దూరం పెంచే అవకాశం ఉంటుంది. అందుచేత సాహిత్యం సాంస్కృతిక సంబంధాలు ప్రజల మధ్య ఐక్యతను పెంచుటలో కీలకమైన పాత్ర పోషించగలవు. స్వార్థపర రాజకీయ నాయకుల జోక్యం లేనిచో ప్రజల మధ్య ఆ స్నేహం మరింత దృఢతరం కావడానికి దోహదం చేయగలదు.

ఆ పునాదిపైనే మరాఠీ తెలుగు ప్రజల సాహిత్యాన్ని దృష్టి ఉంచుకొని ఈ వ్యాసం రాయడం జరిగింది.

-మచ్చ ప్రభాకర్, ముంబై
ఫోన్: 09323183896

వెదురులో ఎంతెంతో సృజనాత్మకత

కళకు, కులానికి మధ్య అనుబంధం వేల ఏళ్ళుగా కొనసాగుతూనే వస్తోంది. ఒక సృజనాత్మకత కళ పేరు చెబితే కులం గుర్తుకురావడం, కులం పేరు చెబితే ఆ కళ సృజనాత్మకత గుర్తుకు రావడం సహజమే. ఒకప్పుడు పారిశ్రామిక విప్లవానికి ముందు గ్రామాల్లో ప్రజలు చేతివృత్తులపై ఆధారపడి గౌరవంగా జీవనం కొనసాగించేవారు. ఉమ్మడి కుటుంబంలో చిన్నా, పెద్దా అంతా కూడా ఈ కార్యకలాపాల్లో పాలుపంచుకునేవారు. ఈ చేతివృత్తుల్లోనే వివిధ కళలు చోటు చేసుకునేవి. వాటిల్లో సృజనాత్మకత కూడా ఎంతగానో వెల్లివిరిసేది. క్షణం తీరికలేకుండా చేతినిండా పనితో కుటుంబాన్ని సంతోషంగా పోషించుకునేవారు. వెదురుతో వివిధ రకాల వస్తువులు చేయడం కూడా ఒక కళనే. ఆ కళలో నిపుణులు మేదరి కులం వారు. ఇది వెనుకబడిన కులాల్లో ఒకటి. మహేంద్ర అని కూడా అంటారు.

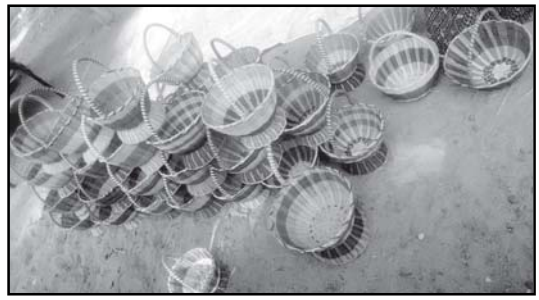

ఈ కులంతో సమాజానికి గల అనుబంధం ఎంతో. హిందూ సంప్రదాయంలో పుట్టిన శిశువును చేటలో వేస్తారు.... మృతి చెందాక వెదురు బద్దలతో చేసిన పాడెపైనే అంతిమయాత్రకు తీసుకువెళతారు. వెదురుతో బంధం చావు-పుట్టుకలేక పరిమితం కాలేదు. చావు పుట్టుకలమధ్య జరిగే అనేక కార్యక్రమాలతో వెదురు అవసరం కనిపిస్తుంది.

గ్రామీణ చేతివృత్తుల్లో ప్రధానమైనది మేదరి వృత్తి. మేదరి వృత్తి దారులు తాతముత్తాల కాలం నుంచి వస్తున్న వెదురుతో చేసిన వస్తువులను తయారు చేస్తూ జీవనం కొనసాగిస్తున్నారు. నేటికీ మేదరి వృత్తిదారులు వెదురును సేకరించి వాటి ద్వారా ఇళ్లలో ధాన్యం శుద్ధి చేసేందుకు ఉపయోగించే చాటలు, గంపలు, గుల్లలు, విసన కర్రలు, చిన్నపిల్లల ఆటవస్తువులు తయారు చేస్తున్నారు. పట్టణాల్లో బోనాల తొట్టెలు, ఇతర ఉత్సవాలు, కార్యక్రమాల కోసం చలువ పందిరి కోసం ఉపయోగించే తొడుకలు, గృహనిర్మాణాలకు ఉపయోగించే వెదురు నిచ్చెనలు తయారు చేస్తూ జీవనం కొనసాగించేవారు.

ఒకప్పుడు అడవులలో వున్న వెదుర్లను కొట్టి తెచ్చి తట్టలు, బుట్టలు అమ్మేవారు. అప్పట్లో బొట్టలు, మక్కెనలు, వంటి పెద్ద పెద్ద సామానులను తయారు చేయడంలో వారికి ఆదాయం బాగా వుండేది. ఇప్పుడు ఆ పరిస్థితి లేదు. ఈ వృత్తిలో కొనసాగుతున్న వారి సంఖ్య కూడా తగ్గిపోతోంది. అక్కడక్కడ వున్న వారు తట్టలు బుట్టలు చేసి సంతలలో అమ్ముతున్నారు. మొత్తం మీద క్రమక్రమంగా ఈ వృత్తిపై కాలం వెళ్ళదీసేవారు కనుమరుగైపోతున్నారు.

రెండు దశాబ్దాల కిందటి వరకు మేదరి కులస్తులకు చేతినిండా పనే! ఇళ్లల్లో ఉపయోగించే గంపలు, చాటలు, తడికెలు, విసనకర్రలు వీరు తయారు చేసేవే. పండిన కూరగాయలు మార్కెట్ చేయడానికి అనువైన బుట్టలు, తమలపాకు బుట్టలు, బొగ్గుగనుల్లో ఉపయోగించే తట్టలు మొదలు... పెళ్లి పందిళ్లు, మేనమామలు పెళ్లికూతుర్ని తీసుకువచ్చే గంపలు, సారె గంపలు... వీరి చేతులమీదుగా తయారైనవే. అప్పట్లో శుభకార్యాలలో వెదురు గంపలలోనే భోజనం తీసుకొచ్చి వడ్డించేవారు. అంతేకాదు... ఇంటికి కావలసిన అలంకరణ వస్తువులను కూడా వీరే తయారుచేసేవారు.

కనుమరుగవుతున్న సృజనాత్మకత

సమాజంలో అంతర్లీనంగా పెనవేసుకున్న ఈ వెదురుకు రూపాన్నిచ్చే మేదర్ల పరిస్థితి మాత్రం దినదినగండం నూరేళ్ల ఆయుష్షూలా మారింది. ప్లాస్టిక్ రంగప్రవేశంతో వృత్తి కోలుకోలేని దెబ్బతింది. అయినప్పటికీ తమ సృజనను ప్రోదిచేసి కుల వృత్తికి జీవంపోసే ప్రయత్నం చేస్తూనే ఉన్నారు మేదర్లు. గతంలో వీరి ఉత్పత్తుల్లో ఎంతో సృజనాత్మకత కనిపించేది. ఇప్పుడది బాగా తగ్గిపోయింది. అయితే, ఇప్పటికీ, వెదురుబద్దలతో చేసిన అనేక అలంకరణ వస్తువులు పట్టణాలలో అమ్ముతున్నారు. వీటి ధరలు అధికంగా ఉంటున్నాయనే మాటలు వినబడడం సహజం. అందుకు రకరకాల కారణాలున్నాయి. రేట్లు ఎంత ఎక్కువగా ఉన్నా వీరికి మిగిలేది మాత్రం తక్కువే. కళాత్మకమైన ఇటువంటి వస్తువుల తయారీతోనైనా ఈ మేదర వృత్తి వారు కొంతవరకు బతుకు వెళ్లదీస్తున్నారు.

ప్లాస్టిక్ వస్తువులపైనే మోజు

ప్లాస్టిక్ రంగ ప్రవేశంతో వీరి వృత్తి దెబ్బతింది. వీరుచేసే ప్రతీ వస్తువూ ప్లాస్టిక్ రూపంలో దర్శమిస్తున్నాయి.ప్లాస్టిక్ వస్తువుల వినియోగం పెరుగుతున్న కొద్దీ వృత్తిదారులకు ఉపాధి కరువై ఉనికి కోల్పోతున్నారు. ప్లాస్టిక్ వస్తువులు విరివిగా అందుబాటులోకి రావడం వీరి జీవితాలను ఛిన్నాభిన్నం చేసింది. ప్లాస్టిక్ వస్తువుల మీదే ప్రజలు మోజు పడుతూ వాటి మీద ఆదరణ చూపుతున్నారు. గతంలో వెదురు తడికలు, వెదురు నిచ్చెనలు విరివిగా వాడేవారు. ప్లాస్టిక్ రావడంతో రేషం తట్టలు, మైలబట్టల బుట్టలు, ఇనప నిచ్చెనలు అందుబాటులోకివచ్చి మేదరుల కులవృత్తి దెబ్బతింది.

పారిశ్రామిక విప్లవం మొదలైన నాటి నుంచి చేతివృత్తులకు తీవ్ర నష్టం జరిగింది. ప్రపంచీకరణలో భాగంగా విదేశీ వస్తువులు, ప్లాస్టిక్ వినియోగం పెరగుతున్న కొద్దీ చేతి వృత్తిదారుల ఉపాధి దెబ్బ వాటిల్లింది. ప్రతి వస్తువు ప్లాస్టిక్‌తో తయారు కావడంతో పాటు ఆకర్షణీయంగా ప్రతిఒక్కరి అందుబాటులో ఉండే ధరల్లో ఉండడంతో ప్లాస్టిక్ వాడకం పైనే ఆసక్తి చూపుతున్నారు. మార్కెట్ వ్యాపారంలో పోటీ పెరగడంతో ఎన్నో రకాల వస్తువులు నేడు వివిధ దేశాల నుంచి నగరాలు, పట్టణాలు, జిల్లా కేంద్రాలు, చివరికి గ్రామాలకు సైతం వచ్చేస్తున్నాయి.

దీంతో నేడు మేదరి వృత్తిదారుల ఉపాధిపై తీవ్ర ప్రభావం పడింది. వృత్తినే నమ్ముకొని జీవనం కొనసాగిన్నవారు ఉపాధి లేక దుర్భర స్థితుల్లో బతుకీడుస్తున్నారు.

ముడిపదార్థాల ధరల పెరుగుదల

మేదరి వృత్తిదారులకు పనిభారం అధికం అవడం, పెరిగిన ధర లతో తాము తయారు చేసే వస్తువులకు ధరలు లభించక అనేక స మస్యలు ఎదుర్కొంటున్నారు. చేతితో తయారు చేసిన వస్తువులకు ఆ దరణ కరువైంది. అనేక అవస్థలు పడుతూనే కొందరు జీవనం సాగి స్తుండగా, మరికొంత మంది ఇతర పనులు చేసుకుంటూ జీవనం సా గిస్తున్నారు. పొట్టకూటి కోసం కూలీలుగా మారుతున్నారు. వెదురు వ స్తువుల తయారీ కూడా అంత సులభమైందేం కాదు. రేయింబవళ్లూ శ్రమిస్తేనే ఆయా వస్తువులు తయారవుతాయి. ఒకచాట లేక గుల్లను అల్లేందుకు ఒక రోజు సమయం పడుతుంది. అదే గ్రామాల్లో రైతు లు ధాన్యం నిల్వ చేసే గుమ్మిలను తయారు చేసేందుకు 15 నుంచి 20 రోజుల సమయం పడుతుంది. తమ శ్రమను అర్థం చేసుకొని పై సలిచ్చేవారు మాత్రం తగ్గిపోతున్నారని ఈ వృత్తిలో కొనసాగుతున్నవారు ఆవేదన వ్యక్తం చేస్తున్నారు.

బీడీ కార్మికులు ఉపయోగించే చాటలు రూ.50 నుంచి రూ.100 ధర పలుకుతాయి. వీటిని తయారీకి ఒకటి నుంచి రెండు రోజుల సమయం పడుతుంది. పెరిగిన ధరులతో వీరు తయారుచేసే వస్తువులు సరైన ధర గిట్టుబాటు రాక కనీసం రోజు కూలీ కూడా మిగలక దీ నావస్థలో కొట్టుమిట్టాడుతున్నారు. వీరు తయారు చేసే వస్తువుల కంటే మార్కెట్లో ప్లాస్టిక్ వస్తువులు అతి చౌకధరలకు లభిస్తున్నాయి. దీంతో అధిక శాతం ప్రజలు వాటివైపే మొగ్గుచూపడంతో నేడు వీరికి ఉ పాధి కరువైంది.

వెదురు వెతలు

జిల్లాల్లో పెద్ద ఎత్తున వెదురు వస్తువులు తయారు చేసినా అక్కడ మార్కెట్ లేకపోవటంతో హైదరాబాద్‌కు తరలిస్తున్నారు. ఈ విధంగా వచ్చే వెదురు వస్తువుల లారీలను ఫారెస్టు శాఖ వారు అటకాయించి మామూళ్లు వసూలు చేస్తున్నారనే విమర్శలు ఉన్నాయి. రూ.10 వేల నుంచి రూ.15 వేల వరకూ ఫైన్ వేయటంతో అంత పెద్ద మొత్తం చె ల్లించుకోలేని మేదర్లు ఎంతో కొంత సమర్పించుకోవాల్సి వస్తోందంటారు. ఒరిస్సా, మిజోరం, త్రిపుర నుండి అలంకరణ వస్తువులు రాష్ట్రానికి దిగుమతి అవుతున్నాయి. కళాకృతులను రూపొందించే సత్తా తమకూ ఉందనీ, ఇందుకుగాను శిల్పారామం, ఎగ్జిబిషన్ స్టాల్స్‌లో తమకూ అవకాశం ఇవ్వాలని మేదర వృత్తివారు కోరుతున్నారు. అంతేకాదు... అస్సాం, ఒడిషా రాష్ట్రాలలో అటవీ ప్రాంతం నుండి మేదర్లు కావల్సినంత వెదుర్లు తెచ్చుకోవచ్చనీ, అదే విధానాన్ని మరో రాష్ట్రంలో అమలు చేయాలని వీరుకోరుతున్నారు.

అన్నింటా వెనుకబాటు

మేదరి వారు దేశంలో పలురాష్ట్రాలలో ఎస్సీలుగా ఉన్నారు. ఆంధ్రప్రదేశ్, తెలంగాణలలో వీరు బీసీలుగానే గుర్తించబడ్డారు. మేదరి వారు వెనుక బడిపోవుటకు పాలకవర్గాలు అనుసరిస్తున్న విధానాలు కూడా ఒక కారణం. కులవృత్తి సరిగా కొనసాగేందుకు రాష్ట్రప్రభుత్వం నుండి సరైన ప్రోత్సాహం అందక క్రమంగ వెనుకబడి పోయారు. రాజకీయాల్లో వీరి ప్రాతినిథ్యం కూడా తక్కువే. క్రమంగాఈ కులం వారు వివిధ రకాల వృత్తులను చేపట్టడం మొదలైంది. క్రమేణా ఈ కులంలో విద్యావంతులు కూడా బాగా పెరిగారు.

సంక్షేమ పథకాలు ప్రవేశపెట్టాలి

రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు మేదర్లకు ఫెడరేషన్ ప్రకటించినా విధులు... నిధులు... లేవని మేదరి సంఘం నాయకులు అంటున్నారు. మేదరి సామాజిక వర్గానికి చెందివవారు ఇతర రాష్ట్రాలలో ఎస్టీలుగానో, ఎస్సీలుగానో ఉన్నారనీ, మన రాష్ట్రంలో మాత్రం బీసీలు ఉన్నారని చెప్పారు. ఆది నుండీ తాము సంచార జీవులమని అంటారు. మేదర్లను ఎస్టీ జాబితాలో చేర్చాలని కోరుతున్నారు. నేటికీ పలువురు మేదర్లు కులవృత్తిపైనే ప్రధానంగా ఆధారపడి జీవిస్తున్నారు కనుక ఈ వృత్తి దారులను ఆదుకునేందుకు ప్రభుత్వం సంక్షేమ పథకాలు ప్రవేశపెట్టాలని కోరుతున్నారు. ప్రతి జిల్లాలో ఉన్న తమ సొసైటీలకు వెదురు వనాలు పెంచటానికి 50 ఎకరాలకు భూమి హక్కు ఇస్తే మంచి ఫలితం ఉంటుందంటారు. మేదర్లు అత్యంత వెనుకబడిన తరగతులకు చెందివవారు కావడంతో ప్రభుత్వమే తమకు తగిన ప్రోత్సాహం ఇవ్వాలని కోరుతున్నా రు. చట్టసభలలో తమ సామాజికి వర్గానికి చెందవారు లేరుకనుక కనీసం నామినేటెడ్ పోస్టులైనా కేటాయించాలని కోరుతున్నారు.

-సృజన్

వర్గీకరణ బిల్లు పెట్టాలి

వచ్చే పార్లమెంట్ సమావేశాల్లో ఎస్సీ వర్గీకరణ బిల్లును ప్రవేశపెట్టాలని టీఎస్ ఎమార్పీఎస్ వర్కింగ్ ప్రెసిడెంట్ వంగపల్లి శ్రీనివాస్ అన్నారు. ఈ డిమాండ్‌తో తలపెట్టిన మాదిగ చైతన్య పాదయాత్ర మెట్‌పల్లికి చేరిన సందర్భంగా ఆయన మాట్లాడారు. అన్ని చేతి వృత్తుల వారికి ఇస్తున్నట్లుగా దప్పు కొట్టే, చెప్పులు కుట్టే మాదిగలకు రూ.2వేలు పింఛన్ ఇవ్వాలన్నారు. వర్గీకరణ బిల్లు ఆమోదించుకునే వరకు పోరాటం కొనసాగుతుందన్నారు.

దళిత సంక్షేమానికి నిధులివ్వాలి

దళిత సంక్షేమానికి అధిక నిధులు విడుదల చేయాలని తెలంగాణ దళిత ఐక్య వేదిక అధ్యక్షుడు ఇటిక్యాల లింగం డిమాండ్ చేశారు. వేదిక ఆధ్వర్యంలో రాంగనర్‌లో అలయ్ బలయ్ నిర్వహించారు. ఈ సందర్భంగా లింగం మాట్లాడుతూ దళిత అభ్యున్నతికి ప్రభుత్వం అధిక ప్రాధాన్యత కల్పించాలన్నారు. ఎస్సీ, ఎస్టీ సబ్‌ప్లాన్ నిధులు కేటాయింపు, వాటి ఖర్చులపై ఇప్పటి వరకు స్పష్టమైన వివరాలను వెల్లడించలేదన్నారు. రాజకీయ, ఆర్థిక, ఉపాధి అవకాశాల్లో దళితులకు అధిక ప్రాధాన్యం ఇవ్వాలన్నారు. ప్రధాన కార్యదర్శి రాజ్ కుమార్ మాట్లాడుతూ దళితులకు మూడెకరాల భూమి కేటాయిస్తానని ఇచ్చిన హామీని వెంటనే అమలు చేయాలన్నారు.

పీఆర్‌సీ ప్రకారం వేతనాలు సవరించాలి

పదవ వేతన సిఫారసుల ప్రకారం కస్తూర్భాగాంధీ బాలికా విద్యాలయాల (కేజీబీవి) ఉపాధ్యాయుల, ఉద్యోగుల వేతనాలు సవరించాలని టీజేఏసీ చైర్మన్ కోదండరాం అన్నారు. కేజీబీవీలో పనిచేస్తున్న ఉద్యోగులందరినీ రెగ్యులరైజ్ చేయాలని డిమాండ్ చేశారు. వేతనాలు పెంచాలని, సమస్యలను తీర్చాలని కోరుతూ కేజీబీవి ఉపాధ్యాయుల, ఉద్యోగుల సంఘం ఆధ్వర్యంలో ఇందిరా పార్కు వద్ద దర్నా నిర్వహించారు. ఈ సందర్భంగా ఆయన మాట్లాడుతూ ఆడపిల్ల అక్షరాస్యత పెంచాలనే ఆశయంతో ఏర్పాటైన కేజీబీవి స్కూళ్లలో పని చేసే టీచర్లు మంచి ఫలితాలు సాధిస్తున్నారన్నారు. సుప్రీంకోర్టు తీర్పు ప్రకారం సమాన పనికి సమాన వేతనం ఇవ్వాలన్నారు. ఉపాధ్యాయ ఎమ్మెల్సీ సుధాకర్‌రెడ్డి మాట్లాడుతూ కేజీబీవి ఉద్యోగులు, ఉపాధ్యాయులు డిమాండ్లు న్యాయమైనవన్నారు. దీనిపై కేంద్రమంత్రి జవదేవకర్‌కు విన్నవించినట్లు తెలిపారు. నర్సిరెడ్డి, స్వరూపరాణి మాట్లాడుతూ పదవ పీఆర్‌సీ ఆధారంగా స్పెషల్ ఆఫీసర్లకు రూ.37 వేలు, ఉపాధ్యాయులకు రూ.28వేలు, పీఈటీలకు రూ.22వేలు, అకౌంటెంట్‌లకు రూ.20వేలు, ఎఎన్ఎంలకు రూ.18వేలు, నాల్గవ తరగతి ఉద్యోగులకు రూ.13 వేలు, కుక్‌లకు రూ.14వేల వేతనంగా ఇవ్వాలన్నారు. వేతనంతో కూడిన ఆరు నెలల ప్రసూతి సెలవులను మంజూరు చేయాలన్నారు. కార్యక్రమంలో వెంకట్‌రెడ్డి, సంధ్య, ప్రమీల, రాజ్యలక్ష్మి, ఎం పరిత, సిహెచ్‌లక్ష్మి, తదితరులు పాల్గొన్నారు.

లెక్చరర్ల సమస్యలను పరిష్కరించాలి

రాష్ట్రంలో లెక్చరర్లు ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలను పరిష్కరించాలని తెలంగాణ లెక్చరర్స్ ఫోరం ప్రభుత్వానికి విజ్ఞప్తి చేసింది. ఫోరం సమావేశం సుందరయ్య విజ్ఞాన కేంద్రంలో జరిగింది. ఈ సందర్భంగా ఫోరం అధ్యక్షుడు కత్తి వెంకట్‌స్వామి మాట్లాడుతూ ప్రైవేట్ కాలేజీల్లో పనిచేస్తున్న లెక్చరర్స్ 12 మాసాలకు, సముచిత జీతభత్యాలు చెల్లించాలన్నారు. దీనిపై కాలేజీల యాసమాన్యాలకు ప్రభుత్వం జీవో ద్వారా ఆదేశించాలని కోరారు. కాంట్రాక్ట్ లెక్చరర్స్ రెగ్యులరైజేషన్ కోసం ప్రభుత్వం విధివిధానాలను ప్రకటించాలని, ఎయిడెడ్ కళాశాలల్లో పని చేస్తున్న అధ్యాపక అధ్యాపకేతర సిబ్బందికి ప్రతినెలా 1వ తేదీన జీతాలు చెల్లించాలని డిమాండ్ చేశారు. సమావేశంలో పాలిటెక్నిక్ లెక్చరర్స్ అసోసియేషన్ రాష్ట్ర చైర్మన్ భాస్కర్ రావు, ఫోరం ప్రధాన కార్యదర్శి రామకృష్ణ, సభ్యులు పాల్గొన్నారు.

నారాయణ పేటను జిల్లాను చేయాలి

మహబూబ్‌నగర్ జిల్లాలోని నారాయణపేటను జిల్లా చేయాలని డిమాండ్ చేస్తూ జిల్లా సాధన సమితి ఆధ్వర్యంలో ఆందోళనకు దిగారు. టీఆర్ఎస్, బీజేపీ, కాంగ్రెస్, టీడీపీ, ఎంఐఎం, వామపక్ష పార్టీలు, ప్రజా సంఘాలు పట్టణంలో భారీ ర్యాలీ నిర్వహించారు. మక్తల్ నియోజకవర్గాన్ని మహబూబ్‌నగర్‌లోనే ఉంచాలని డిమాండ్ చేస్తూ అఖిలపక్షం ఆధ్వర్యంలో బంద్ చేపట్టింది.

జైభీమ్ ఉద్యమాల అణచివేత

తెలంగాణలో ప్రభుత్వ సంక్షేమ వసతి గృహాలకు సొంత భవనాలు నిర్మించాలని జైభీమ్ చేపట్టిన ఆందోళనలు భగ్నం చేసేందుకు ప్రభుత్వం అణచివేతకు పూనుకుంటోందని జైభీమ్ యూత్ ఇండియా రాష్ట్ర సమన్వయకర్త కూరెళ్ళ మహేష్‌కుమార్ ఆరోపించారు. మహబూబ్‌నగర్ జిల్లాలో తమ కార్యకర్తలపై అక్రమ పోలీసులు అక్రమ కేసులను పెట్టారన్నారు.

రాంకీతో జీహెచ్ఎంసీ ఒప్పందాన్ని రద్దు చేయాలి

రాంకీ సంస్థతో జీహెచ్ఎంసీ చేసుకున్న ఒప్పందాన్ని వెంటనే రద్దు చేయాలని తెలంగాణ మున్సిపల్ వర్కర్స్ అండ్ ఎంప్లాయిస్ యూనియన్ రాష్ట్ర అధ్యక్షులు కమర్ అలీ డిమాండ్ చేశారు. సుందరయ్య విజ్ఞాన కేంద్రంలో తెలంగాణ మున్సిపల్ ఎంప్లాయిస్, వర్కర్స్ యూనియన్(సీఐటీయూ అనుబంధం) రాష్ట్ర కమిటీ ఆధ్వర్యంలో రౌండ్ టేబుల్ సమావేశం నిర్వహించారు.

ఇకనుంచి ఫోన్‌లోనే హాల్ టికెట్లు, మెమోలు

రాష్ట్రంలో ఇంటర్మీడియట్ విద్యార్థులకు ఇంటర్ బోర్డు ద్వారా సౌకర్యవంతమైన సేవలు అందజేయడానికి మొబైల్ అప్లికేషన్‌ను అందుబాటులోకి తీసుకువస్తున్నామని తెలంగాణ ఇంటర్‌మీడియట్ పరీక్షల కమిషనర్ అశోక్ పేర్కొన్నారు. ఈ అప్లికేషన్‌ను ఫోన్లో డౌన్‌లోడ్ చేసుకుంటే అందులో పరీక్షలకు సంబంధించిన హాల్ టికెట్లు, మార్కుల మెమోలు, ఇతర సేవలు నేరుగా పొందవచ్చని తెలిపారు. నేరేడ్‌మెట్‌లో ప్రభుత్వ జూనియర్ కళాశాల ఆవరణలో మేడ్చల్ జిల్లా ఇంటర్ విద్యాధికారి కార్యాలయాన్ని ఆయన ప్రారంభించారు. ఈ సందర్భంగా మాట్లాడుతూ ప్రభుత్వ జూనియర్ కళాశాలల్లో మధ్యాహ్న భోజన పథకం త్వరలో ప్రారంభిస్తామన్నారు.

100 అడుగుల స్తంభంపై జాతీయ పతాకం

శివరాంపల్లి సర్దార్ వల్లాభాయ్ పటేల్ జాతీయ పోలీస్ అకాడమీలో కవాతు వేడుకల్లో భాగంగా సంచాలకురాలు అరుణ బహుగుణ 100 అడుగుల భారీ స్తంభంపై జాతీయ పతాకాన్ని ఆవిష్కరించారు. సముద్ర మట్టానికి సుమారు 620.89 మీటర్ల ఎత్తులో 109 టన్నుల బరువు కలిగిన ఈ స్తంభంపై 20 అడుగుల వెడల్పు, 30 అడుగుల పొడవు కలిగిన పతాకాన్ని ఎగుర వేశారు. దక్షిణ భారత దేశంలో రెండో అతిపెద్ద జెండా స్తంభాన్ని అకాడమీలోని ఎత్తైన ప్రదేశం వల్లభ్ శిఖర్ మీద ఏర్పాటు చేశారు. జెండా నిరంతరం ఎగురుతూ ఉండటంతోపాటు రాత్రి వేళ ఫ్లడ్‌లైట్ల వెలుతురు పడుతూ పీవీఎన్‌ఆర్ ఎక్స్‌ప్రెస్, బెంగళూరు జాతీయ రహదారులపై నుంచి కనిపించేలా ఏర్పాట్లు చేశారు.

నవంబర్‌లో సీపీఐ రాష్ట్ర నిర్మాణ మహాసభలు

సీపీఐ రాష్ట్ర కమిటీ ఆధ్వర్యంలో వరంగల్ జిల్లా కేంద్రంలో నవంబర్ 28, 29, 30 తేదీల్లో తెలంగాణ రాష్ట్ర నిర్మాణ సభ నిర్వహించాలని నిర్ణయించినట్లు సీపీఐ రాష్ట్ర కార్యదర్శి చాడా వెంకటరెడ్డి పేర్కొన్నారు. హైదరాబాద్‌లోని సీపీఐ కార్యాలయం మగ్దూం భవన్‌లో రాష్ట్ర కార్యవర్గ సమావేశం జరిగింది. ఈ సందర్భంగా మాట్లాడుతూ.. రాష్ట్ర కమిటీ ఆధ్వర్యంలో 2016 నవంబర్ 6 నుంచి 2017 నవంబర్ 6 వరకు అక్టోబర్ విప్లవం శతజయంతి ఉత్సవాలు నిర్వహించాలని నిర్ణయించినట్లు తెలిపారు.

బీఎస్ఎన్ఎల్ ఉద్యోగుల సంఘం ఆవిర్భావం

ప్రత్యేక రాష్ట్రం ఆవిర్భవించిన తర్వాతా తెలంగాణలో కొనసాగుతున్న సీమాంధ్ర ఉద్యోగుల ఆధిపత్యాన్ని ఎదిరించేందుకు అందరూ ముందుకు రావాలని రాష్ట్ర ఉన్నత విద్యా మండలి ఛైర్మన్ పాపిరెడ్డి పేర్కొన్నారు. గాంధీ జయంతిని పురస్కరించుకుని ఆదివారం బషీర్‌బాగ్ దేశోద్ధారక భవన్‌లో బీఎన్ఎన్ఎల్ ఎంప్లాయిస్ సొసైటీ ఆఫ్ తెలంగాణ (బెస్ట్) ఆవిర్భవించింది. ఈ సందర్భంగా ఆయన మాట్లాడారు. కేంద్ర ప్రభుత్వరంగ సంస్థలో తెలంగాణ ఉద్యోగుల సంఘాన్ని ఏర్పాటు చేసి ఆదర్శంగా నిలిచారని 'బెస్ట్'ను అభినందించారు. కవి, రచయిత జూలూరు గౌరీ శంకర్, బెస్ట్ అధ్యక్షులు జగన్మోహన్‌రెడ్డి, ప్రధాన కార్యదర్శి గణపతి రెడ్డి, ఉపాధ్యక్షులు సాయిబాబా, కార్యనిర్వాహక కార్యదర్శి పి.శివ తదితరులు పాల్గొన్నారు.

వినియోగదారుల హక్కుల చట్టంపై సదస్సు

వినియోగదారులు తమ హక్కులను కాపాడుకునేలా న్యాయశాస్త్ర విద్యార్థులు ప్రజలకు తగిన అవగాహన కల్పించేందుకు చర్యలు చేపట్టాలని హైదరాబాద్ హైకోర్టు న్యాయమూర్తి దుర్గా ప్రసాద్ రావు సూచించారు. ఇక్ఫాయ్ విశ్వవిద్యాలయం లా స్కూల్ ఆధ్వర్యంలో వినియోగదారుల హక్కుల పరిరక్షణ చట్టం, సమస్యలు, సవాళ్లు అనే అంశంపై రెండు రోజుల పాటు దొంతాన్ పల్లి ఇక్ఫాయ్ విశ్వవిద్యాలయంలో జరిగిన జాతీయ సదస్సును ఆయన ప్రారంభించారు. వినియోగదారులకు జరిగే మోసాలను అరికట్టేందుకు దేశంలో వినియోగదారుల రక్షణ చట్టాన్ని ప్రభుత్వం తీసుకు వచ్చిందని ఈ చట్ట పరిధిలో అన్ని రకాల వస్తువుల సేవలను, పొందుపరిచి ఎంతో పటిష్టంగా చట్టాన్ని రూపొందిం చడం జరిగిందన్నారు. సదస్సులో బెంగళూరుకు చెందిన లా స్కూల్ ఆఫ్ ఇండియా విశ్వవిద్యాలయ ఉప కులపతి ఆచార్య వెంకటరావు, ఆచార్య అశోక్, పాటిల్, గుంటూరు ఆచార్య నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం ఉప కులపతి రాజేంద్రప్రసాద్, ఇక్ఫాయ్ విశ్వవిద్యాలయ ఉప కులపతి మహేందర్‌రెడ్డి, ఇక్ఫాయ్ సొసైటీ ఛైర్మన్ శోభారాణి యశస్వి, డీన్ నర్సింహారావు పాల్గొన్నారు.

ఇలా అన్నారు...

న్యాయయూర్తుల నియామకాలను ఇలాగే ఆలస్యం చేస్తే పెండింగ్ కేసుల భారం పెరిగి తగాదాలు తీర్చే మాఫియాలు, అలాంటి ఇతర అండర్ గ్రౌండ్ వ్యవస్థలు సమాజంలో భాగమైపోతాయి. దాదాపు అన్ని హైకోర్టుల్లో సగం పోస్టులు ఖాళీగా ఉన్నాయి. ఒక కేసు పరిష్కారానికి కింది కోర్టు నుంచి సుప్రీం కోర్టు వరకు 10-15 ఏళ్ళ సమయం పడుతోంది. ఇదే కొనసాగితే ప్రజలు వ్యవస్థ మీద విశ్వాసం కోల్పోతారు. అప్పుడు సమస్యలు మేం పరిష్కరిస్తామని మాఫియా ముందుకు వస్తుంది. మొండి బకాయిల వసూలుకు గుండాలు బయల్దేరుతారు.

-జస్టిస్ సంతోష్ హెగ్డే, సుప్రీంకోర్టు మాజీ న్యాయమూర్తి

పాక్ దుశ్చర్యలకు దీటుగా బదులిస్తాం. మన్‌దీప్ హత్యకు ప్రతీకారం తీర్చుకుంటాం. ఉగ్రవాదులను నియంత్రించకపోతే పాకిస్థాన్ భారీ మూల్యం చెల్లించుకోక తప్పదు.

- కేంద్ర హెూంశాఖ మంత్రి రాజ్‌నాథ్

భావితరాలకు మంచి విద్యను అందించడం ద్వారానే పేదల జీవితాలు బాగుపడుతాయని నేను బలంగా నమ్ముతున్నాను. (గురుకులాల విస్తరణ) ఇది సామాజిక మార్పు దిశగా వేస్తున్న గొప్ప ముందడుగు.

- సీఎం కేసీఆర్

సివిల్ కోర్టు ఉత్తర్వులకు కట్టుబడి ఉండాల్సిందే

సివిల్ వివాదాలపై దాఖలైన వ్యాజ్యాల్లో న్యాయస్థానం ఉత్తర్వులు జారీచేస్తే దానికి పోలీసులు కట్టుబడి ఉండాల్సిందేనని హైకోర్టు తేల్చి చెప్పింది. ఉమ్మడి హైకోర్టు న్యాయమూర్తి జస్టిస్ ఎం.ఎస్.రామచంద్రరావు ఈ మేరకు ఇటీవల తీర్పు వెల్లడించారు. కోర్టు ఉత్తర్వులున్నప్పటికీ పోలీసులు.. ప్రతివాదుల్ని ఓ స్థలంలోకి అనుమతించడం చూస్తుంటే న్యాయాన్ని హేళన చేయడమేనని అభిప్రాయం వ్యక్తం చేశారు. సివిల్ కోర్టు ఉత్తర్వులను పరిగణనలోకి తీసుకొని పిటీషనర్ స్థలంలో ఆక్రమణ జరగకుండా చర్యలు తీసుకోవాలని సంబంధిత పోలీసు అధికారుల్ని ఆదేశించారు. రంగారెడ్డి జిల్లా రాజేంద్రనగర్ మండలం హైదర్‌షాకోట్ గ్రామ పరిధిలో ఎకరా భూమి వివాదమై రంగారెడ్డి జిల్లా కోర్టుల సముదాయం లోని రెండో అదనపు జిల్లా జడ్జి కోర్టులో అప్పీల్ దాఖలు చేయగా తమకు అనుకూలంగా ఉత్తర్వులున్నా ప్రతివాదులు ఆక్రమణ చేశారని ఏ.భారతితో పాటు మరో నలుగురు హైకోర్టులో వ్యాజ్యం దాఖలు చేశారు. కోర్టు ఉత్తర్వులున్నప్పటికీ ప్రతివాదులు ఆక్రమించారని ఈ వ్యవహారమై పోలీసులకు 2016 మేలో ఫిర్యాదు చేసినా ఫలితం లేదని పేర్కొన్నారు. ఈ వ్యాజ్యంపై విచారణ జరిపిన న్యాయమూర్తి.. పోలీసుల తీరును తప్పుపట్టారు. సుప్రీంకోర్టు మీరా చౌహాన్ కేసులో ఇచ్చిన తీర్పును గుర్తుచేస్తూ సివిల్ కోర్టు ఉత్తర్వుల్ని కక్షిదారులు ఉల్లంఘిస్తే న్యాయస్థానానికి ఉన్న విచక్షణాధికారాన్ని ఉపయోగించి పోలీసు సహాయం(పోలీసు ఎయిడ్) అందించమని ఆదేశాలు జారీచేయవచ్చన్నారు. హైకోర్టు సైతం అధికరణ 226 కింద ఇదే తరహా ఉత్తర్వులు ఇవ్వవచ్చని స్పష్టం చేశారు. ప్రస్తుత వ్యాజ్యంలో పోలీసులు సహాయం అధించకపోవడాన్ని చట్టవిరుద్ధమైన చర్యగా పేర్కొన్నారు. ఆ స్థలంలో నోటీసు బోర్డులను తొలగించాలని ప్రతివాదులకు స్పష్టం చేశారు. ఈ వ్యవహారం ప్రిన్సిపల్ సీనియర్ సివిల్ జడ్జీ కోర్టు ఇచ్చే తుది తీర్పునకు లోబడి ఉంటుందన్నారు. నాలుగు వారాల్లో పిటీషనర్లకు రూ.పదివేలు ఖర్చుల కింద చెల్లించాలని అనధికార ప్రతివాదుల్ని ఆదేశించారు.

హిందూత్వ' అంశంపై చర్చలోకి వెళ్లం

'హిందూత్వ' అంటే ఏమిటి? లేదంటే దాని నిర్వచనం ఏమిటనే? అంశంపై చర్చలోకి తాను ఈ స్థితిలో వెళ్లదలచుకోలేదని సుప్రీంకోర్టు స్పష్టం చేసింది. 'హిందూత్వ' తీర్పుగా పేరొందిన 1995లో ఇచ్చిన జడ్జిమెంట్ ను ఈ సందర్భంగా ప్రస్తావించింది. ఆనాటి తీర్పును పునఃపరిశీలించబోమని చీఫ్‌జస్టిస్ టి.ఎస్.ఠాకూర్ సారథ్యంలోని ఏడుగురు సభ్యుల ధర్మాసనం స్పష్టం చేసింది. ప్రస్తుతం తమ ముందున్న అంశానికి మాత్రమే పరిమితమౌతామని పేర్కొంది. తమ ముందు ప్రస్తుతం విచారణకు వచ్చిన విషయంలో ఎక్కడా కూడా 'హిందూత్వ' అనే పదమే లేదనీ... అసలా ప్రస్తావన సైతం కనపడలేదని ధర్మాసనం తెలిపింది. తమ ముందు విచారణకు వచ్చిన కొన్ని పిటిషన్లపై విచారణ నేపథ్యంలో ప్రజాప్రాతినిధ్య చట్టంలోని 123(3) సెక్షన్ పరిధిని మాత్రమే పరిశీలిస్తున్నట్లు చెప్పింది. పిటిషన్ వేసిన ఓపీ గుప్తా అనే వ్యక్తి తరఫున సీనియర్ న్యాయవాది కె.కె. వేణుగోపాల్ వాదనలు వినిపిస్తున్న సందర్భంగా ఏడుగురు సభ్యుల ధర్మాసనం ఈ విషయాన్ని స్పష్టం చేసింది. ఒకవేళ ఈ కేసు విచారణలో హిందుత్వ అంశాన్ని ధర్మాసనం చేపడితే... తన అభ్యర్థనను కూడా పరిశీలించాలంటూ గుప్తా విజ్ఞప్తి చేశారు.

'యాజమాన్య కోటా'కు రిజర్వేషన్లు ఉండవు

వైద్య కళాశాలల్లో యాజమాన్య కోటా కింద భర్తీ చేసే సీట్లకు సామాజిక రిజర్వేషన్లు వర్తించవని హైకోర్టు స్పష్టం చేసింది. దీనికి రిజర్వేషన్లు అమలు చేయాలన్న ఒప్పందాలేవీ లేవని, ప్రభుత్వం అలాంటి జీవోలు సైతం జారీ చేయలేదని అంటూ విద్యార్థుల పిటిషన్‌ను కొట్టివేసింది. 2016-17 విద్యా సంవత్సరానికి ప్రైవేటు అన్ ఎయిడెడ్ వైద్య కళాశాలల్లో యాజమాన్య కోటా సీట్లను భర్తీ చేసేందుకు సామాజిక రిజర్వేషన్లను వర్తింపజేసేలా ఆదేశించాలంటూ చిత్తూరు జిల్లాకు చెందిన వ్యక్తి, కొందరు విద్యార్థులు హైకోర్టును ఆశ్రయించారు. ఈ వ్యాజ్యాన్ని న్యాయమూర్తులు జస్టిస్ రామసుబ్రమణియన్, జస్టిస్ అనీస్‌ల బెంచ్ విచారించింది.

జననం నుంచి మరణం వరకు హక్కులు

మానవులకు జననం నుంచి మరణం వరకు హక్కులు ఉంటాయని ఏపీ, తెలంగాణ రాష్ట్రాల లోకాయుక్త జస్టిస్ సుభాషణ్‌రెడ్డి అన్నారు. చిక్కడపల్లిలోని పెండెకంటి న్యాయ కళాశాలలో 'భారతీయ దృష్టికోణంలో మానవ హక్కులు' అనే అంశంపై నిర్వహించిన సదస్సుకు ఆయన ముఖ్య అతిథిగా పాల్గొన్నారు. ఈ సందర్భంగా ఆయన మాట్లాడుతూ కడుపులోని పిండానికి సైతం పుట్టేందుకు హక్కు ఉంటుందన్నారు. తోటి వారికి ఇబ్బంది కలుగనంత వరకు హక్కులు వర్తిస్తాయన్నారు. భూమి, ఆకాశం, గాలి, నీరు, నిప్పులను కలుషితం చేస్తే శిక్షార్హులవుతారన్నారు. జీవుల మనుగడను ప్రమాదంలోకి నెట్టే ప్రతి చర్య హక్కుల ఉల్లంఘన కిందకు వస్తుందన్నారు. సదస్సులో వాసవివిద్యా అకాడమీ అధ్యక్షుడు రామ్మోహనరావు, కార్యదర్శి కృష్ణమూర్తి, పెండేకంటి న్యాయకళాశాల వైస్‌ప్రిన్సిపల్ మోహనకృష్ణ పాల్గొన్నారు.

ఉచిత టెలీ ఆన్‌లైన్ వైద్యసేవలు

కార్మిక బీమా వైద్య సేవల (ఈఎస్ఐ) ఆధ్వర్యంలో ఉచిత టెలీ ఆన్‌లైన్ వైద్యసేవలు అందించేందుకు ప్రత్యేక టోల్‌ఫ్రీ నెంబర్ కేంద్రాన్ని ఏర్పాటు చేశారు. సంగారెడ్డి జిల్లా పటాన్‌చెరు పారిశ్రామికవాడలోని ఈఎస్ఐ డిస్పెన్సరీలో టోల్‌ఫ్రీ నెంబర్ 1800 270 1341ను ఆవిష్కరించారు.

నెం.1 సీఎంగా కేసీఆర్

యావత్ దేశంలో నెంబర్ వన్ సీఎం ఎవరు? ఈ ప్రశ్న ఎంతో మందికి ఆసక్తి కలిగిస్తుంది. సమాధానం కూడా అంతే ఆసక్తిని రేకెత్తించింది. నూతనంగా ఆవిర్భంగా సరికొత్త రాష్ట్రమైన తెలంగాణ సీఎం కేసీఆర్‌కు ఈ ఘనత దక్కడం విశేషం. వీడీపీ అసోసియేట్స్ నిర్వహించిన సర్వేలో ఈ విషయం తేలింది. ఇదే సంస్థ ఈ ఏడాది మే నెలలో నిర్వహించిన సర్వేలో సైతం 86 శాతం జనాదరణతో సీఎం కేసీఆర్ అగ్రస్థానంలో నిలిచారు. ఇప్పుడు మరోసారి ఒక శాతం ఆదరణ పెంచుకొని ఆయన అగ్రస్థానంలో నిలవడం విశేషం. అప్పట్లో 5స్థానంలో నిలిచిన చంద్రబాబు (69శాతం), ఆరునెలల్లోనే 7స్థానాని (58శాతం)కి పడిపోయారు.

సర్వే ప్రత్యేకతలు

వీడీపీ అసోసియేట్స్ అనేది ఎన్నికల సరళులపై సర్వే చేసే పోలింగ్ ఏజెన్సీ. నిర్దిష్ట వ్యవధుల్లో ఈ సంస్థ వివిధ రాష్ట్రాల్లో సర్వేలు చేస్తూ ఉంటుంది. తాజాగా 15 రాష్ట్రాల్లోని 420 లోక్‌సభ నియోజకవర్గాల పరిధుల్లో ఈ సంస్థ సర్వే చేసింది.

ఏ అంశాల ఆధారంగా సర్వే...

ప్రభుత్వ పనితీరు, పథకాల అమలు, ముఖ్యమంత్రి పాలన, జనాకర్షణ తదితర అంశాలను పరిగణనలోకి తీసుకొని ఈ సర్వే నిర్వహించారు.

ఏ సీఎంకు ఎంతగా జనాదరణ...

- తెలంగాణ సీఎం కేసీఆర్ – 87 శాతం
- మధ్యప్రదేశ్ సీఎం శివరాజ్ సింగ్ చౌహాన్ – 86 శాతం
- పశ్చిమ బెంగాల్ సీఎం మమతా బెనర్జీ – 79 శాతం
- తమిళనాడు సీఎం జయలలిత – 75 శాతం
- మహారాష్ట్ర సీఎం దేవేంద్ర ఫడణవీస్ – 62 శాతం
- బిహార్ సీఎం నితీశ్ కుమార్ – 61 శాతం
- రాజస్థాన్ సీఎం వసుంధరా రాజే – 58 శాతం
- ఆంధ్రప్రదేశ్ సీఎం చంద్రబాబు నాయుడు – 58 శాతం

సర్వేలో వెల్లడైన ముఖ్యాంశాలు:

- తెలంగాణ రాష్ట్రంలో సీఎం కేసీఆర్‌కు 87 శాతం ప్రజల ఆదరణ
- ఇప్పటికిప్పుడు ఎన్నికలు జరిగితే 51 శాతం ఓట్లు టీఆర్ఎస్‌కే
- 17 ఎంపీ స్థానాలూ గులాబీ దళానికే
- ఇప్పటికిప్పుడు ఎన్నికలు జరిగితే ఎన్డీయేకు 15 శాతం, యూపీఏకు 17 శాతం ఓట్లు
- దేశవ్యాప్తంగా ప్రధాన మంత్రి మోదికి, అధికార ఎన్డీయే కూటమికి తిరుగులేదు.
- ఇప్పటికిప్పుడు ఎన్నికలు జరిగితే ఎన్డీయే కూటమికి 241 సీట్లు వచ్చే అవకాశం
- గత ఎన్నికలతో పోలిస్తే యూపీఏ పుంజుకునే పరిస్థితి లేదు. ఆ కూటమి 61 స్థానాలకే పరిమితమయ్యే అవకాశం. 118 స్థానాల్లో ఇతరులకు విజయావకాశాలు.
- ప్రధాని మోదీ పనితీరుపై 67 శాతం ప్రజల సంతృప్తి
- ప్రధాన మంత్రి అభ్యర్థిగా మోదీకి 53 శాతం మంది ప్రజల ఓటు
- ప్రధాని అభ్యర్థిగా రెండో స్థానంలో రాహుల్ గాంధీ, ఢిల్లీ సీఎం కేజ్రీవాల్. వీరిద్దరికీ వచ్చిన ఓట్లు 8 శాతమే.
- తెలంగాణలో ఎన్డీయేకు 15 శాతం ఓట్లు మాత్రమే వచ్చినా జనాదరణలో మాత్రం మోదీ 55 శాతంతో ఉన్నారు. ఏపీలో మాత్రం ఆయన జనాదారణ 43 శాతానికి పడిపోయింది.
- ఏపీలో ఇప్పటికిప్పుడు ఓటింగ్ జరిగితే ఏన్డీయే 45 శాతం, ప్రతిపక్ష వైసీపీ 39 శాతం ఓట్లు దక్కించుకుంటుందని వెల్లడి

ఇతర విశేషాలు...

పాతబస్తీలో కూడా బలపడుతున్నామని ఇటీవల సీఎం కేసీఆర్ వ్యాఖ్యానించారు. ఆ వ్యాఖ్యలకు అనుగుణంగానే సర్వే ఫలితాలు ఉండడం విశేషం. హైదరాబాద్‌తో సహా మొత్తం ఎంపీ స్థానాలను టీఆర్ఎస్ గెల్చుకుంటుందని ఈ సర్వే వెల్లడించింది. రాష్ట్రాల వారీగా ఓట్ల శాతాల విషయంలో తెలంగాణలో టీఆర్ఎస్, పశ్చిమ బెంగాల్‌లో తృణమూల్ కాంగ్రెస్ భారీగా లాభపడ్డాయని తేలింది.

JBR
ARCHITECTURE COLLEGE
HYDERABAD
(Approved by Council of Architecture, New Delhi - Affiliated to JNA & FAU Hyderabad)

ఉడుత - తోడేలు

అడవిలో ఒక ఉడుత ఉండేది. అది రోజూ అడవిలో దొరికే పండ్లు, లేత చిగుళ్ళు తిని ఆనందంగా ఒక చెట్టుమీది నుండి ఇంకో చెట్టుమీదికి దుముకుతూ ఉండేది.

ఒకరోజు ఉడుత ఒక చెట్టుమీద నుండి ఇంకో చెట్టుమీదికి దుముకుతుంటే పట్టుతప్పి ఆ చెట్టు కింద నిద్రిస్తున్న తోడేలుపై పడింది. తోడేలుకు నిద్ర చెడింది.

వెంటనే అది కోపంగా ఉడుతను పట్టుకుని "నా నిద్ర చెడగొడతావా! నిన్నిప్పుడు ఏం చేస్తానో చూడు. నమలకుండా గుటుక్కున మింగేస్తాను" అంది.

"దయచేసి నన్ను ఒదిలిపెట్టు" అని బతిమాలింది ఉడుత.

"సరే నిన్ను ఒదిలిపెడతాను. కాని నేనడిగే ప్రశ్నకు జవాబు చెప్పు" అంది తోడేలు.

'సరే' అన్నది ఉడుత.

'మీరు ఇంత ఆనందంగా ఎలా ఉండగలుగుతున్నారు. ఆడుతూ, గంతులేస్తూ ఏ చీకూ చింతా లేకుండా ఉంటున్నారు. మేము ఎప్పుడూ ఏదో అశాంతితో చికాకుగా ఉంటాము. ఎందుకో చెప్పు' అంది.

దానికి ఉడుత –

'నిన్ను చూస్తుంటే భయమేస్తోంది. నన్ను ఒదిలిపెట్టు. చెట్టుపైకి వెళ్ళి చెబుతా' అంది.

'సరే'నని తోడేలు ఉడుతను ఒదిలి పెట్టింది.

ఉడుత వెంటనే చెట్టు కొమ్మపైకి వెళ్ళి 'మా మనసులో ఎలాంటి చెడ్డ ఆలోచనలుండవు. ఎవరికీ హాని చేయాలనే తలంపే రాదు. మనసులో ఎలాంటి చెడు ఆలోచనలు లేకుంటే సంతోషంగా ఉండొచ్చు. మీ మనసులో ఎప్పుడూ ఏవో చెడ్డ ఆలోచనలుంటాయి. అవి మీ మనస్సుకు శాంతి లేకుండా చేస్తాయి. అందుకే మీరు ఎప్పుడూ అలా అశాంతితో ఉంటారు' అంది.

అది విని తోడేలు నిజం తెలుసుకొని సిగ్గుపడ్డది.

(లియో టాల్‌స్టాయ్ కథ ఆధారంగా)

(అక్టోబర్ 1990 బాల చెలిమి) ద

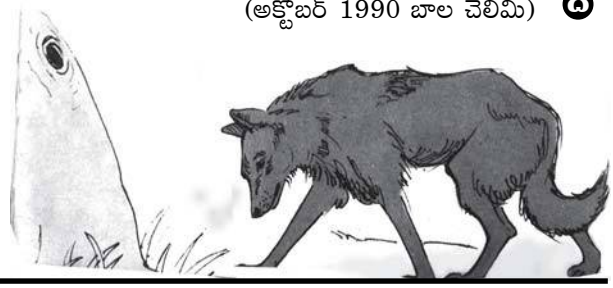

జ్ఞానపదం

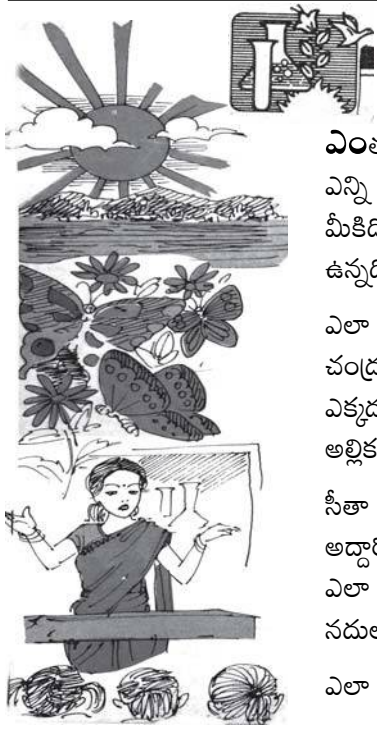

ఎంత చిత్రమీ ప్రకృతి
ఎన్ని అద్భుతాలు,
మీకిది ఒక మాయలాగ
ఉన్నది కాబోలు!

ఎలా వెలుగుతారో కద
చంద్రుడు సూరీడు,
ఎక్కడ నేర్చాడో, గూటి
అల్లిక సాలీడు!

సీతా కోకలికి ఎవరు
అద్దారో రంగులు,
ఎలా ఉబికి వస్తాయో
నదులకి ఈ పొంగులు!

ఎలా అవతరించినట్టు
హిమాలయపు కొండలు,
ఒంటిమీద యెలా పెరుగు
తాయో కద కండలు!

ఎందుకిలా పెరిగి తరుగు
తుంది టెంపరేచరు,
అది చెప్పేటందుకె కద
వుంది సైన్సు టీచరు!

ప్రశ్నలలోనే వుందోయ్
ప్రకృతి జ్ఞానం,
అడిగి తెలుసుకోటవాలోయ్,
పనికిరాదు మౌనం!

–దేవి ప్రియ అంకుల్

(డిసెంబర్ 1990 బాలచెలిమి) ద

రబీ వేరుశనగ అధిక దిగుబడిలో ముఖ్యమైన స్థూల, సూక్ష్మ పోషకాల ఆవశ్యకత

వేరుశనగ ఉత్పాదకతలో రాష్ట్రం దిగువస్థానంలో ఉండ డానికి ముఖ్యమైన కారణాలు వేరుశనగను ఎక్కువగా వర్షాధార పంటగా సాగు చేయటం, ఎరువుల వాడకంలో మెళకువలు పాటిం చక పోవటం.

స్థూలపోషకాల ప్రాముఖ్యత:

వేరుశనగ పంటకు ఆఖరి దుక్కిలో ఎకరాకు 4-5 టన్నుల సేంద్రీయ ఎరువులు వేయాలి. ఫాబేసి కుటుంబానికి చెందిన మొక్క ఇది నత్రజనిని నత్రజని స్థిరికరణ ద్వారా సమకూర్చుకుంటుంది. అందువలన ఈ మొక్కకు యూరియాను తక్కువ మోతాదులో మొదట విత్తనాలు నాటేటప్పుడు వేసుకోవాలి. విత్తనాలు నాటిన మొదట 15 ను0చి 20 రోజుల తరువాత నత్రజనిని సొంతంగా స్థిరికరణ చేసుకోగలవు కావున మొదట నాటేటప్పుడు సుమారుగా 18 -20 కిలోల యూరియా ఒకే దఫాలో వేయాలి. అదేవిధంగా భాస్వరం ఎరువులను డి .ఎ.పి రూపంలో కంటే సింగల్ సూపర్ ఫాస్పేటు రూపంలో చివరి దుక్కిలో వేయడం ద్వారా వేరుశనగ దిగుబడిని పె0చవచ్చు.వేరుశనగలో భాస్వరంను సింగల్ సూపర్ ఫాస్ఫేట్ రూపంలో వేయటం ద్వారా భాస్వరంతో పాటు కాల్షియం మరియు సల్ఫర్ కూడా మొక్కకు అందుతాయి. సల్ఫర్ నూనె శాతం పెరగటానికి మరియు కాల్షియం వేరుశనగ నాణ్యతకు ఉ పయోగపడుతాయి. పొటాషియం, జిప్సం ఎరువులను ఈ కింది విధంగా వేయాలి.

ఎరువు	వర్షాధారపు పంటకు (ఎకరానికి)	నీటి పారుదల పంటకు (ఎకరానికి)
నత్రజని	18 కిలోలు యూరియా	27 కిలోల యూరియా
భాస్వరం	100 కిలోల సింగల్ సూపర్ ఫాస్ఫేట్	100 కిలోల సింగల్ సూపర్ ఫాస్ఫేట్
పొటాష్	33 కిలోల పొటాష్	33 కిలోల పొటాష్
జిప్సం	200 కిలోల జిప్సం	200 కిలోల జిప్సం

జింక్ సల్ఫేట్ (లోపమున్న నేలలకు ప్రతి మూడు పంటల కొకసారి) 10 కిలోల జింక్ సల్ఫేట్ 10 కిలోల జింక్ సల్ఫేట్

పైన తెలిపిన ఎరువులను వర్షాధార పంట అయితే మొత్తం 18 కిలోల యూరియాను విత్తే సమయంలో వేసుకోవాలి. భాస్వరం మరియు పొటాష్ ఎరువులను ఆఖరిదుక్కిలో వేసుకోవాలి. నీటి పారుదల పంటకు భాస్వరం, పొటాష్‌లను ఆఖరి దుక్కిలో వేయాలి, అలాగే 18 కిలోల యూరియాను విత్తే సమయంలో, 9 కిలోల యూరియాను 30 రోజుల తర్వాత అంటే తొలిపూత దశలో వేసు కోవాలి.

వేరుశనగలో జిప్సం పాత్ర:

నీటి పారుదల క్రింద సాగు చేసే వేరుశనగకు జిప్సంను తొలిపూత దశలో మొక్కల మొదళ్ళ దగ్గర మరియు వర్షాభావ పరిస్థితుల్లో అయితే పూడలు దిగే సమయంలో అనగా విత్తిన 45 -50 రోజులలో రెండవ కలుపు తీసే సమయంలోనే వేసి మొక్కల మొదళ్ళకుకు మట్టిని ఎగదోయాలి.

100 కిలోల జిప్సంలో 14 శాతం గంధకం (సల్ఫర్) మరి యు 18 శాతం కాల్షియం వుంటాయి. ఇందులో గంధకం వేరు శనగలో నూనె శాతం పెంచటానికి, ప్రోటీన్స్ ఉత్పత్తిలో, పత్ర హరితం తయారీలో, మొక్కల ఆక్సీకరణ - క్షయకరణ జీవ క్రియ లలో ఉపయోగపడును. వేరుశనగకు కాల్షియం సరిగ్గా లభించక పోతే ఊడలు సరిగ్గా అభివృద్ధి చెందవు. గింజ పరిమాణం, గింజల సంఖ్య గణనీయంగా తగ్గిపోతాయి.

సూక్ష్మ పోషకాల లోపాలు -సవరణ:

ముఖ్యంగా వేరుశనగలో జింక్,ఐరన్, బోరాన్ లోపాలు కనిపిస్తాయి. ఇవి దిగుబడిపై ప్రభావం చూపుతాయి.

జింక్: జింక్ లోపించిన పైరు ఆకులు చిన్నవిగా మారి గుబు రుగా కనిపిస్థాయి. మొక్కలు గిడసబారుతాయి. ఆకు ఈనెలమధ్య భాగం పసుపు రంగుగా మారుతాయి. ఈ లోపాన్ని సవరించడానికి ఎకరాకు 400 గ్రాముల చొప్పున జింక్ సల్ఫేట్ ను 200 లీటర్ల నీటిలో వారం వ్యవధితో రెండుసార్లు పిచికారి చేయాలి.

ఐరన్: ఇనుముధాతులోపం సల్లరేగడి నేలల్లో అధిక తేమ ఉన్నప్పుడు కనిపిస్తుంది. లేతఆకులు పసుపుపచ్చగా, తర్వాత తెలుపు రంగుకు మారుతాయి. లోపాన్ని సవరించడానికి ఎకరాకు ఒక కి లో అన్నభేది, 200 గ్రాముల సిట్రిక్ ఆమ్లాన్ని (నిమ్మ ఉప్పు) 200 లీటర్ల నీటిలోకలిపి వారంవ్యవధిలో రెండుసార్లు పిచికారి చేయాలి.

బోరాన్: నీటి పారుదల కింద సాగుచేసే పంటలలో బోరాన్ లోపలక్షణాలు కనిపిస్తాయి. బోరాన్ గింజల అభివృద్ధికి కూడా అ వసరం. కావున ఎకరానికి 4 కిలోల బోరాక్స్‌ను విత్తేటప్పుడు వే యాలి.

-సి. హెచ్. వేణురెడ్డి (సీనియర్ రీసెర్చ్‌ఫెలో), జి. శివచరణ్ (పిహెచ్.డి. స్కాలర్), బి. రాజశేఖర్ (పిహెచ్.డిస్కాలర్), జి. తిరుమల్ (యం. ఎస్సీ. ఎజి.), టి. వేణుమాధవ్ (సీనియర్ రీసెర్చ్‌ఫెలో).
ప్రొఫెసర్ జయశంకర్ తెలంగాణస్టేట్ అగ్రికల్చరల్ యూనివర్సిటీ, వ్యవసాయకళాశాల, రాజేంద్రనగర్-500030.

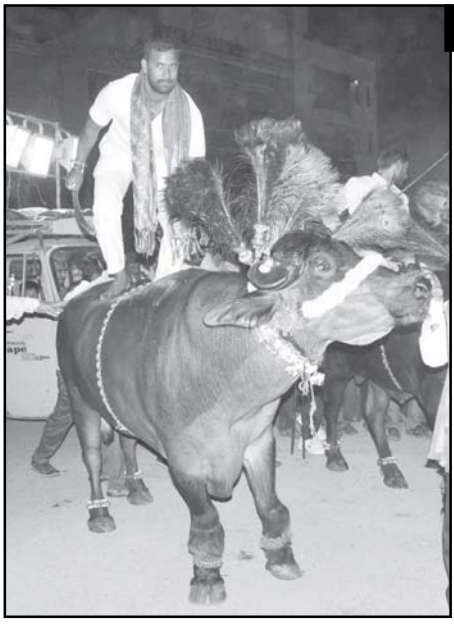

సదర్ ఉత్సవాలు

సదర్‌తో హైదరాబాద్ అను బంధం విడదీయలేనిది. ఎన్నో దశాబ్దాలుగా నగరంలో జరిగే ఈ వేడుకలు పశుపోషణతో ప్రజలకు గల అనుబంధాన్ని చాటుతున్నాయి. ఒకప్పుడు రూ.లక్షల విలువైన మహిషాలు ఈ వేడుకలకు వన్నె తీసుకు వచ్చాయి. నేడు రూ. కోట్లు విలువజేసే మహిషాలను సైతం దూరప్రాంతాల నుంచి ఈ వేడుకల్లో పాల్గొనేందుకు రప్పిస్తుండడం విశేషం. ఎంతో మంది యాదవులు, ఇతర వర్గాల వారు ఈ వేడుకల్లో పాల్గొంటుంటారు.

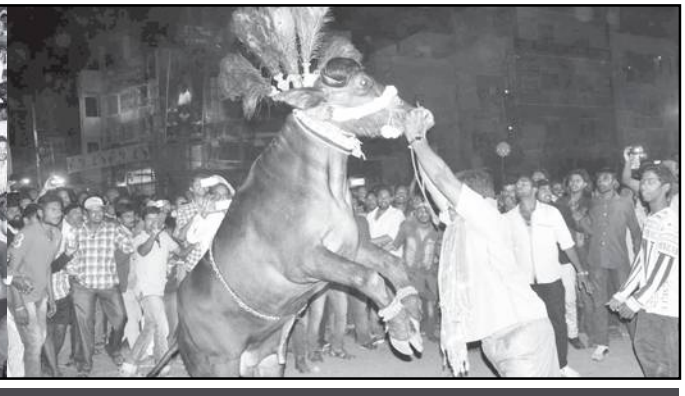

DECCAN tv
Voice of Telangana
Watch On Hathway Network, Channel No.70

"వట్టికోట... వైతాళికుడు"

జాతిని జాగృతిపరిచి నూతన సమాజ ఆవిర్భావానికి కారకులైన బుద్ధిజీవులను, సామాజిక కార్యకర్తలను 'వైతాళికులు' అని అంటారు. అటువంటి వైతాళికులలో వట్టికోట ఆళ్వారు స్వామి ఒకరు. తెలంగాణ జాతిని జాగృత పరచడానికి ఒక చేతిలో గన్ను, మరో చేతిలో పెన్ను పట్టి మట్టిగడ్డపై పోరు విత్తనాలు చల్లి ఉద్యమ సుమాలను విరబూయించిన మహోన్నత వ్యక్తి వట్టికోట ఆళ్వారుస్వామి. నాటి తెలంగాణ సమాజం ఒకవైపు వలసవాదం క్రింద, మరోవైపు భూస్వామ్యం క్రింద నలిగింది. ఈ స్థితిలో తన సామాజిక బాధ్యత నెరవేర్చడమే గాక బహుముఖ రంగాలలో తన మార్గదర్శకత్వాన్ని అందించిన నవయుగ తెలంగాణ వైతాళికుడు, అక్షర శిల్పి మన వట్టికోట ఆళ్వార్‌స్వామి.

1915 నవంబర్ 1న నల్లగొండ జిల్లాలోని నకిరేకల్ సమీపంలోని చెర్వు మాధవరం గ్రామంలో జన్మించిన వట్టికోట.. చిన్నతనంలోనే తల్లి సింహాద్రమ్మ, తండ్రి రామచంద్రాచార్యులను పోగొట్టుకున్నారు. బ్రహ్మణ కుటుంబంలో పుట్టినప్పటికీ కడు పేదరికాన్ని అనుభవించిన మట్టిబిడ్డ ఆళ్వారుస్వామి. తల్లిదండ్రుల మరణానంతరం పరాయి ఇండ్లలో వంటపని చేసి యాచక వృత్తిలో జీవనం సాగించాడు. హోటల్లో సర్వర్‌గా నాలుగు రూపాయల జీతంతో పనికి కుదిరాడు. నకిరేకల్‌లోని కంచనపల్లి సీతారామారావు అనే ఉపాధ్యాయుడి దగ్గర ఇంట్లో వండిపెడుతూ అక్షరాలు దిద్దినాడు. తదనంతరం సూర్యాపేటకు నివాసం మార్చిన తర్వాత కోదాటి నారాయణరావు గ్రంథాలయానికి వెళ్ళడం అలవాటైంది. అక్కడే పత్రికలు, గ్రంథాలు అధ్యయనం చేయడం ప్రారంభించాడు.

విజయవాడలో కొద్దికాలంపాటు హోటల్ కార్మికుడిగా పనిచేస్తూ నాటి స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో పాల్గొని జైలు జీవితం గడిపాడు. 1933లో హైద్రాబాద్ వచ్చి 'గోల్కొండ' పత్రికలో ప్రూఫ్ రీడర్‌గా పనిచేశాడు. 1938లో 'దేశోద్ధారక' గ్రంథమాలను స్థాపించి దాని ద్వారా ప్రముఖ రచయిత, కవులు రాసిన పుస్తకాలు ప్రచురించి ఊరూర గ్రంథాలు పంచుతూ లోకాన్ని చైతన్యం గావించాడు. 1937లో నిజామాబాద్‌లో జరిగిన ఆంధ్ర మహా సభలో పాల్గొని ఆళ్వారు స్వామి అతివాదుల పక్షాన నిలిచాడు. 1942లో 'క్విట్ ఇండియా' ఉద్యమ స్ఫూర్తితో సత్యాగ్రహం చేసి సికింద్రాబాద్‌లో జైలు జీవితం గడిపాడు. స్టేట్ కాంగ్రెస్, ఆర్యసమాజం, ఆంధ్రమహా సభ, కమ్యూనిస్టుపార్టీ, అభ్యుదయ రచయితల సంఘం వంటి సామాజిక సాహిత్య సంస్థలన్నింటిలో కార్యకర్తగా, నాయకుడిగా పనిచేశారు. ప్రముఖ కమ్యూనిస్టు నాయకులు రావి నారాయణరెడ్డి, బద్దం ఎల్లారెడ్డిలతో కలిసి నడిచారు. స్వాతంత్ర్య, సాహిత్య రంగాలలో చురుకుగా పనిచేస్తూ బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వానికై డిమాండ్ చేస్తూ ఉద్యమాలు చేపట్టిన మహనీయుడు.

1946లో నిజామాబాద్ జైలులో ఉన్నప్పుడే.. "ఓ నిజాం పిశాచమా! కానరాడు! నిమ పోలినరాజు మాకెన్నడేని / తీగలను తెంపి అగ్నిలో దింపినారు / నా తెలంగాణ కోటి రతనాల వీణ" అనే వాక్యాలను జైలుగోడలమీద దాశరథితో కలిసి బొగ్గుతో రాశాడు. జైలు అధికారులు ఎన్నిసార్లు చెడిపినా తిరిగిరాస్తూ పోలీసుల లాఠీ దెబ్బలు తిన్నాడు. ఆళ్వారు స్వామి జైలులో ఉన్నప్పుడే అక్కడి ఖైదీలతో ఏర్పడ్డ సంబంధాలలో 'జైలులోపల' పేరిట కథలు రాశాడు. తెలంగాణ ప్రాంతంలో నాటి పట్వారీలు, ప్రభుత్వాధికారులు చేస్తున్న దోపిడిని, దౌర్జన్యాన్ని ఎలుగెత్తిన నవల, సమస్యల పరిష్కారం కోసం పోరాటం తప్ప వేరే మార్గలం లేదని ప్రబోదించిన నవల.. ప్రజల మనిషి. ఈ నవలలో ప్రజల మనిషి, 'కంఠీరవం' పాత్ర వట్టికోట ఆళ్వారుస్వామితో పోల్చదగింది. ఇక రెండో నవల 'గంగు' అసంపూర్తి రచన అయినప్పటికీ నాటి తెలంగాణ సాయుధ పోరాటం స్థితిగతులను వివరించి నూతన చైతన్యానికి ప్రతీకగా నిలిచింది.

స్వాతంత్ర్యానంతరం పరిణామాలతో నిరాశ చెందిన ఆళ్వారు స్వామి నాటి రాజకీయ నాయకులపై, సామాజిక స్థితిగతులపై వ్యంగ్యంగా సంధించిన అస్త్రమే 'రామప్ప రభస' వ్యాసాలు. 1951 లో 'గుమస్తా' అనే పత్రిక స్థాపించి వారి హక్కుల కోసం పోరాడినాడు. తాను జీవించిన 46 సం॥లలో 22 సం॥లు నిరంతరం ప్రజల కోసం ప్రజల మధ్య గడిపినాడు. 1953 వరకు జైలులోనే ఉన్న ఆళ్వారు తదనంతరం రాజకీయాలకు అతీతంగా కొంత కాలం గడిపి తర్వాత కమ్యూనిస్టుగా మారాడు. దాశరథి చేత 'అబద్ధ అసురుల పాలిట తల్వార్ ఆళ్వార్" అని, 12 మంది ఆళ్వారులలో ఒకరు అయ్యారని కాళోజీ చేత పిలువబడ్డ నిఖార్సైన వ్యక్తి. ఆళ్వారు స్వామి 1961 ఫిబ్రవరి 5న తుదిశ్వాస విడిచినాడు. మన మధ్య భౌతికంగా లేకపోయినా ఆయన స్ఫూర్తి మనకు మార్గదర్శనం అయింది.

తెలంగాణ ప్రజల జీవితాన్ని, సంస్కృతిని, తిరుగుబాటు తత్వాన్ని పోరాట నేపథ్యాన్ని సంపూర్ణంగా అర్థం చేసుకుని ప్రజలలో చైతన్యం గావించిన గొప్ప రచయిత వట్టికోట ఆళ్వారుస్వామి. గ్రంథపఠనం వల్ల లోకజ్ఞానం కలుగుతుందని, సమాజాన్ని అర్థం చేసుకునే అవకాశం ఉంటుందని ఊరూర గ్రంథలయోద్యమం నిర్వహించి ప్రచారం గావించిన మట్టి మనిషి వట్టికోట. నిబద్ధత కలిగిన వ్యక్తే గాకుండా చెప్పింది జీవితంలో ఆచరించిన మహనీయుడు ఆయన. ఆయన జీవితంపై ప్రజలలో మరింత అవగాహన కలిగే విధంగా కృషి చేయడమే మనం ఆయనకిచ్చే ఘనమైన నివాళి కాగలదని ఆశిద్దాం.

-కోమటిరెడ్డి బుచ్చిరెడ్డి
సెల్: 9441561655

కుతుబ్‌షాహీల సమాధులు

అక్టోబర్ నెలాఖరులో సాయంత్రం 5గ.లకు మా కుటుంబంతో కుతుబ్‌షాహి టూంబ్స్‌ను (రాజుల సమాధులు) చూసొచ్చినం. ఆ సెవెన్‌టూంబ్స్ కూడా ఏ రాజు కాలంలో ఆ రాజు కట్టించుకున్న సమాధులే ఎక్కువట. అందుకే అవి చాలా గొప్పగా నిర్మించుకున్నారు అనిపించినయ్. హయత్‌బక్షిబేగం సమాధిని ముందుగా దర్శించుకున్నం. ఎక్కువ టైములేదు కాబట్టి. ఆమె పేరు మొదటి పదం హయత్ పేరుననే మన హైదరాబాదు ఏర్పడిందని, ఆమె కులీకి-భాగమతికి పుట్టిన బిడ్డ అని మనలో చాలా మందికి తెలుసు. కాని ఆమె తల్లి హిందువు భాగమతి ఐనందున ఆమెకు సమాధి ఈ 7 టూంబ్స్ ప్రాంతంలో కట్టనివ్వలేదట అప్పటి ముస్లిం సమాజం. ఈ కారణం అంతకుముందు నాకు తెలువదు. ఐతే ఆమె సమాధి మరెక్కడో ఉందన్నరు. 2013 నుండి కూడా, ఆ సమాధులను మునుపు కొన్ని వందల ఏండ్ల కిందట ఎట్ల నిర్మించిండ్రో ఇప్పుడు అట్ల పటిష్టమైన రిపేర్లు చేస్తున్నరు. ఇది ఇంతబాగా పురావస్తు సంపదను కాపాడేపని చేస్తున్నందుకు నాకు చాలా సంతోషం కలిగింది. వాటిని గోడల లోపల రాళ్ళతో కట్టి, పైన డంగు సున్నంతో తాయారుచేసిన గచ్చు అస్తరుతో (ప్లాస్టరింగుతో) నిర్మించిన సంగతి, అది ఇప్పటి సిమెంటుతో కట్టినవాటికంటే పటిష్టమైనవని చాలామందికి (ఇప్పటి తరం వారికి) తెలువదు. చాలా టూంబుల గోడల కిందిభాగాల్లో దశాబ్దాలుగా పట్టించుకోక పోబట్టి ఆ ప్లాస్టరింగ్ మూడు నాలుగు ఫీట్ల ఎత్తు ఊడిపొయ్యింది / రాలిపొయ్యింది. దాన్ని ఇప్పుడు కూడా డంగుసున్నంతోనే 2013నుండి రిపేరుచేయిస్తున్నరట. సిమెంటు ఎంతమంచిది వేసి రిపేర్‌చేసినా అది తొందరగనే పోతుందట. డంగుసున్నపు గచ్చుతోనైతేనే కలిసిపోయి గట్టిగా ఉంటుందట. ఇప్పుడు కూడ పని జరగాల్సినంత త్వరగా జరుగుతలేదేమోననిపిస్తున్నది. ఎందుకంటే ఈ రిపేరు పని 2023 వరకు కొనసాగనుందని కూడ అక్కడివాళ్ళు చెప్పిండ్రు. ఐతే తెలంగాణ ఏర్పడ్డప్పటినుండే కొంతైనా ఫాస్ట్‌గ ఆపని జరుగుతున్నది. ఆసంగతి చెప్పింది కూడ అక్కడ సెక్యురిటీగా పనిచెస్తున్న, ప్రకాశం జిల్లాకు చెందిన వ్యక్తే. గేటు దగ్గర టిక్కెట్లు చెక్‌చేసి లోనికి పోనిచ్చే వ్యక్తిని అక్కడి విషాయాలను అడిగితే గుంటూరు జిల్లా నుండి వజ్రాలనన్ని దోచుకొచ్చి గోల్కొండలో సానబట్టిచ్చేవారట అని ఆ వ్యక్తి కల్పించుకొని చెప్పడాన్ని బట్టి అతడు తెలంగాణ వాడు కాదని అర్థమయ్యింది. ఇంకా ఇప్పటికి తెలంగాణేతర తెలుగు వాళ్ళెంతోమంది అక్కడ పని చెస్తున్నరని కూడా అనిపిస్తున్నది. ఐతే రిపేరు చేయించే కాంట్రాక్టర్లలో కూడా తెలంగాణేతర తెలుగు వాళ్ళుంటే నిర్మాణాల రిపేరుమీద కావాల్సినంత శ్రద్దపెట్టరేమోనని నాకు అనుమానంగా ఉన్నది. శ్రద్ధపెట్టి రిపేరుచేయిస్తే ఇటువంటి కట్టడాలు మరికొన్ని వందలేండ్లు సజావుగా ఉండగలవని అనిపిస్తున్నది. ఇటువంటి అప్పటి కళానైపుణ్యం కలిగిన నిర్మాణాలు పటిష్టంగా రిపేరుచేయించుకుంటే, అక్కడక్కడ ఎప్పుడెప్పుడు ఇంత ఘనంగా రిపేరుచేయించిండ్రో శిలాఫలకాలమీద రాయించుకుంటే ఇప్పటి పాలకుల పేరు కూడ చిరస్తాయిగా ఉండగలదు. వీటిని ఇప్పుడు ఏస్థితిలో ఉన్నయో వీడియో తీయించి మొత్తం రిపేరు పూర్తైనంక అంటే 2023లో మళ్ళీ వీడియో తీయించి ప్రదర్శించుకుంటే, ఆర్కైవ్స్‌లో భద్రపరచుకుంటే మరింతబాగుంటుందని అనిపించింది.

మేమువెళ్ళిన రోజు వచ్చినవాళ్ళలో రెండు గ్రూపులవార్ని (అంటే కుటుంబాల వారిని) అడిగితే ఒక కుటుంబం నాందేడ్ నుండి, మరోకుటుంబం గోవానుండి చూడటానికి వచ్చినారని తెలిసింది. రిపేరుచేయిస్తున్న సమాధుల వైపు పోకుండ రేకులు అడ్డంగ పెట్టిండ్రు, అది కొంత అసంతృప్తి కలిగించింది.

-చందా రాములు

హైదరాబాద్ సెంట్రల్ యూనివర్సిటీలో జరిగిన అల్లాడి మెమోరియల్ ట్రస్ట్ ఆధ్వర్యంలో జరిగిన కార్యక్రమంలో మాట్లాడుతున్న ఫోరం ఫర్ ఎ బెటర్ హైదరాబాద్ అధ్యక్షుడు యం. వేదకుమార్. చిత్రంలో ప్రొఫెసర్ మాధవ్ గాడ్గిల్. కార్యక్రమానికి హాజరైన అధ్యాపకులు, విద్యార్థులు, పర్యావరణ ప్రేమికులు

హైదరాబాద్‌లో ఇంటర్నేషనల్ స్ట్రీట్ ఆర్ట్ ఫెస్టివల్

నగరంలో బహిరంగ స్థలాలకు జీవం పోసేందుకు, వాటిని సృజనాత్మకంగా తీర్చిదిద్దేందుకు జాతీయ, స్థానిక చిత్రకారులు ముందుకు రావడంతో ఈ నవంబర్‌లో చరిత్ర సృష్టించనున్న సమకాలీన చిత్రకళాచరిత్ర

హైదరాబాద్‌లో తొలిసారిగా ఇంటర్నేషనల్ స్ట్రీట్ ఆర్ట్ ఫెస్టివల్‌ను 2016 నవంబర్ 1న స్ట్రీట్‌ఆర్ట్ ఇండియా ఫౌండేషన్ ప్రారంభించనుంది. ఆర్ట్ ఎట్ తెలంగాణ, కృష్ణకృతి ఫౌండేషన్ ఆతిథ్యంలో ఆసియన్ పెయింట్స్ సహకారంతో ఫౌండేషన్ యొక్క ఇంటర్నేషనల్ స్ట్రీట్ అండ్ అర్బన్ ఆర్ట్స్ ఫెస్టివల్ ఆరో ఎడిషన్‌గా స్ట్రీట్ ఆర్ట్ హైదరాబాద్ జరుగనుంది.

నవంబర్ 1-12 వరకు ప్రఖ్యాత నెక్లెస్ రోడ్, ఎంఎస్ మక్తాలో పలు ప్రాంతాలు మురల్స్ (గోడలపై చిత్రాలు), ఇన్‌స్టలేషన్స్, టాక్స్, స్క్రీనింగ్స్, వర్క్‌షాప్స్‌తో జీవం పోసుకోనున్నాయి.

సంప్రదాయక గ్యాలరీల నుంచి చిత్రకళను బయటకు తీసుకెళ్ళి విస్తృత ప్రేక్షకలోకానికి దాన్ని అందుబాటులోకి తీసుకెళ్ళడం, మనం నివసించే నగరాలతో దాన్ని సమ్మిళితం చేయడం ద్వారా చిత్రకళను నిజంగా ప్రజాస్వామీకరించి,ప్రతీ ఒక్కరూ దాన్ని యాక్సెస్ చేయగలిగేలా చేయడం స్ట్రీట్‌ఆర్ట్ ఫెస్టివల్స్ లక్ష్యం.

విభిన్న చిత్రకళారూపాలపై సాధారణ ప్రజానీకంలో అవగాహన పెంచడం, వాటిని ప్రశంసించడాన్ని ప్రోత్సహించడం, మన బహిరంగ స్థలాలను మరింత ఇంటరాక్టివ్‌గా తీర్చిదిద్దడం మరియు అదే సమయంలో పాత / నిర్లక్ష్యానికి గురైన నగర ప్రాంతాలను కొంతమంది అత్యుత్తమ స్థానిక, అంతర్జాతీయ కళాకారుల ద్వారా వాటిని ఆకర్షణీయంగా తీర్చిదిద్దడం ఈ కార్యక్రమం ఆశయం. ఇదే ఆశయాన్ని స్థానిక భాగస్వాములైన ఆర్ట్ ఎట్ తెలంగాణ, కృష్ణకృతిలతో పంచుకుంటున్న స్ట్రీట్ ఆర్ట్ హైదరాబాద్ లక్ష్యం హైదరాబాద్ నగరంలో నిజమైన ప్రపంచ రాజధాని విశిష్ట గుణాలైన - చేకూర్పు, ప్రయోగాత్మకత, ప్రగతిశీలకతలను అందించడం ద్వారా చరితాత్మక ల్యాండ్‌మార్క్‌లను సృష్టించడం.

ఆర్ట్ ఎట్ తెలంగాణ మేనేజింగ్ ట్రస్టీ, తెలంగాణ ప్రభుత్వ సలహాదారు బి.వి. పాపారావు మాట్లాడుతూ, "హైదరాబాద్‌ను సమకాలీన విభిన్న సంస్కృతుల నగరంగా తీర్చిదిద్దాలన్న తెలంగాణ ప్రభుత్వ విధానం నేపథ్యంలో స్ట్రీట్ ఆర్ట్ ఫెస్టివల్‌ను నగరానికి తీసుకురావడం ఆ దిశలో ఒక గణనీయ ముందడుగు" అని అన్నారు.

తొమ్మిది మంది భారతీయ, అంతర్జాతీయ అర్బన్ అండ్ కాంటెంపరరీ చిత్రకారులతో పాటుగా తెలంగాణ నుంచి 10 మంది చిత్రకారులు ఏకమై నగరవీధులను తమ విశిష్ట చిత్రాలతో తీర్చిదిద్దనున్నారు. హైదరాబాద్ బహిరంగప్రాంతాలను పునరావిష్కరించనున్నారు. ఆర్టెజ్ (సెర్బియా), అల్బర్ (బోర్డాక్స్, ఫ్రాన్స్), నికోలా మిహజ్‌లోవిక్ (సెర్బియా), జీన్ లక్ ఫ్యుగియస్ (ఫ్రాన్స్), రెమెడ్ (ఫ్రాన్స్), నీలిమ్ మహంత (డెల్), డాన్ బోట్‌లెక్ (నెదర్లాండ్స్), దాకు (ఇండియా), దియా మెహతా భూపాల్ (హైదరాబాద్) లతో పాటుగా తెలంగాణ నుంచి 10 మంది చిత్రకారులు ఈ కార్యక్రమంలో పాల్గొననున్నారు.

స్ట్రీట్ ఆర్ట్ ఫౌండేషన్ సహ వ్యవస్థాపకులు, ఫెస్టివల్ డైరెక్టర్ అర్జున్ బాల్ మాట్లాడుతూ, "హైదరాబాద్ ఘనవారసత్వం, సంస్కృతి కలిగిన నగరమైనప్పటికీ ఏళ్ళుగా టెక్నాలజీ, ఐటీ పరిశ్రమల పరంగానే నగరం పేరు వింటున్నాం. ఈ ఫెస్టివల్ నిర్వహణతో ఈ విధమైన కార్యక్రమాలు మరిన్ని చేపట్టేందుకు బీజాలు వేయాలని మేము ఆశిస్తున్నాం. ఆర్ట్ ఎట్ తెలంగాణ, కృష్ణకృతి ఫౌండేషన్‌లు కూడా కూడా ఇదే విధమైన ఆశయాన్ని కలిగిఉన్నాయి" అని అన్నారు.

స్ట్రీట్ ఆర్ట్ ఫెస్టివల్ రెండు విశిష్ట ప్రాజెక్ట్‌లతో జరుగనుంది:

"ఆర్ట్‌వర్‌టైజింగ్"- చిత్రకారులు దాకు, దియా మెహతా భూపాల్‌ల సారథ్యంలో తాత్కాలిక అడ్వర్టైజింగ్ హోర్డింగ్ ప్రాజెక్ట్ వరుసగా ఒక 15 హోర్డింగ్‌లను పరివర్తింపజేయనుంది. వాణిజ్య ప్రకటనల దృశ్యకాలుష్యాన్ని తొలగించేలా ఒక ఆర్ట్ కారిడార్‌ను సృష్టించడం దీని ఆశయం.

స్ట్రీట్‌ఆర్ట్ ఇండియా ఫౌండేషన్ సహవ్యవస్థాపకులు, క్యూరేటర్ గియులియా ఆంబ్రోగి మాట్లాడుతూ, "అర్బన్ చిత్రకళారంగాల్లో పని చేసేందుకు సంబంధించి అత్యంత ఉద్వేగాన్ని కలిగించే అంశం ఏమిటంటే, ఒక నగర స్వరూప స్వభావాలు, నగర నిర్మాణతీరుకు చెందినట్లుగా ప్రాజెక్టులకు రూపకల్పన చేయడం. పరిసరాలకు తగినట్లుగా ఉండే, హుసేన్‌సాగర్ ఒడ్డున ప్రజానీకానికి కీలకంగా ఉండే మక్తా పరిసరాల పునరావిష్కరణ లేదా హోర్డింగ్‌ల నగరం మాసివ్ విజువల్స్‌తో ఇంటరాక్ట్ అయ్యేలా అడ్వర్టయిజింగ్ ప్రాజెక్ట్ లాంటి ప్రాజెక్టులను హైదరాబాద్ కలిగి ఉండనుంది" అని అన్నారు.

రానున్న ఏళ్ళలో హైదరాబాద్ నగరంలో ప్రముఖ ల్యాండ్‌మార్క్‌గా ఉండేలా టైపో స్ట్రక్చర్ ఇన్‌స్టాలేషన్- లవ్ హైడ్ నెక్లెస్ రోడ్‌లో ఏర్పాటు కానుంది.

ఫౌండేషన్ సహవ్యవస్థాపకులు, ఆర్టిస్టిక్ డైరెక్టర్ హనీఫ్ ఖురేషి మాట్లాడుతూ, "ఢిల్లీ, ముంబై, బెంగళూరుల తరువాత అర్బన్ ఆర్ట్‌ను చిన్న మెట్రో నగరాలకు తీసుకెళ్ళడంలో స్ట్రీట్‌ఆర్ట్ హైదరాబాద్ ఓ మొదటి అడుగు. తెలంగాణ ప్రభుత్వం మమ్మల్ని ఆహ్వానించడం హర్షణీయం. రానున్న రోజుల్లో హైదరాబాద్‌నగరాన్ని రంగులమయం చేయగలమని ఆశిస్తున్నాం" అని అన్నారు.

ఫౌండేషన్ సహవ్యవస్థాపకులు, కంటెంట్ డైరెక్టర్ అక్షత్ నౌరియాల్ మాట్లాడుతూ, "పాత ప్రపంచపు వారసత్వాన్ని, అంతర్జా

తీయ నూతనతరం నగరం ఆధునికత సమ్మిశ్రతను కలిగిన హైదరాబాద్ మేము పని చేసేందుకు ఎంతో ఆసక్తిదాయక నగరం. స్టార్ట్ హైదరాబాద్ ద్వారా ప్రజలు అనుభూతి చెందడానికి వీలుగా నగరంలో మరిన్ని ఆహ్లాదకర ప్రాంతాలను రూపొందించడం మా లక్ష్యం" అని అన్నారు.

ఆర్ట్ ఎట్ తెలంగాణ ట్రస్టీలు, ప్రముఖ దర్శకుడు బి.నరసింగరావు, ప్రఖ్యాత చిత్రకారుడు లక్ష్మణ్ ఏలె తదితరులు ఈ కార్యక్రమాల నిర్వహణల్లో కీలక బాధ్యతలు నిర్వహించనున్నారు.

స్ట్రీట్‌ఆర్ట్ ఫెస్టివల్ నవంబర్ మొదటి వారం చివర్లో, 5, 6 తేదీల్లో, ఆర్ట్ ఎట్ తెలంగాణ, కృష్ణాకృతి ఫౌండేషన్ తెలంగాణ కళామేళాను నిర్వహించనున్నాయి. నెక్లెస్ రోడ్‌లోని పీపుల్స్ ప్లాజాలో ఇది జరుగనుంది. కళను ప్రజలకు చేరువ చేయడం, ఈ ప్రాంతానికి చెందిన చిత్రకారులకు ఒక వేదికను కల్పించడం దీని లక్ష్యం. ఈ కళామేళాను తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వ పట్టణాభివృద్ధి శాఖ మంత్రి కె.టి. రామారావు ప్రారంభించనున్నారు.

అజ్మీరా చందూలాల్ (సంస్కృతి, పర్యాటక శాఖ మంత్రి), కె.వి. రమణాచారి (తెలంగాణ ప్రభుత్వ సలహాదారు), బొంతు రాంమోహన్ (హైదరాబాద్ మేయర్), డాక్టర్ బి.జనార్ధన్ రెడ్డి (జీహెచ్ఎంసీ కమిషనర్)లతో పాటుగా కె.లక్ష్మాగౌడ్, సూర్యప్రకాశ్, తోట వైకుంఠం లాంటి ప్రఖ్యాత చిత్రకారులు కూడా ఈ కార్యక్రమానికి హాజరుకానున్నారు. ఈ ఆర్ట్ మేళా 100కు పైగా స్టాల్స్‌ను కలిగి ఉండనుంది. వీటిల్లో వివిధ చిత్రకారులు తమ కళాకృతులను ప్రదర్శించడంతో పాటుగా 2 రోజులు అక్కడే చిత్రాలను చిత్రిస్తారు.

కృష్ణాకృతి ఫౌండేషన్ ట్రస్టీ ప్రశాంత్ లహోటి మాట్లాడుతూ, "కళను ప్రజల చేరువలోకి తీసుకెళ్ళడం మా లక్ష్యం. దీన్ని సాధించేందుకు హైదరాబాద్‌కు స్ట్రీట్‌ఆర్ట్‌ను తీసుకురావడం కన్నా మించింది మరొకటి ఉండదు. రానున్న ఏళ్ళలో ఈ కార్యక్రమాన్ని మరింత భారీస్థాయిలో నిర్వహించాలని ఆశిస్తున్నాం" అని అన్నారు.

భారతదేశంలో బహిరంగ స్థలాల్లో చిత్రకళను విస్తరింప జేయాలన్న ఫౌండేషన్ ఆశయానికి అనుగుణంగా ఈ ఫెస్టివల్‌కు ఆసియన్ పెయింట్స్ అండగా నిలుస్తోంది. ఈ ఫెస్టివల్ గత 4 ఎడిషన్లకు కూడా ఈ సంస్థ తన సహకారాన్ని అందించింది.

స్ట్రీట్ ఆర్ట్ ఇండియా ఫౌండేషన్:

స్ట్రీట్ ఆర్ట్ ఇండియా ఫౌండేషన్ ఒక లాభాపేక్షరహిత సంస్థ. బహిరంగస్థలాల్లో ఆర్ట్ ప్రాజెక్టులను ఇది చేపడుతుంది. సంప్రదాయక గ్యాలరీల నుంచి చిత్రకళను బయటకు తీసుకెళ్ళి విస్తృత ప్రేక్షకలోకానికి దాన్ని అందుబాటులోకి తీసుకెళ్ళడం మరియు మనం నివసించే నగరాలతో దాన్ని సమ్మిళితం చేయడం ద్వారా చిత్రకళను నిజంగా ప్రజాస్వామీకరించి, ప్రతీ ఒక్కరూ దాన్ని యాక్సెస్ చేయగలిగేలా చేయడం స్ట్రీట్ ఆర్ట్ ఫెస్టివల్స్ లక్ష్యం. గత 3 ఏళ్ళుగా ఈ ఫౌండేషన్ ఢిల్లీ, ముంబైలలో 4 స్ట్రీట్‌ఆర్ట్ ఫెస్టివల్స్‌ను నిర్వహించి ఆ నగరాల్లో ప్రఖ్యాత ల్యాండ్‌మార్క్‌లను సృష్టించింది.

ఆర్ట్ ఎట్ తెలంగాణ గురించి:

హైదరాబాద్‌కు చెందిన లాభాపేక్షరహిత ట్రస్ట్ అయిన ఆర్ట్ ఎట్ తెలంగాణ కళాకారులకు, కళకు ప్రాచుర్యం కల్పించే ఉద్దేశంతో నెలకొల్పబడింది. ఆర్ట్ క్యాంప్‌లు, ప్రదర్శనలు నిర్వహించడం, ప్రచురణలు, ఈ విధమైన మరెన్నో ప్రమోషన్స్ నిర్వహించడం ద్వారా ఈ ప్రాంతపు కళ, సంస్కృతి ప్రాధాన్యం గురించి చాటిచెప్పింది. ఆర్ట్ ఎట్ తెలంగాణ అనేది నిజమైన ఫైన్‌ఆర్ట్ కేంద్రంగా ఉంది. ప్రఖ్యాత, వర్ధమాన చిత్రకారుల చిత్రాల ఖజానాగా ఉంది. వివిధ శైలులకు, వివిధ వయస్సుల వారికి చెందిన కళాకృతులను ఇది ప్రదర్శించి ప్రాచుర్యం కల్పిస్తుంది.

కృష్ణాకృతి ఫౌండేషన్ :

కళాకృతి ఆర్ట్ గ్యాలరీ, లహోటి ఫౌండేషన్‌ల సహకారంతో కృష్ణాకృతి ఫౌండేషన్ 2003లో ఏర్పడింది. హైదరాబాద్, భారత దేశం, అంతకు మించి కూడా కళ, సంస్కృతిలకు ప్రాచుర్యం కల్పించడం దీని ఆశయం. ఇది కృష్ణాకృతి యాన్యువల్ ఫెస్టివల్ ఆఫ్ ఆర్ట్ అండ్ కల్చర్‌ను నిర్వహిస్తుంటుంది. ఫైన్‌ఆర్ట్స్ ఎగ్జిబిషన్, సెమినార్లు, ప్యానెల్ డిస్కషన్స్, వర్క్‌షాప్స్, ఆర్టిస్ట్ ఇంటరాక్షన్ సెషన్స్, పుస్తకావిష్కరణలు, పుస్తక పఠనం, నాటకాలు, స్క్రీనింగ్స్, మ్యూజికల్ కన్సర్ట్స్ లాంటివి ఇందులో భాగంగా ఉంటాయి. భారతదేశంలోని ఫ్రాన్స్ ఎంబసీ సహాయంతో ఇది ప్రపంచ కళల రాజధాని అయిన పారిస్ (ఫ్రాన్స్)లో ఫైనార్ట్స్ అధ్యయనానికి గాను ఫెలోషిప్‌ను కూడా అందిస్తోంది. దేశంలో, విదేశాల్లో ఉన్నత విద్యాభ్యాసానికి గాను ఫైనార్ట్స్ విద్యార్థులకు ఉపకారవేతనాలను కూడా కృష్ణాకృతి ఫౌండేషన్ అందిస్తోంది.

– దక్కన్ న్యూస్

పుస్తక పరిచయం

పుస్తక పరిచయం శీర్షిక ద్వారా వివిధ పుస్తకాలను పాఠకులకు పరిచయం చేసే ప్రయత్నం ఇది. ఈ వేదిక ద్వారా పాఠకులకు తమ పుస్తకాలను పరిచయం చేయాలనుకునే రచయితలు, ప్రచురణ సంస్థలు తమ పుస్తకాలు రెండు కాపీలను దిగువ చిరునామాకు పంపించవచ్చు. వీలు వెంట వాటిని ప్రచురిస్తాం. సమకాలీన సామాజిక అంశాలతో కూడిన కొత్త పుస్తకాలకు ప్రాధాన్యం.
పుస్తకాలు పంపించాల్సిన చిరునామా:

TRC TELANGANA RESOURCE CENTRE

DECCAN LAND : "CHANDRAM" 490, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029. Telangana
Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288
E-mail: deccanlandindia@gmail.com www.deccanland.com

జాతీయ ఖ్యాతి పొందిన మన దర్శకుడు

బి.ఎస్.నారాయణ

చిన్న చిత్రాలు, ప్రయోజనాత్మక చిత్రాలు చిన్న మొక్కల్లాంటివి. భారీ కమర్షియల్ చిత్రాలు పశువుల్లాంటివి. పశువులు చిన్న మొక్కల్ని తినేయడం సహజం. అయితే ప్రభుత్వం, ప్రజలూ శ్రద్ధతో, జాగ్రత్తతో ఈ చిన్న మొక్కల్ని పెంచి పోషించితే అవే వృక్షాలవుతాయి. ఆ వృక్షాలకు పశువుల్ని కట్టేసి, వాటిని అదుపులో పెట్టుకుని సమాజానికి మంచి పాడిని అందివ్వవచ్చు.. అంటూ బడ్జెట్ చిత్రాల పట్ల నిర్ద్వంధమైన వైఖరిని వెలిబుచ్చి, అదే నిబద్ధతతో సినిమాలు తీసిన దర్శకుడు "బి.ఎస్.నారాయణ".

1929 ఫిబ్రవరి 17న కరీంనగర్ జిల్లా కొత్తపల్లిలో జన్మించిన బి.ఎస్. నారాయణ హైదరాబాద్ స్టేట్ కాంగ్రెస్ ఉద్యమంలో పని చేసి, నిజాంకు వ్యతిరేకంగా పోరాడి, స్వాతంత్ర్య సమరయోధుడు జమలాపురం కేశవరావు, హయగ్రీవాచారి వంటి వారితో కలిసి పని చేశారు. అయితే రాజకీయాలను వృత్తిగా స్వీకరించలేక, చిన్నతనం నుండి తనకమితాసక్తి గల సినిమా రంగంలోకి 1952లో ప్రవేశించిన ఈయన తొలుత హెచ్.వి.బాబు దగ్గర "ఆదర్శం" (1952) చిత్రానికి పని చేశారు. అనంతరం కె.యస్.ప్రకాశరావు, కె.బి.తిలక్‌ల వద్ద సహాయకుడిగా పని చేశారు.

కాంతారావు, బి.ఎస్.నారాయణ 'ఆనందనిలయం' సెట్స్‌పై

బి.ఎస్.నారాయణ దర్శకత్వం వహించిన తొలి సినిమా "మాంగల్యం" (1960). రెండో సినిమా "ఎదురీత" (1963). ఆ తర్వాతి 33 సంవత్సరాల కాలంలో దర్శకునిగా తీసిన సినిమాలు 32. వాటిలో తెలుగులో తీసిన "నిమజ్జనం" లాంటివే కాకుండా హిందీ, తమిళ, కన్నడ భాషా చిత్రాలు కూడా వున్నాయి. 1979లో ఆయన తీసిన "నిమజ్జనం" తెలుగు చిత్రం "ఇండియన్ పనోరమా"కు ఎంపిక కావడమేగాక, ఆ యేటి జాతీయ అవార్డుల్లో ఉత్తమ ప్రాంతీయ చిత్రం అవార్డును తెచ్చి పెట్టింది.

ఈ నేపథ్యంలో ఆయన "తిరుపతమ్మ కథ" (1963), "విశాల హృదయాలు" (1965), "ఓ కౌన్ థీ" హిందీ చిత్రం ఆధారంగా "ఆమె ఎవరు" (1966), "శ్రీదేవి" (1970), "ఆనంద నిలయం" (1971), "అత్తను దిద్దిన కోడలు", "మేనకోడలు" (1972), "శ్రీవారు మావారు" (1973), "ఆడవాళ్ళు అపనిందలు" (1976) వంటి తెలుగు చిత్రాలను తీశారు. నిమజ్జనం తర్వాత ఒక తమిళ చిత్రాన్ని, 20 సూత్రాల ప్రణాళిక ఆధారంగా హేమమాలిని, విష్ణువర్ధన్, వినోద్‌మెహ్రా, రామేశ్వరిలు నటించిన "ఏక్‌నయీ ఇతిహాస్" చిత్రాన్ని రూపొందించారు. ఆయన రూపొందించిన చిత్రాలు మాస్కో, బెర్లిన్, ఫ్రాన్స్ తదితర అంతర్జాతీయ చలన చిత్రోత్సవాలలో పాల్గొన్నాయి. కేవలం రెండు లక్షల యాభైవేల బడ్జెట్‌తో రూపొందించిన "ఊరుమ్మడి బ్రతుకులు" 1976లో 'నంది' అవార్డును గెలుచుకోవడం ఆయన దర్శక నైపుణ్యానికి నిదర్శనం. ఎన్.టి.ఆర్., కాంతారావు, జగ్గయ్య, కృష్ణ, జయలలిత, కృష్ణకుమారి వంటి వారితో కూడా బడ్జెట్ చిత్రాలు తీయడం ఆయనకు మాత్రమే సాధ్యమైంది. మధ్య తరగతి కుటుంబాల్లోని స్త్రీల మనస్తత్వాలకు, వారి సమస్యలకు బి.ఎస్.నారాయణ చిత్రాలు దర్పణం పడతాయి. ఆడవాళ్లు – అపనిందలు, ఆడది గడపదాటితే, నిమజ్జనం వంటి చిత్రాలు అందుకు నిదర్శనాలు.

బి.ఎస్.నారాయణ చివరి చిత్రం "మార్గదర్శి". తనకు జన్మనిచ్చిన కరీంనగర్ జిల్లా కళాకారులతో ఈ చిత్రం తీశారాయన. గ్రామీణ వ్యవస్థలో పెత్తందారి వర్గాలకు బలవుతున్న బడుగు జీవులకు అండగా నిలిచిన ఒక వ్యక్తి కథనే మార్గదర్శి చిత్రం. అంబేద్కర్ సిద్ధాంతాన్ని ఈ చిత్రానికి జత చేయడం బి.ఎస్. నారాయణ శైలికి నిదర్శనం. పూర్తిగా కళ్లు కనబడని స్థితిలో చక్కని ట్రీట్‌మెంట్‌తో తీసిన ఈ సినిమా ఇండియన్ పనోరమాకు ఎంపిక కావడం గొప్ప సంగతి. చాలా మంది నటీనటులకు, సాంకేతిక నిపుణులకు ఈ చిత్రంలో తొలిసారిగా పని చేసే అవకాశం కల్పించారాయన. అందె శ్రీని పాటల రచయితగా, ఉదయభానుని నటిగా, కెమెరామెన్

నిమజ్జనం:

బి. ఎస్.నారాయణ 'నిమజ్జనం' చిత్రం సంప్రదాయ కుటుంబాలలో మనుషుల మనస్తత్వాలను, మనిషిని చివరికి నిలబెట్టేది మానవత్వమేనని చాటుతుంది. స్థూలంగా సినిమా కథలోకి వెళితే...

శ్రీకాంత్ తండ్రి మరణానంతరం అస్థికలు తీసుకుని తన భార్య భారతితో సహా అస్థికల నిమజ్జనానికి కాశీ బయలు దేరుతాడు. రైల్వేస్టేషన్ వరకు ఎడ్ల బండి మీద బయలుదేరారు. స్టేషన్ చాలా దూరం కావడం వల్ల భారతి అలసటతో బండిలో భర్త ఒడిలో నిదురపోతుంది. అది చూసిన బండివాడు గోవిందు మనసు చెదిరిపోతుంది. భారతి అందం అతణ్ణి సంస్కారాన్ని కోల్పోయేలా చేస్తుంది. అతనిలో కలవరం రేపుతుంది. అతనిలో చెలరేగిన మోహం అతణ్ణి పలు విధాలుగా ఆలోచింపచేస్తుంది. ఇంతలో బండి చక్రం ఇరుసుకు కట్టిన అస్థికల మూట కనిపించలేదని గోవిందు హఠాత్తుగా చెప్పేసరికి గాబరాగా శ్రీకాంత్ బండి దిగి వచ్చిన దారినే పరుగుదీస్తాడు వెదుకుతూ. భారతి భర్త వెంట వెళ్లేందుకు సిద్ధపడగా "ఆయన వెళ్లి తెస్తాడు కదా. ఎందుకు అనవసరంగా వెళ్లడం" అని ఆమెను వారిస్తాడు గోవిందు. ఈ సమయం చాలు అతని ద్రోహచింతన అమలుకు.

వెతుక్కుంటూ వెళ్లిన శ్రీకాంత్‌కు తండ్రి అస్థికల మూట దొరుకుతుంది. సంతోషంతో తిరిగివచ్చి పట్టలేని ఆనందంతో "భారతీ మా నాన్న అస్థికలు దొరికాయి" అంటాడు. కానీ భారతి మొహంలో ఏదో విషాదం, నిర్లిప్తతలు కనిపిస్తాయి. కాశీలో శాస్త్రోక్తంగా నిమజ్జనం జరుగుతుంది. అనంతరం భార్యతో సహా గంగలో మునక వేస్తాడు శ్రీకాంత్. గంగలో మునిగిన భారతి పైకి లేవదు. దాంతో హతాశుడైన శ్రీకాంత్ అక్కడంతా వెదుకుతాడు. కానీ ఆమె గంగలో కలిసిపోతుంది.

భార్యను పోగొట్టుకుని పుట్టెడు విషాదంతో కాశీ నుండి తిరుగు ప్రయాణమవుతాడు శ్రీకాంత్. స్టేషన్‌లో రైలు దిగగానే ఎప్పటిలా ఊరికి తీసుకుపోవడానికి గోవిందు ఎడ్లబండితో సిద్ధంగా ఉంటాడు. శ్రీకాంత్ వెంట అతని భార్య భారతి కనిపించదు. ఆమె ఏమైందని అడుగుతాడు. శ్రీకాంత్.. నీటిలో మునక వేసిన భారతి మళ్లీ పైకి తేలలేదని, కాశీ గంగ ఒడిలో ఐక్యమై పోయిందని బాధతో చెపుతాడు. అంతే గోవిందులో పాపభీతి మొదలౌతుంది. జారిపోయిన అస్థికలను వెదికి తెచ్చేందుకు శ్రీకాంత్ వెళ్లి తిరిగి వచ్చేలోపల భారతిపై తాను అత్యాచారం చేసిన ఘోరం గుర్తుకు వచ్చి తనలో తాను దహించుకుపోతుంటాడు. అంతే దారిలోనే అతడు గుండె ఆగి మరణిస్తాడు. అతడి అంత్యఘడియల్లో తాను కాశీ నుండి తెచ్చిన పవిత్ర గంగాజలం నోట్లో పోయగా గోవిందు ప్రాణాలు విడుస్తాడు.

గోవిందు అకృత్యం ఏదీ తెలియని శ్రీకాంత్‌కి ఇంటికి వెళ్లాక, తన బంధువులకు తన ప్రయాణం క్రమంలో జరిగిన సంఘటనలు వివరిస్తుండగా, జారి పడిపోయిన అస్థికలు వెదకడానికి గోవిందు వెళ్లకపోవడం వెనుక అసలు కుట్ర ఉందని, ఆ సమయాన్ని అతను ఆసరాగా తీసుకుని భారతిపై అత్యాచారం చేయడంతో అపవిత్రమైన భారతి తిరిగి ఇంటికి వెళ్లలేక గంగానదిలో అస్థికలతో బాటు తాను "నిమజ్జనం" అయిందని అర్థం చేసుకుంటాడు.

"రెడ్ రోజ్ ఆర్ట్ ఫిలిమ్స్" వారు నిర్మించిన ఈ చిత్రానికి నిర్మాతల్లో ఒకరు కె.కేశవరావు. ప్రేమ్ ప్రకాశ్, పి.రాంరెడ్డి ఇతరులు. భారతిగా శారద నటించగా బోసుబాబు శ్రీకాంత్‌గా, బండివాడుగా చక్రపాణి, ఇంకా ఎం.వి.రామారావు తదితరులు నటించారు.

ఈ చిత్రంలో భారతిగా నటించిన శారదకు మూడోసారి జాతీయ స్థాయిలో ఉత్తమ నటిగా "ఊర్వశి" అవార్డు రాగా, జాతీయ స్థాయిలో రజత కమలం ఈ సినిమాకు దక్కింది. ఇంకా ఈ సినిమాకు సినిమాటోగ్రఫీ నిర్వహించిన ఇ.వి.నివాస్‌కు నంది అవార్డు (1979) వచ్చింది.

జాతీయ అవార్డు అందుకుంటున్న
'ఊరుమ్మడి బతుకులు' చిత్ర దర్శకుడు బి.ఎస్.నారాయణ.

మార్గదర్శి: బి.ఎల్.ఎన్.మూర్తి, రాజన్న, విజయకుమార్

సురేందర్ రెడ్డి, మల్లారెడ్డి, ఉమాదేవి, బి.ఎల్.ఎన్.మూర్తి, విజయకుమార్, ఆర్.రాజన్న వారిలో కొందరు.

బి.ఎస్.నారాయణ యస్.డి. లాల్‌తో కలిసి దక్షిణ భారత సినీ సంఘానికి కార్యదర్శిగా వున్నప్పుడు తమిళనాడు ప్రభుత్వం నుండి స్థలం సంపాదించి "రాజారాం డైరెక్టర్ల కాలనీ" రూపుదిద్దారు. ఇంకా ఆయన "ఫిలిం ఎంప్లాయీస్ ఫెడరేషన్", హైదరాబాద్ ఫిలింనగర్ కో - ఆపరేటివ్ సొసైటీ స్థాపన సభ్యుడిగా, ఇండియన్ పనోరమా, పలు జాతీయ, ప్రాంతీయ అవార్డుల కమిటీల్లో, ఎన్.ఎఫ్.డి.సి. స్క్రిప్ట్ కమిటీలో సభ్యులుగా చేసిన సేవలు విస్మరించ దగినవి కావు. తాష్కెండ్ (1974), మాస్కో (1975) చిత్రోత్సవాలకు భారత ప్రతినిధుల బృందంలో వీరు సభ్యులుగా పాల్గొన్నారు. తన చివరి రోజుల్లో చూపు కోల్పోయినప్పటికీ, కరీంనగర్‌లోని

బి.ఎస్.నారాయణ సినిమాలు

తెలుగు : మాంగల్యం (1960), ఎదురీత (1963), శ్రీ తిరుపతమ్మ కథ, విశాల హృదయాలు (1965), ఆమె ఎవరు (1966), శ్రీదేవి (1970), ఆనంద నిలయం (1971), మేనకోడలు, అత్తను దిద్దిన కోడలు (1972), శ్రీవారు -మావారు (1973), ఆడవాళ్లు - అపనిందలు (1976), ఊరుమ్మడి బతుకులు (1977), నిమజ్జనం (1979), ఆడది గడపదాటితే (1980), మార్గదర్శి (1993).

తమిళం : ఉల్లాస పయనం, యార్‌నీ, తేడివంద, తిరుమగళ్, దైవీగవురవు

కన్నడం : మమతేయ బంధన, జాణర జాణ, కానికె

హిందీ : ఏక్ నయీ ఇతిహాస్

డాక్యుమెంటరీ : తమసోమాజ్యోతిర్గమయ

ఊరుమ్మడి బ్రతుకులు

గ్రామ ప్రాంతాల్లో పెత్తందార్ల ఆగడాలకు ఎందరో బలహీనులు, అమాయకులూ బలి అయిపోతున్న పరిస్థితులకు దర్పణం పడుతుంది ఈ సినిమా. ఒక ఊరి పెత్తందార్లు కామంధు, రాయుడు. వారి అకృత్యాలకు, అన్యాయాలకు అమాయకులైన పేదలు బలైపోతుంటారు. ఊరిలో ఆడవారి పై అత్యాచారాలు చేస్తుంటారు. అవసరం ఉన్న వారికి అప్పులు ఇచ్చి వారి ఆస్తులను కాజేస్తుంటారు. ఈ స్థితిలో ఊరుమ్మడి కుమ్మరి వాడైన గన్నయ్య అమాయకత్వాన్ని, అసహాయతను ఆసరాగా చేసుకుని అతని భార్య సీతాలు శీలాన్ని అపహరించడానికి ఈ ఇద్దరు పెత్తందార్లు కుట్ర పన్నుతారు. గన్నయ్యను ఏదో పనిమీద పట్నం పంపించి ఒంటరి అయిన సీతాలుపై అత్యాచారానికి ప్రయత్నిస్తారు. అయితే, ఆ సమయానికే ఇంటికొచ్చిన గన్నయ్య వారిపై దాడి చేసి ఇద్దరు కామాంధులను హతమారుస్తాడు. దీంతో ఊరి వారందరికీ పెత్తందార్ల పీడ విరగడవుతుంది.

సి.ఎస్. రావు నవలకు తెర రూపమైన ఈ సినిమాలో సత్యేంద్రకుమార్, మాధవి ప్రధాన పాత్రలు కాగా, ఈ సినిమాలో మిగతా అంతా స్టేజీ నటులే. గ్రామీణ వాతావరణాన్ని కళ్ళకు కట్టినట్టుగా చిత్రీకరించారాయన. బాక్సాఫీస్ సూత్రాలు పాటించకుండా కొత్తవారితో ప్రయోగాత్మకంగా తీసిన ప్రయోజనాత్మక చిత్రంగా బి.యస్.నారాయణకు మంచి పేరు వచ్చింది.

ఔత్సాహికులైన నటులతో "మార్గదర్శి" అనే చిత్రాన్ని తీశారు. అలా అంధత్వంలోనే ఒక సినిమాకు దర్శకత్వం నెరిపిన తొలి దర్శకుడాయన.

ఇది ప్రపంచంలోనే ఒక రికార్డు. "లిమ్కా బుక్ ఆఫ్ వరల్డ్ రికార్డ్స్"లో నమోదైనది. అంతటి ప్రతిభావంతమైన బి.ఎస్. నారాయణ 1994 నవంబర్ 23న మృతిచెందారు.

ప్రభుత్వం సినిమాను ఒక ట్రేడ్‌గా చూస్తోంది. కానీ పరిశ్రమగా గుర్తించడం లేదు. 40 ఏళ్లలో నా జీవితమంతా సంపాదించినది ఇపుడు ఒకే పిక్చర్‌తో సంపాదించడం సాధ్యమౌతోంది. ఇండస్ట్రీని బాగుపర్చడం పోయి, ఇండస్ట్రీ నుండి బాగుపడటం కోసం దాన్ని లాటరీ గాంబ్లింగ్‌గా మార్చి వేశారనే ఆయన చివరి మాటలు నిజంగా అక్షరసత్యాలు.

ఉత్తమాభిరుచితో జాతీయ స్థాయిలో ప్రశంసలందుకోగలిగిన చిత్రాలు తీసిన దర్శకుడాయన.

- హెచ్.రమేష్‌బాబు,
మొబైల్: 94409 25814
మెయిల్ : hrameshbabu5@gmail.com

పద్మజారెడ్డికి సంగీత నాటక అకాడమీ అవార్డు

ప్రముఖ కూచిపూడి నృత్య కళాకారిణి పద్మజారెడ్డి 2015కి గానూ సంగీత నాటక అకాడమీ అవార్డును అందుకున్నారు. 45 ఏళ్లుగా కూచిపూడి నృత్య ప్రదర్శనలో విశేష ప్రతిభకు గుర్తింపుగా కేంద్ర ప్రభుత్వం ఆమెను ఈ అవార్డుతో సత్కరించింది. ఢిల్లీలోని రాష్ట్రపతి భవన్‌లో జరిగిన ప్రత్యేక కార్యక్రమంలో రాష్ట్రపతి ప్రణబ్ ముఖర్జీ ఆమెకు ఈ అవార్డును ప్రదానం చేశారు. భ్రూణ హత్యల నివారణ కు, ప్రకృతి, పంచభూతాలపై ప్రజల్లో అవగాహన కోసం పద్మజారెడ్డి అనేక నృత్యప్రదర్శనలు చే పట్టారు. ఈమె సేవలను గుర్తించి శ్రీకృష్ణదేవరాయ విశ్వవిద్యాల యం డాక్టరేట్‌ను ప్రదానం చేసింది. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కూడా గ తంలో పద్మజారెడ్డిని అనేక అవార్డులతో సత్కరించింది. ఈమె ప్రణవ్ అకాడమీని ఏర్పాటు చేసి ఎందరో విద్యార్థులకు కూచిపూడిలో శిక్షణ ఇస్తున్నారు.

శివరాజ్ బోల్లెకు జయశంకర్ జాతీయ అవార్డు

కేరళ లోని ఉడుపి జిల్లా కోమలిలో భారతీయ దళిత సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు ప్రదానోత్సవం జరిగింది. దళిత సాహిత్య అకాడమీ జాతీయ అధ్యక్షుడు సుమానాక్షర్ ముంబైకి చెందిన పోరాట నేత శివరాజ్ బోల్లెతోపాటు తెలంగాణకు చెందిన ఎనిమిది మందికి ప్రొఫెసర్ జయశంకర్ జాతీయ అవార్డు ప్రదానం చేశారు. రాష్ట్ర అకాడమీ అధ్యక్షుడు నల్లా రాధాకృష్ణ, దక్షిణ భారతదేశ అకాడమీ అధ్యక్షుడు డాక్టర్ యు. సుబ్రమణ్యం పాల్గొన్నారు.

నిరంజన్ కవితలు, భావితరాలకు మార్గం

నిరంజన్ కవితల్లో అట్టడుగు వర్గాల జీవన స్థితిగతులు, ఆలోచన, ఆవేదన, మార్గం కనిపిస్తోందని ప్రముఖ కవి, రచయిత గోరటి వెంకన్న అన్నారు. ఆయన కవితలు భావితరాలకు ఉపయోగపడతా యన్నారు. బషీర్‌బాగ్ ప్రెస్‌క్లబ్‌లో ముక్త తెలంగాణ మహిళల అధ్యయన వేదిక, బహుజన రచయితల సంఘం తెలంగాణ, ఏపీల ఆధ్వర్యంలో నాగర్‌కర్నూలుకు చెందిన కవి, రచయిత గుడిపల్లి నిరంజన్ రచించిన 'లంద పొద్దు' అనే పుస్తకాన్ని గోరటి వెంకన్న పలువురు కవులు, రచయితలతో కలిసి ఆవిష్కరించారు. ఈ సందర్భంగా ఆయన మాట్లాడుతూ నిరంజన్ కవితలు ప్రజలకు ఆమోదయోగ్యంగా ఉండే విధంగా ఉన్నాయన్నారు. ప్రముఖ రచయిత ఆచార్య కొలకనూరి ఇనాక్ మాట్లాడుతూ నిరంజన్ రచనల్లో ఆవేశం, ఆలోచన, ఆచరణ, మార్గం అన్ని కలబోసుకొని ఉన్నాయన్నారు. ఈ కార్యక్రమానికి కవి, రచయిత పసునూరి రవీందర్ అధ్యక్షత వహించగా కవులు, రచయితలు శ్రీనివాస్, డప్పోళ్ల రమేష్, వెంకటేశ్ చౌహాన్, గుడిపల్లి రవి, జిలుకర శ్రీనివాస్, విమల, జగన్‌రెడ్డి పాల్గొన్నారు.

సంప్రదాయబద్ధంగా 'బతుకమ్మ' ఆడాలి

అక్టోబర్ 9న హైదరాబాద్‌లోని ఐలమ్మ ఆర్ట్‌గ్యాలరీలో హరికృష్ణదార వేసిన 'దరువేసిన బతుకమ్మ' చిత్రకళా ప్రదర్శన ముగింపు సమా వేశం జరిగింది. ఈ సభలో జయధీర్ తిరుమలరావు మాట్లాడుతూ పంచభూతాలను పరిరక్షించుకునే విధంగా బతుకమ్మ పండగ ఉండాలి అన్నారు. బతుకమ్మ పండగ పేరుతో దాండియా, రంగుల కోలాటాలతో నృత్యం చేయడం సరికాదన్నారు. తెలంగాణ మహి ళల సంప్రదాయక చప్పట్లు, సామూహికగానం, వర్తులాకార నృత్యాలు చేయాలని సూచించారు. ఫోరం ఫర్ బెటర్ హైదరాబాద్ అధ్యక్షులు యం. వేదకుమార్ మాట్లాడుతూ బతుకమ్మ స్త్రీల ఆత్మ గౌరవ ప్రతీక అనీ, ఉద్యమకాలంలో ఊరేగింపులలో బతు కమ్మ తల్లి దీవెనలు అందించిందని అన్నారు. పాటలు పాడుతూ మోగిన డప్పులు ప్రజల జీవితంలో భాగంగా ఉన్నాయని అన్నారు. చిత్ర కారుడు డప్పుల మీద బతుకమ్మ చిత్రాలు వేయడం కొత్త ప్రయోగం గా పేర్కొన్నారు.

ఈ సభలో జూపాక సుభద్ర, డా॥ గూడూరు మనోజు పాల్గొన్నారు. చిత్రకారుడు తన చిత్రకళా గురువు లైన తేజ్‌రాయ్ ఠాకూర్, స్వామి ఉద్దండం, సిరాజుద్దీలను సత్కరించారు. దార నరేందర్ ఈ కార్య క్రమానికి సమన్వయకర్తగా ఉండి సభ నిర్వహించారు.

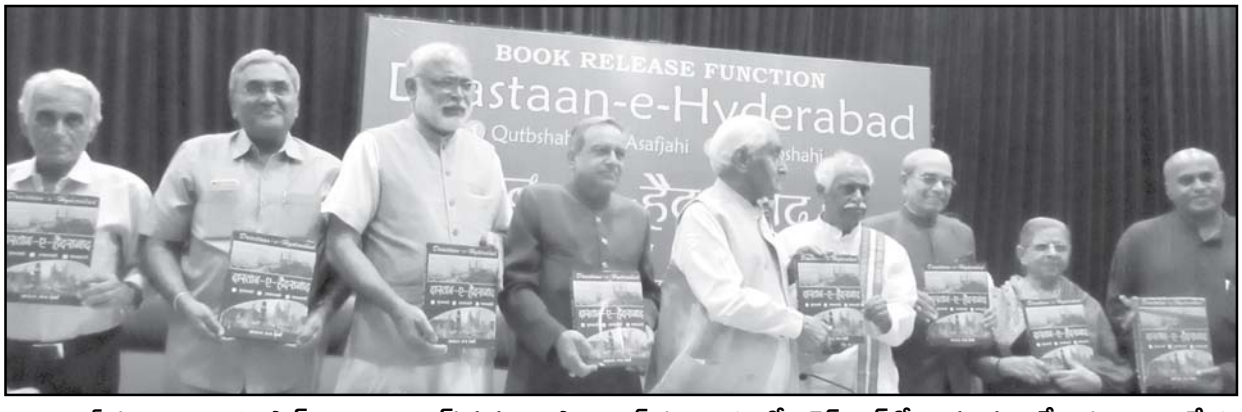

ఆనందరాజ్ వర్మ రచించిన 'దాస్తాన్-ఇ- హైదరాబాద్' పుస్తకాన్ని సాలార్‌జంగ్ మ్యూజియంలోని వెస్ట్ బ్లాక్‌లో ఆవిష్కరిస్తున్న కేంద్రమంత్రి దత్తాత్రేయ. చిత్రంలో జగదీష్ మిట్టల్, ప్రభుత్వ సలహాదారు బి. వి. పాపారావు, జనాబ్ నవాబ్ అలీఖాన్, యం. వేదకుమార్, ప్రమోద్ కుమార్ కేడియా తదితరులు

విమర్శకులలో మేటి ఆచార్య ఎస్వీ రామారావు

ఎస్వీ రామారావుపై రూపొందించిన లఘు చిత్రం డి.వి.డి ఆవిష్కరణ కార్యక్రమం

తెలుగు సాహిత్యరంగంలో విమర్శకుడిగా ఆచార్య ఎస్వీ రామారావు లబ్ధప్రతిష్టులని ప్రముఖ న్యాయవాది, పాలమూరు జిల్లా కళాకారుల సంఘం అధ్యక్షులు వి.మనోహర్‌రెడ్డి అన్నారు. పాలమూరు సాహితి ఆధ్వర్యంలో మహబూబ్‌నగర్ పట్టణంలోని లిటిల్ స్కాలర్స్ పాఠశాలలోని కాళోజిహాల్‌లో జరిగిన ఆచార్య ఎస్వీరామారావు లఘుచిత్రం డి.వి.డి, పాలపిట్ట ప్రత్యేక సంచికలను ఆవిష్కరించారు.

ఈ సందర్భంగా ఆయన మాట్లాడుతూ ఎస్వీరామారావు జీవిత విశేషాలతో పాలపిట్ట ప్రత్యేక సంచికను తీసుకొనిరావడం అభినందనీయమన్నారు.

అలాగే ఎస్వీరామారావు మీద లఘుచిత్రా న్ని రూపొందించిన డాక్టర్ భీంపల్లి శ్రీకాంత్, దర్శకత్వం వహించిన డాక్టర్ గుంటి గోపిలను ఈ సందర్భంగా అభినందించారు.

ఆత్మీయ అతిథి జలజం సత్యనారాయణ మాట్లాడుతూ 1960లోనే పాలమూరు జిల్లాలో జ్యోతిర్మయి సాహిత్య సంస్థను ఏర్పాటు చేసి పాలమూరు జిల్లా కవుల కవితా సంకలనం, జిల్లా కథా సంకలనం తీసుకోచ్చిన ఘనత ఆచార్య ఎస్వీరామారావుకే దక్కుతుందన్నారు.

సభాధ్యక్షులు డాక్టర్ పొద్దుటూరి ఎల్లారెడ్డి మాట్లాడుతూ పాలమూరు జిల్లానే కాక తెలుగు సాహితీలోకం గర్వించదగ్గ సాహిత్యవేత్త ఆచార్య ఎస్వీరామారావు అని కొనియాడారు. అనంతరం ఆచార్య ఎస్వీ రామారావు మాట్లాడుతూ తన మీద అభిమానంతో లఘుచిత్రాన్ని రూపొందించిన వారిని ఈ సందర్భంగా అభినందించారు. ఈ కార్యక్రమంలో సూగూరు స్వయంప్రభ, కోట్ల వేంకటేశ్వర్‌రెడ్డి, కె.లక్ష్మన్‌గౌడ్, జన్నురాఘవులు తదితరులు పాల్గొన్నారు.

భాషా ప్రసాదాన్ని వడ్డించిన బువ్వకుండ

అన్నవరం దేవేందర్ బువ్వకుండ ఒక దీర్ఘ కవిత. దీనిలో కుమ్మరి వృత్తి విశిష్టత, ఆ వృత్తిలో దాగున్న నైపుణ్యత, చరిత్రతో, సమాజంతో దానికున్న అనుబంధం కవిత్వీకరించబడ్డది. అలతి అలతి పదాలతో, తెలంగాణ భాష సొగసుతో, అక్కడక్కడా అంత్య ప్రాసలతో, రూపకాలతో మొదటి నుండి చివరి దాకా ఆగకుండా చదివిస్తుంది ఈ కవిత్వం. వస్తువు చుట్టూతా కవిత్వం అల్లడం అన్నవరం దేవేందర్ కవిత్వ ప్రత్యేకత. తెలంగాణ భాషకు కవిత్వ గౌరవం కలిగించిన కొద్ది మంది కవులలో అన్నవరం కూడా ఒకరు. గుండ్రగా తిరిగే సారె మీద కుమ్మరి కుండలు వానినట్టు కవిత్వం చెప్పే విద్య తన కుల వృత్తి నుండే అబ్బిందేమో.

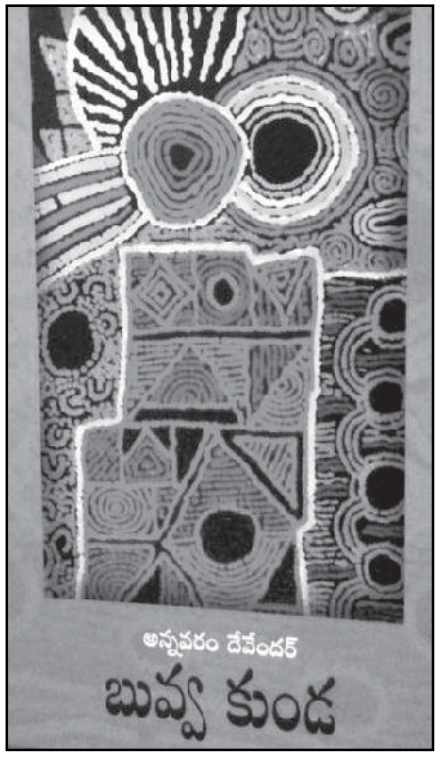

నేడు కుల వృత్తులన్నీ అంతరిస్తున్న దశలో ఉన్నాయి. ప్రాథమిక అవసరాలైన తిండి, బట్ట, గూడుకు సంబంధించిన అవసరాలు తీర్చే వృత్తులు అత్యంత ప్రాచీనమైనవి. పొట్ట నిండినా నిండకున్నా మరో ఉపాధి లేక కొనసాగిస్తున్న కొన్ని వృత్తులు ఇంకా అవసరార్థం అక్కడక్కడా మిగిలి ఉన్నాయి. అందులో కుమ్మరి వృత్తి ఒకటి. ఆ కుమ్మరి ఘట బ్రహ్మ. అతని సృష్టి బువ్వకుండ. ఆ సృష్టి వెనుక ఎంత అద్భుతమో, ఎంతటి ఆలోచనా ఫలితమో చదవండి...

బువ్వకుండ ఎట్లా తయారైందో చెబుతూ కవి ఇలా అంటాడు "అది బువ్వకుండ/ ఆకాశం లోని శూన్యాన్ని/ ముక్కలు ముక్కలుగా కత్తిరించి/ సుట్టువార మట్టి గోడలు కట్టి/ సృష్టించిన గుండెకాయ. శూన్యానికి చుట్టూ మట్టి గోడలు కడితే బువ్వ కుండ తయారైంది. అది మానవాళి ప్రాణానికి గుండె కాయ అయింది.

అది ఊరికెనే ఊడి పడ్డది కాదు. అందుకే "కుండ అలా గాల్లోంచి/ ఎగిరి వచ్చింది కాదు/ అతని మస్తిష్కం లోని/ చీకటి తపస్సు లోంచి/ మొలిచిన వెలుగు రేఖ". దాని సృష్టికి ముందు కుమ్మరి మనస్సులో ఒక తపన ఉన్నది. దాని లోపల గాలీ, ఆకాశం ఉంది కానీ అది గాలి లోంచి రాలేదు. దాని మట్టి కోసం ఒక పరిశోధన సాగింది. ఏ నేలలో ఏ పాత్రౌచిత్యం దాగుందో కనుగొన్నాడు కుమ్మరి. కుంట మట్టిని తెచ్చి ఎండబెట్టి, దంచి నానబెట్టి, రొట్టె పిండిలా తొక్కి, పిస్కి కాటుక లాగా చేసింది ఆ కుమ్మరే. దానికి రూపాన్నివ్వడానికి "గుబ్బి గడ్డ మీద సారెను నిదానంగ నిలిపి/ సారెకోల కట్టెతోని నెమ్మదిగ తింపుడు" అతని పనితనమే. మనసులోనే ఆకృతిని కలగని ఊహిస్తాడతడు. అతని చేతివేళ్ళ పనితనం నుండి "కుండ రూపు దాల్చడమంటే/ మన్నులో ప్రాణ వాయువు నింపడం".

కుండ ఇతని సృష్టితో ప్రాణం పోసుకున్నది. మన్నుకు ప్రాణ వాయువునిచ్చి యితడు దానికి ప్రాణులతో సంబంధం కల్పించాడు. అది విశ్వమానవుల ఆకలి తీర్చింది. నాగరికతను మలుపు తిప్పింది. అందుకే కవి ఇలా అంటాడు. "మన్నులోనే ఇత్తనం మొలక/ మన్ను నుంచే ధాన్యపు పంట/ మట్టి కుండల్లోనే బువ్వా కూర/ రెండింటికీ నీళ్ళూ నిప్పే మూలాధారం/ ఈ మూడే నాగరికతకు మూలకాలు".

కుమ్మరి బువ్వకుండ, కూరెస్ల, కూజ, రొట్టె పెంక తదితర మట్టి వస్తువులు అనేకం తయారు చేసి తన క్రియాశీలతను చాటుకున్నాడు. నిజంగా మనిషి అవసరాలు తీర్చే వస్తు సృష్టి ఒక విప్లవం. చక్రం, ఇరుసు, లోహం కని పెట్టిన శాస్త్రజ్ఞులు ఈ నేల వాసులు. ఐతే, ఆ విప్లవాన్ని సృష్టించిన ఈ వృత్తులు అంతరిస్తుండడం ఒక విషాదం. అందుకే "సృష్టి కారుడు మాత్రం ఎల్లవేళలా/ పగిలిన కుండ వలెనే బొక్కు బొక్కు మంటాడు/ నొసటి చెమటను తల రుమాలుతో/ తుడ్సుకుంట బీరిపోతాడు" అని నిజాల కుండను బద్దలు కొడుతాడు కవి.

కుండను అద్భుతంగా ఆవిష్కరిస్తూ కవి అన్నవరం, ధాన్యం దాచే దొంతుల తావులు, నీళ్ళు నిలిపే గోలాల రేవులు, పొయ్యి, మంగులం, ముంతలు, చిప్పలు, పాలకుండలు, కళ్ళు కుండలుగా మట్టి మహా రూపాలను వర్ణిస్తాడు. సంస్కృతిలో భాగమై పెళ్లి నాటి గరిగ బుడ్డి, ఐరేండ్లు, కూరాడు కుండలు, బోనాలు, దీపావళి దీపంతలు, ఉగాది పట్వలు అడుగడుగునా విస్తరించిన తీరు కళ్ళముందు నిలుపుతాడు. పుటుకలో మాయిముంతగా చావులో అగ్గి కుండగా ఎట్లా మనిషి వెంట కుండ ప్రయాణిస్తుందో చెప్పి ఒక నిత్య సత్యం మన మనసులోకి చేరవేస్తాడు. మానవ జీవితం నిండా మట్టి వస్తువులు ఎట్లా అల్లుకుపోయినాయో దృశ్యమానం చేయడం గమనించవచ్చు. పుటుక నుండి చావు దాకా ప్రతి సందర్భంలో కుండ ఎట్లాంటి పాత్ర పోషించిందో చూడవచ్చు. మానవ సంస్కృతిలో కుండ ఎట్లా కూరాడు అయ్యిందో గమనించవచ్చు. ఇన్ని అందించినా ఈ వృత్తి "జీవితాలు మాత్రం పగిలిపోయిన పెంకాసులు/ కడుపులో అనునిత్యం ఆకలి నకనకలు" అన్నప్పుడు మనందరి మనసు కరిగిపోతుంది.

హరప్పా మొహంజొదారో మొదలుకొని కోటిలింగాల దాకా చారిత్రిక సాక్ష్యాలు మట్టి ఆకృతులేననీ నాగరిక వికాసానికి అవే ఆనవాళ్ళు అని చెబుతాడు. లోహాల ఉనికి వలన ప్రపంచీకరణ ముందు నుంచే ఈ కుల వృత్తి కూలడం మొదలయ్యిందంటాడు. ప్రపంచీకరణ ప్రభావానికి ఈ వృత్తి పూర్తిగ అంతమయ్యే స్థితి వచ్చిందంటాడు.

ఒక కుమ్మరి వృత్తే కాక నులక మంచం అల్లడం, రంగు రంగుల చీరలు నేయడం, చెప్పులు ముడవడం, నాగండ్లు చెక్కడం, కర్రుమ గడ్డ పారలకు మొన వేయడం, వ్యవసాయదారులు దినుసులు పండించడం మొదలై సమస్త కులవృత్తులు సమాజ సేవకు తొలి వాకిళ్ళుగా నిలిచినవని గుర్తు చేస్తాడు. "సకల కులవృత్తులు ఊరూరి సూర్యులు/ ఊరు పరస్పర సమాజ సేవల వాకిలి/ ఉత్పత్తి సేవలు ఒక సామాజిక సన్నివేశం/ సమాజానికి బహుజనులు అందించిన బహుమానం" అంటాడు. మట్టి నుంచే ప్రపంచానికి పట్టెడు ధాన్యం పుట్టిందని, ఆ మాట్టే వస్తుసేవలకు మూల్యాంకనం అని అంటాడు. మట్టిలో పుట్టిన మనిషి, మట్టిని నమ్ముకొని జీవించిన మనిషి చివరికి ఎమౌతాడో చెబుతూ "మట్టి కుండతో మొదలైన మనిషి జీవితం/ మట్టి కుండతోనే అగ్గిల మాయం" అని బువ్వ కుండను ముగిస్తాడు. కుండను సృష్టించినప్పటి నుండి మాయమయి పోయిన స్థితి దాకా ఈ కావ్యాన్ని ఏడు భాగాలుగా విభజించి జీవితం ఏడంకాల నాటకం అన్న షేక్స్పియర్ మాటల్ని జ్ఞాపకానికి తెస్తాడు.

కొన్ని విశేషాంశాలు గమనిస్తే...

ఈ పుస్తక శీర్షిక బువ్వకుండ అచ్చమైన తెలంగాణ పదం. అట్లాగే ఈ కవిత్వం నిండా అనేక తెలంగాణ పదాలున్నాయి. సుట్టువార, కూర అటిక, మంచిల్ల పట్వ, దూప, సల్వ, సందు, కసపిస, మెత్తంగ, వండుక తినడం, సురువు, పెద్దెగిలివారంగ, గుంజంగ, తింపుడు, బొడ్డు సమరు, సుతారం, పసి గుడ్డు, కైనీడ, ఇచ్చుకపోని, గట్టితనం, ధనిస్తది, నమోనగ, పొరుక కట్టెలు, నిప్కలు, బీరిపోవుడు, లగ్గం, నాగెల్లి, దీవెనార్తులు, తావు, గురిగి, గూన పెంక, గాజ బొత్త, దాలి, ఇసిరె, ఇంటిన్ రాజులు, ఇలవర్స, అయిరేని కుండలు, కూరాడు కుండ, పెంకాసులు, కుల కశ్పి, మలుసుడు, తొక్కుడు, పిస్కుడు, సల్లుకుంట, ముడుసుడు వంటి అనేక తెలంగాణ పదాలు కావ్య వస్తు విశిష్టతను మరింత ఉన్నతీకరిస్తాయి.

మట్టి పువ్వులు, మట్టి మహత్యం, పాత్ర చమత్కారం, శ్రమ తపస్వి, చరిత్ర పరిమళం, ఆదిమతల్లి, సూర్య మడుగు, కుంభాకృతి, తలి ఇత్తనం, కుమ్మరి బ్రహ్మ, రెండు నయనాలు, కుండాకార పిండం, సమన్వయ సవ్వడి, బహు నేర్పు నిర్మాణం, రకరకాల ఆకృతుల మాయావి, కుండల కుంభ మేళ, సాంస్కృతిక వితరణ శీలత, కుండానుబంధం, ఘట బ్రహ్మ, పచ్చటి పట్వల పంచాంగం, గ్లోబలీకరణ దేగ చూపులు, మన్ను పరిమళం, సామాజిక సేవల వాకిలి లాంటి నూత్న పద ప్రయోగాలు అన్నవరం దేవేందర్ అభివ్యక్తి నవ్యతను చాటి చెప్తాయి.

తెలంగాణ పునర్నిర్మాణంలో భాష కూడా ఒక అంశం అనుకుంటే ఇట్లాంటి కవిత్వం ఆ దిశగా మరొక ముందడుగు. తెలంగాణ భాష సామర్థ్యమేమిటో తెలుపడానికి ఈ దీర్ఘకావ్యం ఒక ఉదాహరణ. ఇట్లాంటి కవిత్వం మరింత మందికి స్ఫూర్తినిస్తుంది అనడంలో సందేహం అవసరం లేదు.

పుస్తకం: బువ్వ కుండ
రచయిత: అన్నవరం దేవేందర్
పేజీలు: 46, **వెల:** 50/-
ప్రతులకు: ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలలో
సెల్: 9440763479

పుస్తక సమీక్ష : **బూర్ల వెంకటేశ్వర్లు**
తెలుగు అసిస్టెంట్ ప్రొఫెసర్

ఘనంగా 'అరుణోదయ' మహాసభలు

కళా సంస్థలన్నీ సంఘటితం కావాలని పలువురు వక్తలు పేర్కొన్నారు. అరుణోదయ సాంస్కృతిక సమాఖ్య రాష్ట్ర రెండు రోజుల మహాసభలు సుందరయ్య విజ్ఞాన కేంద్రంలో ప్రారంభమయ్యాయి. కార్యక్రమంలో ముఖ్యఅతిథిగా హాజరైన వీరాసతీదార్ (కోర్ట్ సినిమా ఫేం) మాట్లాడుతూ అరుణోదయ వేదికల పైన కాదూ.. ప్రజల మధ్యలో ఉండాలన్నారు. ప్రజలను అనునిత్యం చైతన్యపర్చాలని సూచించారు. సభకు అధ్యక్షత వహించిన ప్రొఫెసర్ జయధీర్ తిరుమలరావు మాట్లాడుతూ సంస్కృతిరంగం ఎన్నో సవాళ్లు ఎదుర్కొంటుందని దానికి దీటుగా భవిష్యత్తు ప్రణాళికలు రూపొందించుకోవాలన్నారు. మహిళా కళాకారులు పెద్ద ఎత్తున రావాల్సిన అవసరం ఉందని వారే సంస్థలకు అధినేతగా వ్యవహరించాలన్నారు. ప్రొఫెసర్ హరగోపాల్ మాట్లాడుతూ పాటల ద్వారా తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడిందన్నారు. రాష్ట్ర ఏర్పాటులో అరుణోదయ కీలక పాత్ర వహించిందన్నారు. దేశంలో సాంస్కృతిక విప్లవం లేకుండా రాజకీయ విప్లవం సాధ్యమయ్యే పని కాదన్నారు. మాజీ ఎమ్మెల్సీ, విద్యావేత్తా చుక్కా రామయ్య మాట్లాడుతూ పాట తెలంగాణ ఉద్యమంలో ఏపాత్ర వహించిందో ప్రజల చైతన్యానికి అదేపాత్ర వహించాల్సిన అవసరం ఉందన్నారు. దర్శకుడు తమ్మారెడ్డి భరద్వాజ్ మాట్లాడుతూ వామపక్షాలన్నీ ఐక్యం కావాల్సిన అవసరం ఉందన్నారు. ప్రజాగాయకుడు గోరెటి వెంకన్న మాట్లాడుతూ సంస్కృతి, కళా సంఘాలు ఐక్యం కావాల్సిన అవసరం ఉందన్నారు. తన పాటను ప్రజలకు చేరువ చేసింది అరుణోదయ, ప్రజా కళామండలి అని గుర్తు చేశారు.

అరుణోదయ సాంస్కృతి సమాఖ్య అధ్యక్షురాలు విమలక్క, పసునూరి రవీందర్, మానవ హక్కుల వేదిక రాష్ట్ర అధ్యక్షుడు జీవన్‌కుమార్, శ్రీను, కోటి, రమేష్ పాల్గొన్నారు.

నవ శకం తెలంగాణ శకం
రచన: వెలపాటి రామరెడ్డి
వెల: రూ.100
ప్రతులకు: వెలపాటి రామరెడ్డి,
ఇం.నెం.2-7-1166, కనకదుర్గ కాలనీ,
వడ్డెపల్లి, హనుమకొండ, వరంగల్

వెన్ను విరిగిన కంకులు
రచన: డాక్టర్ మక్కెన శ్రీను
వెల: రూ.60
ప్రతులకు: డాక్టర్ మక్కెన శ్రీను, టీఎఫ్3,
బొడ్డఆపటి మాన్షన్, ఈఎస్ఐ బస్‌స్టాప్ దగ్గర,
గుణదల విజయవాడ, కృష్ణా జిల్లా-04

బ్రేకింగ్ వ్యూస్ (కవిత్వం)
రచన: కోట్ల వెంకటేశ్వరరెడ్డి
వెల: రూ.150
ప్రతులకు: కోట్ల వెంకటేశ్వరరెడ్డి,
4-31/1/2, భగీరథకాలనీ, మహబూబ్‌నగర్,
ఫోన్: 9440233261

న్యూజిలాండ్ నానీలు
రచన: సతీష్ గొల్లపూడి
వెల: రూ.100
ప్రతులకు: గొల్లపూడి సతీష్‌కుమార్,
4-11-302,
చైతన్యపురి కాలనీ, నల్లగొండ-01

జ్ఞాపకాలు (జయరాజు)
రచన: జయరాజు
వెల: రూ.295
ప్రతులకు: భూమి బుక్ ట్రస్ట్, ఎస్ఆర్‌టీ, 267/1,
జవహర్‌నగర్, ఆర్టీసీ క్రాస్ రోడ్ దగ్గర,
హైదరాబాద్-20. సెల్: 9849908929.
అన్ని పుస్తక కేంద్రాలు

వలస
రచన: డా॥వి.ఆర్.రాసాని
వెల: రూ.180/-
ప్రతులకు: విశాలాంధ్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్,
చుట్టుగుంట, విజయవాడ-4,
ఫోన్: 0866-2430302

అడుగు జాడలు (వ్యాస సంకలనం)
రచన: వేదార్థం మధుసూదన శర్మ
వెల: రూ. 50/-
ప్రతులకు: వి.పద్మావతి, ఇం.నెం.5-135/సి,
ఎన్మనబెట్ల (గ్రా॥), కొల్లాపూర్ (మం), మహబూబ్
నగర్- 509 102, ఫోన్: 9959548374,
ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలలో

ఆకాశమల్లి
రచన: మండువ రాధ
వెల: రూ.140/-
ప్రతులకు: విశాలాంధ్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్,
చుట్టుగుంట, విజయవాడ-4,
ఫోన్: 0866-2430302

చెప్పుకుంటే కథలెన్నో
రచన: కామేశ్వరి చెంగల్వల
వెల: రూ.120/-
ప్రతులకు: కామేశ్వరి చెంగల్వల, ప్లాట్ నెం.106,
ఇం.నెం.1-12-159, రాయల్ రెసిడెన్సీ,
జేజే నగర్, అల్వాల్, సికింద్రాబాద్.
సెల్: 9849327469

సీమకథ - అస్తిత్వం
రచన: డాక్టర్ కిన్నెర శ్రీదేవి
వెల: 120/-
ప్రతులకు: విశాలాంధ్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్,
చుట్టుగుంట,
విజయవాడ-4,
ఫోన్: 0866-2430302

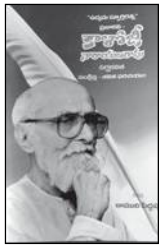

కాళోజీ నారాయణరావు (దీర్ఘకవిత)
రచన: కాముని సిద్ధప్ప
వెల: రూ. 50/-
ప్రతులకు: ఇం.నెం.1-1-520/1-1-538, పృథ్వీ
ఎమరాల్డ్ అపార్టుమెంట్స్, ప్లాట్‌నెం.406, 4వ
అంతస్తు, న్యూబాకారం, గాంధీనగర్, హైదరాబాద్.
ఫోన్: 040-27677668. 9490749320

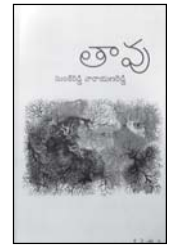

తావు (కవిత్వం)
రచన: సుంకిరెడ్డి నారాయణరెడ్డి
వెల: రూ. 40/-
ప్రచురణ: మధువని ప్రచురణలు
ప్రతులకు: అన్ని పుస్తక కేంద్రాలు

ఈ శీర్షికలో ప్రచురించేందుకు కొత్త పుస్తకాలు పంపవలసిన చిరునామా:
"CHANDRAM" 490, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029.
Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288 E-mail: deccanlandindia@gmail.com

Photographer :

Yashodhar Chennubhotla

ఫొటోలు తీయడంలో ఒక్కొక్కరిదీ ఒక్కో శైలి. మిగతా వాటితో పోలిస్తే మనుషుల ఫొటోలను వారి అంతరంగాలను, జీవనశైలిని, జీవనోపాధులను, నివాసాలను, భావోద్వేగాలను పట్టిచ్చేలా తీయడం కష్టమే. అలాంటి కష్టాన్ని ఇష్టంగా మార్చుకొని తనదైన శైలిలో ముందుకెళ్తున్నారు ప్రముఖ ఫొటోగ్రాఫర్ యశోధర్

ప్రత్యేక కథనం: 25, 26వ పేజీల్లో...

DECCAN LAND, Telugu Monthly Magazine 1- November - 2016
Postal Dates: 2nd & 3rd Every Month
RNI Regn. No. APTEL/2012/46784
Postal Permission, LII/RNP/HD/1167/2015-17

CENTRAL BOOK SHOP

ABIDS
5-9-186,Behind SBH(H.O)
Gunfoundry,Hyd-1.
Ph: 66468646,23203108

AMEERPET
Lane Opp.Green Park Hotel,
Hyderabad.
Ph: 2340 0789

CBS Global Service
CENTRAL BOOK SHOP
ABIDS / AMEERPET

- SCHOOL BOOKS
- GENERAL BOOKS
- STATIONARY & GIFTS

Edited, printed, published and owned by Manikonda Vedakumar,
Printed at Deccan Press, 1-9-1126/B, Azamabad, Hyderabad-500020, Telangana,
Published at CHANDRAM, 3-6-712/2, St.No.11, Himayatnagar, Hyderabad-500029, Telangana, Editor Manikonda Vedakumar